

ویژه نامه همایش (مجازی)

علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری

آذرماه ۱۳۹۹

■ جایگاه پژوهش و فناوری در علوم انسانی . اسلامی

■ نقش علوم انسانی . اسلامی در پژوهش و فناوری (مرتبط با رشته های علوم تجربی و طبیعی)

■ نقش وحدت حوزه و دانشگاه در تحول و کارآمدسازی علوم انسانی . اسلامی

همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی، پژوهش و فناوری»

آذرماه ۹۹

تهیه و تنظیم: ستاد خبری همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی، پژوهش و فناوری»

با همکاری روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

و مرکز همکاری های علمی و بین المللی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

سردبیر: محمدرضا قربانزاده

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
المعهد العالي للعلوم والثقافة الإسلامية
Islamic Sciences and Culture Academy

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
روابط عمومی

بیت

مقدمه

به مناسبت هفته پژوهش و فناوری، همایش (مجازی) "علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری" به همت مجمع پژوهشگاه‌های علوم انسانی - اسلامی با همکاری معاونت پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم از ۲۰ تا ۲۷ آذر برگزار گردید. در این همایش ۲۸ نشست علمی برگزار شد و با احتساب افتتاحیه و اختتامیه، جمعا ۳۰ برنامه علمی ارائه گردید. ۶۸ استاد در برنامه‌های همایش به ارزیابی ایده‌های خود پرداختند که برای ۲۰ نشست علمی از همکاری دبیر علمی استفاده شده است.

محورهای همایش عبارت است از:

- (۱) جایگاه پژوهش و فناوری در علوم انسانی - اسلامی،
 - (۲) نقش علوم انسانی - اسلامی در پژوهش و فناوری مرتبط با رشته‌های علوم تجربی و طبیعی،
 - (۳) نقش وحدت حوزه و دانشگاه در تحول و کارآمدسازی علوم انسانی - اسلامی.
- ۲۲ نشست علمی که ۸ نشست آن مربوط به علم و فناوری و منابع مرجع می باشد، ذیل محور نخست برگزار شد. در محور دوم ۴ نشست علمی، حکمت سلامت، حکمت اسلامی و حقوق بشر، حکمت طبیعی به مثابه ساختی میان رشته در تمدن اسلامی و حکمت اسلامی و محیط زیست برگزار گردید. برای محور سوم ۲ نشست علمی، کارآمدی و آینده همکاری حوزه و دانشگاه و همکاری علمی حوزه و دانشگاه در راستای بازسازی و تحول علوم انسانی در روزهای سه شنبه ۲۵ آذر و پنجشنبه ۲۷ آذر توسط پژوهشگاه حوزه و دانشگاه با همکاری چند پژوهشگاه همکار برگزار گردید. همه سخنرانی‌ها و نشست‌های علمی ذیل این همایش پس از پیاده سازی صوت آن بازنویسی و ویرایش می شود و در قالب یک کتاب منتشر خواهد شد. احکام و گزاره‌های مطرح شده در نشست‌های علمی استخراج و برای معاونت پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ارسال می شود.

دبیر همایش علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری

رجبعلی اسفندیار

تشکر و قدردانی:

- جناب آقای دکتر رحیمی، معاون پژوهشی و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
- حجت الاسلام والمسلمین استاد احمد واعظی، رئیس دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
- حجت الاسلام والمسلمین دکتر نجف لک زایی، دبیر مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی - اسلامی و رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
- جناب آقای دکتر نیسی، مدیر کل دفتر حمایت و پشتیبانی امور پژوهشی و فناوری وزارت عتف
- جناب آقای دکتر شریفی، مدیر کل دفتر برنامه ریزی و سیاست گذاری امور پژوهشی وزارت عتف
- آیت الله علی اکبر رشاد، رئیس پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
- حجت الاسلام والمسلمین دکتر حکیمیان، رئیس پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
- حجت الاسلام والمسلمین دکتر برنجکار، مشاور عالی و قائم مقام رئیس پژوهشگاه قرآن و حدیث
- حجت الاسلام والمسلمین دکتر بهرامی، رئیس مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور
- حجت الاسلام والمسلمین دکتر نگارش، رئیس پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)
- حجت الاسلام والمسلمین دکتر عرب صالحی، رئیس پژوهشگاه حکمت و دین پژوهی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
- جناب آقای دکتر قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- جناب آقای دکتر هراتی، رئیس پژوهشگاه علوم و معارف
- عوامل اجرایی فنی و پشتیبانی: آقایان اباصلت غریب، ماشالله جوهرزاده، حجت الاسلام والمسلمین بهروز - جعفرزاده - حسن سادین، دکتر میر عرب، حسن جوزدانی، علی مختارزاده، محمد شیردل، بختیاری، مهدی ایران پور، موسیوند، حمزه ملاگلی، معمارپور، عیوضی، زرین پگاه، امین حسنی (پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی)، حجت الاسلام والمسلمین اشکوری (پژوهشگاه قرآن و حدیث)، آقایان سلطانی، احسانی، باقری، اسلام بیگی، سلیمی، موسوی، یزدانی و موسوی نسب (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه) آقایان خالدی و رمضانیان (مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی (نور) آقای صادق (مسئول دفتر جناب آقای رحیمی معاون پژوهش وزارت عتف) آقایان شهبازی و حیاتی (پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) آقایان توکلی و احمد پور (پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی) آقای حیدری (پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)
- تیم رسانه ای و اطلاع رسانی: روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، حجت الاسلام والمسلمین نوروزنژاد، آقایان محمدرضا قربان زاده، یاسر بیدگلی، علی مظفری، سید عباس حسینی، مهدی غفاری زاده

۲۷ آذر ۱۳۹۹

مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی - اسلامی

نمی‌توان با کنار گذاشتن طبیعیات، به طرح مباحث الهیات حکمای قدیم پرداخت

نادرستی در این باره کرده‌اند.

رحیمی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: این مسأله مهم است که نقش دانشمندان مسلمان در زنجیره تحول و تکامل علوم طبیعی در تمدن بشری چگونه بوده است، و سؤال دیگر این است که حکمای جدید ما در خصوص طبیعیات قدیم چه نظری دارند؟ یعنی در پنجاه سال اخیر حکمای ما نظیر دکتر حداد عادل، سروش، گلشنی، نصر، چه چیزهایی گفته‌اند؟ همه در نهایت به گونه‌ای قضاوت کرده‌اند که طبیعیات دوره اسلامی را در مجموع کم اعتبار یا بی اعتبار منعکس کرده‌اند حتی در آثار برخی حکمای بزرگ مرحوم علامه طباطبایی (ره)، شهید مطهری (ره)، آیت الله مصباح یزدی و افرادی نظیر این بزرگان نیز به گونه‌ای برخورد کرده‌اند که بعضاً طبیعیات دوره اسلامی بی اعتبار یا کم اعتبار بوده و کاشف واقعیت‌های طبیعی نبوده است.

معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: برخی از بزرگان همچون آیت الله سبحانی، جوادی آملی و مرحوم حائری یزدی از طبیعیات نظرات بهتری ارائه کرده‌اند، بنابراین پیش فرض است که ما مطالب معتبری داریم که می‌توانیم علوم طبیعی قدیمی را به صورت مستقل معتبر بدانیم و حتی امروز می‌توانیم در دانشگاه مطرح کنیم باید با زبان خودشان مطرح کنیم و بدون دخل و تصرف در محتوا با ادبیات جدید و علمی مطرح کنیم تا در ذهن اساتید و دانشجویان و دبیران خودمان رسوخ کند.

وی با بیان این که نظرات علمای گذشته ما در حوزه‌های نظیر فیزیک، شیمی، مهندسی و ریاضی بسیار دقیق و قابل استفاده است، گفت: وقتی ما برای دانش آموزان و دانشجویان خودمان در طرح مسائل علمی از علمای اسلامی شروع نکنیم نمی‌توانیم بین علوم طبیعی و الهیات ارتباط برقرار کنیم؛ بنده در مقاله‌ای علمی که هفته آینده منتشر می‌شود با ذکر جزئیات دقیقی از مسائل مربوط به فیزیک همچون شکست نور، ماده و مسائلی از این دست ثابت کرده‌ام که طبیعیات قدیم کاملاً معتبر است و می‌تواند در دانشگاه‌های امروز ما مطرح شود.

رحیمی با طرح این سؤال که آیا می‌شود طبیعیات قدیم را که حکمای بزرگ ما استفاده کرده‌اند کنار بگذاریم و الهیات آنها را حفظ کنیم؟ بلکه حتی غیر معتبر و غلط بدانیم؟ گفت: پیش فرض من این است که چنین چیزی ممکن نیست چون طبیعیات و الهیات درهم تنیده هستند و به نوعی بازسازی احتمالاً نیاز دارد، البته این دغدغه فکری من بوده که در آن ورود کرده‌ام و قطعاً ممکن است نظرات مخالفی هم در این جا باشد.

معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم با تأکید بر این که علما و حکمای قدیمی اسلامی نگاه دقیق و جدی به مباحث طبیعیات یا همان علوم فنی و مهندسی، کشاورزی، شیمی و پزشکی امروز داشته‌اند، گفت: نمی‌توان با کنار گذاشتن طبیعیات، به طرح مباحث الهیات حکمای قدیم پرداخت.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، دکتر «غلامحسین رحیمی» در افتتاحیه همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۰ آذر اسوی مجمع پژوهشگاه‌های علوم انسانی - اسلامی و با همکاری معاونت پژوهشی وزارت علوم و معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی برگزار شد، با بیان این که کار مجمع با توانمندی دکتر لک زایی به خوبی پیش می‌رود، اظهار داشت: انشاءالله این مجمع با قوت و قدرت ادامه پیدا کند تا یک مجموعه ساختار یافته و شناخته شده بوده و بتواند مؤثر باشد.

معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری عنوان کرد: بنده چند سال است که روی طبیعیات دوره اسلامی به صورت مستمر کار می‌کنم چون خیلی هم حساس شده‌ام و از این بابت بود که می‌خواستم بدانم حکما و فلاسفه اسلامی ما اصولاً به طبیعیات چطور ورود می‌کردند؟ و به طبیعت چطور نگاه می‌کردند؟ چون فهم این مسأله می‌تواند برای ما الگوی خوب و تجربه مفیدی باشد.

وی اضافه کرد: من در ادامه متوجه شدم باید طبیعیات دوره اسلامی به دو بخش تقسیم شود، نخست طبیعیات به معنای اعم و دوم طبیعیات به معنای اخص و اگر بخواهیم در مورد ربط این طبیعیات با الهیات صحبت کنیم شامل هر دو بخش می‌شود یا فقط یک دسته؟ آن چیزی که حکمای ما نگاه کرده‌اند عمدتاً مشمول طبیعیات به معنای اعم می‌شود که سماع طبیعی در همین راستا در کتاب شفا ابن سینا مطرح شده است.

رحیمی افزود: حس کردم این بخش از طبیعیات است که حکمای الهی از یک منظر دیگری برخلاف حکمای طبیعی فعلی به اصول و قواعد طبیعت نگاه می‌کردند و از آنجا هنوز برای خودم سؤال است که از این طریق می‌توانیم بین طبیعیات و الهیات برقرار کنیم یا خیر؟ چرا که بنده همه کتاب‌هایی که نوشته شده‌اند را به تدریج مطالعه کردم ولی پاسخی نیافتم.

وی در ادامه عنوان کرد: این روش در ابتدا الهام بخش است چون ما یک سری کمیت‌ها و مفاهیم و قواعدی داریم که اصل آن باید در دانش دیگری به تأیید برسد؛ نکته دیگر آن است که حوزه طبیعیات از آن خودش در آن دوران چقدر اعتبار داشته است؟ چون عمده رشته‌های تخصصی دانشگاهی همان طبیعیات به معنای اخص هستند همچنانکه مجموعه علوم کشاورزی، فنی مهندسی، علوم پایه و مجموع گروه پزشکی همه جزو طبیعیات بودند.

وی بیان داشت: سؤال من این است که آیا در همان زمان این طبیعیات ارزش علمی داشت یعنی کاشف طبیعت بود یا خیر؟ نتیجه گرفتیم که طبیعیات ما در زمان خودش از ارزش علمی بسیار بالایی برخوردار بوده و می‌توانسته طبیعت را در چارچوب دانش آن زمان توضیح بدهد، اما متأسفانه برخی از حکمای جدید دآوری‌های

حضور جدی علوم انسانی اسلامی در عرصه های بنیادی، جهت ساز، محیطی و ساختاری

همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری»

ولی به هر حال این ها یک سیستم را تشکیل می دهد و آن چهار رکن شامل مؤلفه های بنیادی، جهت ساز، محیطی و رکن ساختار و کارگزار است.

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: علوم انسانی و اسلامی در هر کدام از این چهار رکن مؤثر است؛ مثلا در رکن بنیادی که به مبانی هستی شناسی، انسان شناسی، روش شناسی و جامعه شناسی می پردازد تماما در حیطه قلمرو علوم انسانی اسلامی است.

حجت الاسلام والمسلمین لک زایی اضافه کرد: همچنین این که ما این ابزار و فناوری را چگونه استفاده کنیم تحت تأثیر مبانی و ارکان جهت ساز است؛ این که دنیا و آخرت را در پی هم ببینیم یا فقط دنیا گرا باشیم و همین طور ارکان مربوط به ساختار و کارگزار علوم انسانی در تربیت کارگزاران مناسب برای پیاده کردن مبانی و جهت هایی که تعریف می شود حائز اهمیت است و همین طور ساختار سازی برخواسته از نظامه های ارزشی دینی کاملا مرتبط با حوزه علوم انسانی اسلامی است.

وی با بیان این که در رکن محیطی، علوم دیگر با علوم انسانی اسلامی تعامل می کنند، گفت: در آن جا نقش علوم انسانی نقش مشارکت است بنابراین عرصه حضور و مشارکت علوم انسانی فوق العاده زیاد است چون قرار است در این علوم به کمک فرد سازی، جامعه سازی، تمدن سازی و نظام سازی اقتدا به انبیاء کنیم به ویژه اقتدا به رسول گرامی اسلام (ص) بکنیم که ایشان در قرآن کریم اسوه حسنه معرفی شده اند.

معاون پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی با اشاره به حضور جدی علوم انسانی اسلامی در عرصه های بنیادی، جهت ساز، محیطی و ساختاری، گفت: جز در عرصه محیطی که علوم انسانی نقش مشارکت دارند، در عرصه های دیگر نقش علوم انسانی منحصر به فرد است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «نجف لک زایی» در افتتاحیه همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۰ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی - اسلامی و با همکاری معاونت پژوهشی وزارت علوم و معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی برگزار شد، ضمن عرض تسلیت به مناسبت ارتحال عالم ربانی آیت الله محمد یزدی اظهار داشت: گرامی می داریم هفته پژوهش را و این هفته را به همه پژوهشگران عزیز تبریک می گوئیم.

دبیر مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی - اسلامی افزود: جلسه امروز افتتاحیه همایش علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری است و هم این که ما این جلسه را در پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی سرآغاز برنامه های هفته پژوهش دفتر تبلیغات اسلامی قرار دادیم.

حجت الاسلام والمسلمین لک زایی بیان داشت: همایشی که امروز آغاز می شود و تا پنجشنبه آینده ۲۷ آذرماه ادامه خواهد داشت شامل برنامه های نشست های علمی با حدود ۳۰ پنل خواهد بود که توسط مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی اسلامی برگزار می شود که لازم است از رؤسای پژوهشگاه های عضو و همچنین همکاری صمیمانه و بسیار خوب وزارت علوم و حوزه معاونت پژوهشی این وزارت خانه تقدیر و تشکر داشته باشیم.

وی در ادامه عنوان کرد: به جهت شیوع کرونا همه این برنامه ها در فضای مجازی برگزار می شود و صوت و فیلم و متن این برنامه ها از طریق شبکه های مجازی در اختیار علاقه مندان قرار می گیرد و همچنین متن کامل پیاده شده و این نشست ها در قالب اثر مستقلی منتشر خواهد شد و امیدواریم که مورد رضایت خدای متعال قرار بگیرد.

حجت الاسلام والمسلمین لک زایی با اشاره به چارچوب کلان این نشست ها ابراز داشت: این چارچوب مشتمل بر سه حوزه است که اول شامل پیوند حوزه و دانشگاه و تبیین راهکاری های ارتقای این وحدت و همکاری و هم افزایی برای پیشرفت جمهوری اسلامی ایران، دوم شامل پیوند و ارتباط علوم انسانی با عرصه فناوری و این که پژوهش را در عرصه علوم انسانی با چه شاخص هایی تعریف می کنیم و سوم ارتباط میان حوزه علوم انسانی اسلامی با پژوهش هایی که در عرصه علوم طبیعی و تجربی برقرار می شود، خواهد بود.

وی بیان داشت: چارچوب کلی به لحاظ فکری مربوط به چهار رکن و مؤلفه بنیادین می شود، چرا که پشتوانه هر تمدن سازی و پیشرفت و توسعه و جامعه سازی علوم و دانش های مختلف است

دانشگاه ها نیازمند اساتید حوزوی آشنا با علوم دانشگاهی و دارای زی طلبگی هستند

حجت الاسلام والمسلمین حکیمیان با اشاره به خدشه دار شدن مرجعیت روحانیت نزد دانشگاهیان پس از انقلاب تأکید کرد که امروز برای برگرداندن آن مرجعیت دانشگاه ها نیازمند اساتید حوزوی آشنا با علوم دانشگاهی و دارای زی طلبگی هستند.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «علی محمد حکیمیان» در افتتاحیه همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۰ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی - اسلامی و با همکاری معاونت پژوهشی وزارت علوم و معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی برگزار شد، ضمن طلب غفران الهی برای مرحوم آیت الله یزدی اظهار داشت: بنده امروز می خواهم در این جلسه نورانی به آسیب شناسی همکاری حوزه و دانشگاه بپردازم. رئیس پژوهشگاه حوزه و دانشگاه عنوان کرد: امام راحل بر این عقیده بودند که در سازندگی یا انحراف یک کشور بین حوزه علمیه و دانشگاه تفاوتی نیست، یعنی هر دو ممکن است سازنده کشور یا انحراف آور باشند و در فراز دیگری می فرمایند: باید دانشگاه ها را رو به خدا و معنویت ببرید که اگر این کار انجام شد دو کارتان موفق خواهید هر چند به مقصدتان نرسید ولی چیزی که برای ما اهمیت دارد این است که بخواهیم همین اسلامی بودن را الهی کنیم، اسلام با هیچ علم و رشته ای (مگر در موارد بسیار اندکی) مشکلی ندارد. وی با بیان این که باید مقصود نظر امام راحل را به صورت دقیق بررسی کنیم، گفت: بنده فکرمی کنم دقیقاً موضوع و مسأله را تشخیص نداده ایم و به این مسأله توجه نکرده ایم که باید نهاد علم را حوزه و دانشگاه الهی کنیم تا کشور الهی شود چون حوزه و دانشگاه هستند که جنبه هدایت گرانه یک کشور را به عهده دارند و مدیران و متخصصان و خدمات دهندگان آینده از این دو مرکز خارج می شوند. حجت الاسلام والمسلمین حکیمیان افزود: اولین آسیب در این مسیر همین است که مسأله را درست نشناخته ایم، همچنانکه در ارتباط سخن امام از وحدت حوزه و دانشگاه صرفاً به مسائل حاشیه ای پرداخته ایم در حالی که امام وظیفه دو مجموعه را این می دانند که هر دو الهی شوند. وی اضافه کرد: ما آسیب دیگری که در این مسیر پیدا کرده ایم این است که حضرت امام (ره) که خودشان معمار این راه بود، یا افراد دیگری که متفکران انقلاب اسلامی بودند توسط استکبار مشغولیت پیدا کردند، همچنانکه آسیب زیادی از جنگ تحمیلی به وجود آمد و بسیاری از فرصت های ما را در سازندگی حوزه و دانشگاه گرفت و ترورهایی که توسط منافقین صورت گرفت نیز مشکلات زیادی را در این عرصه به وجود

آورد. این عضو مجمع پژوهشگاه علوم انسانی در ادامه عنوان کرد: قطعاً یک مسأله حساب شده استکباری بود تا ایران نوپای خیزش کرده نتواند تأثیر گذار در امت های مسلمان دیگر شود و نتواند اصول زیربنایی انقلاب خودش را دقیق بسازد و تحرک و پویایی که در مردم آن زمان بود و انرژی در آن مردم صرف انتقال به ملت های دیگر شود به همین جهت بسیاری از نیروهای ما را در جبهه های جنگ یا به وسیله ترور از میان بردند. این پژوهشگر فقه و حقوق با اشاره به این که کم بودن روحانیان تأثیرگذار و آماده برای پیشبرد انقلاب نیز آسیب دیگر در مسیر وحدت حوزه و دانشگاه به شمار می رفت، گفت: ما بدون تردید به صورت جدی کادر سازی نکرده بودیم چون انقلاب ما زودرس بود و تعداد اندکی از روحانیون با مبانی علوم دانشگاه آشنا بودند که همین افراد نیز یا در پست های انقلابی مشغول شدند یا مثل شهید مفتاح و بهشتی و مطهری ترور شدند. وی بیان داشت: مهمترین آسیب در راستای همکاری و تعامل حوزه و دانشگاه از دست رفتن مرجعیت حوزویان در نزد دانشگاهیان است یعنی این آسیب تا الان هم وجود دارد و هر روز که جلوتر آمدیم این مرجعیت بیشتر خدشه دار شده است و به نظر می رسد باید این مرجعیت را بازسازی کنیم. حجت الاسلام والمسلمین حکیمیان در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: پیش از انقلاب دانشگاهیان تشنه معارف اسلامی و خسته از اصطلاحات غربی مطرح در دانشگاه ها خودشان را به حوزویان روشن فکر آشنا با مبانی دانشگاهی می رساندند و این روحانیون نیز می توانستند آنها را قانع کنند که این افراد غالباً افرادی ساده زیست و دارای زی طلبگی بودند. وی با بیان این که پس از انقلاب این مرجعیت روحانیت نزد دانشگاهیان کم کم از بین رفت، یادآور شد: چون همین حوزویان در پست های مختلف از خانه های محقر بیرون آمدند و بسیاری با وجود این که دانش کافی نداشتند در پست های مختلف تدریس معارف یا نهاد نمایندگی ولی فقیه قرار گرفتند و دانشگاهی هایی که زمینه ذهنی از مرجعیت پیش از انقلاب داشتند دیدند که این پیشینه از دست رفته است و و دیدند حوزویانی که زی طلبگی آنها را می ستودند مثل خودشان شده اند و این باعث شد که یک مقدار مرجعیت حوزویان در نزد دانشگاهیان از بین برود. رئیس پژوهشگاه حوزه و دانشگاه در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: موضوع دیگری که باعث شد مرجعیت روحانیت ضعیف شود امکانات بیش از حد فضای مجازی و تکنولوژی و سیلی از شبههاتی است که بر دانشجویان وارد شده و اساتید حوزوی دانشگاه دارای آن دانش لازم که بتوانند همه این شبهات را پاسخ بدهند، نبودند در حالی که دانشگاهیان توقع مرجعیت و پاسخگو بودن روحانیت را علاوه بر رفتارهای توأم با زی طلبگی و ساده زیستی داشتند. وی یادآور شد: همه این ها دست به دست هم دادند تا امروز آن مرجعیت که حوزه باید در دانشگاه داشته باشد، شاهد نیستیم و دانشگاه معارف و نهاد نمایندگی ولی فقیه و کسانی که کادر دانشگاهی ما را در حوزه تأمین می کنند باید نگاه دقیق تری نسبت به این مسائل داشته باشند. حجت الاسلام والمسلمین حکیمیان با تأکید بر این که حوزه امروز بیش از ۱۰ هزار نفر را در دل خود جای داده که تحصیلات دانشگاهی دارند، گفت: باید گزینش دقیقی بین این افراد صورت بگیرد تا مرجعیت را برای تعامل و همکاری بین حوزه و دانشگاه برگردانند هر چند کارهای خوبی انجام شده ولی به هیچ وجه نظرات حضرت امام (ره) هنوز محقق نشده است.

کارکردهای علوم انسانی در صنعت و فناوری و بالعکس بررسی شود/

تشریح برنامه های هفته پژوهش وزارت عتف

شما پژوهشگران ایجاد کنند و در جلسه ای که در قم داشتیم دغدغه اصلی ایشان بود که مجمعی برای هم افزایی مراکز پژوهشی علوم انسانی اسلامی شکل بگیرد.

وی بیان داشت: سه برنامه برای ما در زمینه علوم انسانی اسلامی تعریف شده است که یک برنامه همین برنامه است که شما زحمت آن را کشیده اید، دومین مسأله ای که ایشان مطرح کردند جایگاه پژوهش و فناوری در علوم انسانی و اسلامی و سوم نقش علوم انسانی در پژوهش و فناوری بود که مورد سوم به دانشگاه علامه طباطبایی (ره) واگذار شده است.

دبیر ستاد ملی هفته پژوهش و فناوری در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: برخی اوقات یک سری محدودیت ها فرصت هایی برای ما ایجاد می کند که از جمله آنها بحث کرونا است؛ در بحث بیماری کرونا فرصت هایی ایجاد شد که همین ارتباط مجازی از جمله آن است ولی یک برنامه مهمی داریم در هفته پژوهش و آن هم برنامه نمایشگاه های فناوری است که شما می توانید با حضور مجازی در این نمایشگاه ها متوجه شوید که نقش شما در آن فناوری چیست و چه قدر از شما به عنوان محقق علوم انسانی اسلامی استفاده کرده اند و در چه عرصه ای می توانید ورود داشته باشید.

نیسی در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: این نمایشگاه تفاوتش با جاهای دیگر این است که زیرساخت و نرم افزارهای آن را جوانان خودمان در پارک علم و فناوری به وجود آورده اند که هرچه قدر ایراد و مشکل هم داشته باشد ولی افتخار می کنیم که این برنامه اجرا شده است.

وی یادآور شد: در مورد مجمع در وزارت علوم به نوبه خودم از طرف وزارت علوم به شما می گویم که از این مجمع حمایت می کنیم لذا می شود آن را به عنوان یک اتاق فکر مهم در زمینه علوم انسانی اسلامی وزارت علوم ببینیم و در این جا توصیه من این است که کارگروه هایی در این زمینه تشکیل شود که بتوانند به دانشگاه های دیگر کمک کنند. دبیر ستاد ملی هفته پژوهش و فناوری با اشاره به لزوم توجه به نقش علوم انسانی اسلامی در علوم دیگر و نقش فناوری ها در علوم انسانی یادآور شد: شما می توانید افرادی که با شما تناقض فکری دارند و یک جور دیگر به مسائل نگاه می کنند کنار هم بگذارید و یک فضای خوب برای گفتمان های مبتنی بر پژوهش ها و مطالعات علمی شکل بدهید، یعنی فناوری و صنعت با علوم انسانی در ارتباط باشند و به مسائل روز جامعه بپردازند.

عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبایی (ره) در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: در کشور ما مسائل زیادی وجود دارد که مرتبط با علوم انسانی اسلامی است و متأسفانه وقتی یک مسأله ای مطرح می شود همه اظهار نظر می کنند که خیلی از اوقات دقیق نیست ولی مجمع می تواند به صورت کارشناسی شده و دقیق مسائل را مطرح کرده و از محققان بخواهد در مورد این مسأله صحبت کنند و در نهایت اگر مجمع یک بیانیه یا یادداشت بدهد دیگران می فهمند کار این مجمع متفاوت با دیگران است.

دبیر ستاد ملی هفته پژوهش و فناوری با تأکید بر این که باید کارکردهای علوم انسانی در صنعت و فناوری و بالعکس بررسی شود، گفت: محققان علوم انسانی اسلامی با حضور مجازی در نمایشگاه های فناوری می توانند در این حوزه به نظرات نو و جدیدی برسند.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، دکتر «عبدالساده نیسی» در افتتاحیه همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۰ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی- اسلامی و با همکاری معاونت پژوهشی وزارت علوم و معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی برگزار شد، با عرض تسلیت به مناسبت رحلت آیت الله یزدی و گرامیداشت هفته پژوهش خاطرنشان کرد: جا دارد از حجت الاسلام والمسلمین لک زایی به طور ویژه تشکر داریم، چراکه ایشان همیشه با وزارت علوم همراه بوده اند و در کارهایی که مرتبط با علوم انسانی بوده کمک کرده و نظرات مهم و ارزشمندی به ما داده اند.

مدیر کل دفتر حمایت و پشتیبانی امور پژوهشی و فناوری وزارت عتف با اشاره به برنامه های این وزارت خانه برای هفته پژوهش افزود: نخستین برنامه ما استانی است که از شنبه همین هفته شروع شده و با توافق نامه ای که با وزارت کشور امضا کردیم قرار شد در هر استان، استانداری با دانشگاه مادر برنامه هفته پژوهش را اجرا کنند که از جمله در زمینه علوم انسانی کارهای گسترده ای در این هفته انجام شده که برای ما جای امیدواری زیادی دارد.

وی در ادامه عنوان کرد: بخش دوم هفته پژوهش از هفته آینده است که با زنگ پژوهش شروع می شود و انشاء الله به جهت رعایت پروتکل های بهداشتی بر خلاف سال های قبل در مدارس حاضر نمی شویم بلکه وزرای آموزش و پژوهش و علوم در وزارت علوم به صورت نمادین با چند دانش آموز زنگ هفته ملی پژوهش را به صدا در خواهند آورد. دکتر نیسی با اشاره به برنامه های هفته آینده گفت: یک شنبه و دوشنبه دستگاه های اجرایی مرتبط با پژوهش معرفی می شوند، سه شنبه تجلیل از پژوهشگران و فناوران و دانشمندان را خواهیم داشت و روزهای چهارشنبه و پنجشنبه مرتبط با علوم انسانی اسلامی است که دکتر رحیمی چند ابتکار در این زمینه انجام دادند، چراکه ایشان از روز اولی که آمدند حامی هفته پژوهش بودند و دوست داشتند ارتباطی بین

آسیب شناسی کاربردی سازی علوم انسانی اسلامی در ایران

قبادی در تبیین آسیب شناسی کاربردی سازی علوم انسانی اسلامی در ایران گفت: در این حوزه هشت آسیب جدی وجود دارد که از جمله آنها فقر تاریخی گری، ضعف تقنینی و سیاست گذاری و ضعف فهم معرفتی نسبت به کارکردهای غیر صریح و ضمنی علوم انسانی در کشور است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، دکتر «حسینعلی قبادی» در افتتاحیه همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۰ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه‌های علوم انسانی - اسلامی و با همکاری معاونت پژوهشی وزارت علوم و معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی برگزار شد، ضمن عرض تسلیت به مناسبت شهادت دکتر فخری زاده و رحلت آیت الله یزدی اظهار داشت: با همت معاونت پژوهشی و ستاد هفته پژوهش و با اتصال خوبی که با شبکه نخبگانی داریم امروز شاهد حضور چند صد استاد و ارائه بحث‌های دقیق در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی هستیم.

رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در تبیین آسیب شناسی کاربردی سازی علوم انسانی در ایران خاطر نشان ساخت: بنده به نحوی زیست ۴۱ ساله خود را در عرصه پژوهش های علوم انسانی بیان می کنم تا مورد نقد و ارزیابی قرار بگیرد و بتواند بحث قابل استفاده ای برای آینده باشد، از این رو در هشت قسمت مطالب خود را بیان خواهم کرد.

وی در ادامه عنوان کرد: این هشت بخش شامل حوزه نظری، ساختار، فقر تاریخی گری، ضعف تقنینی و سیاست گذاری، ضعف فهم معرفتی نسبت به کارکردهای غیر صریح و ضمنی علوم انسانی در کشور، معترپنگاری و توانمند نبودن و توانمند نمودن، فرایندها و ضعف مدیریت در پژوهش های علوم انسانی و در نهایت نداشتن شاخص و شاخص مند نبودن برخی فعالیت های پژوهشی علوم انسانی در حوزه کاربرد می شود.

قبادی با اشاره به این که در حوزه نظر با سه عنصر و پدیده رو به رو هستیم که علوم انسانی را می رنجاند، گفت: این سه پدیده نخست کم باوری صاحب نظران علوم تجربی در ایران نسبت به کم اثری و سودبخشی علوم انسانی و هژمونی مهندسی زدگی و تجربی زدگی در ایران است که مانع مهمی در تعیین کارآمدی علوم انسانی در حوزه کاربرد محسوب می شود؛ دوم ضعف تبیین کارآمدی علوم انسانی به وسیله اصحاب خود علوم انسانی و کم کوشی ما است و سوم

تشکیک مغالطه ای نسبت به اصل ضرورت و ماهیت و کارآمدی علوم انسانی و بعضا زیان مند دانستن علوم انسانی در کشور است. وی بیان داشت: بحث دوم در حوزه ساختار است که البته معلول چالش های نظری یاد شده است که موجب شده در ساختار نهادی و تقنینی و سیاست گذاری رسماً هیچ ساختاری مدافع علوم انسانی نباشد و به رغم تصریحات رهبر معظم انقلاب مبنی بر تعیین مسیرها به وسیله علوم انسانی در عمل هیچ نهاد و ساختار نظام مندانه مدافع علوم انسانی نیست و حامی برای علوم انسانی وجود ندارد. استاد دانشگاه تربیت مدرس در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: فقر تاریخی و عدم توجه گذشتگان ما به علوم انسانی نیز تبدیل به یک بینش شده و ادامه دارد؛ ما از تاریخ خوب عبرت نگرفته ایم و آن را جبران نکرده ایم و این مسأله تا ظهور چهره درخشان علامه طباطبایی (ره) و نوشتن کتاب اصول فلسفه و روش رئالیسم ادامه دارد که تازه بعد از آن کمر بنیادین مارکسیسم در ایران شکسته می شود و نشان می دهد علوم انسانی می تواند مسأله مند حرکت کند.

قبادی در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: بحث چهارم نداشتن تضمین در حوزه تقنین و سیاست گذاری است که تا علوم انسانی مطرح می شود نظام های تقنینی حمایت کننده نداریم. خیلی از ایده ها شکل می گیرد ولی روی زمین می ماند و پژوهش های خوبی در حوزه علوم انسانی شروع شده و روی زمین مانده است.

وی یادآور شد: پنجم ضعف فهم معرفتی نسبت به کارکردهای غیر صریح و ضمنی علوم انسانی در کشور است؛ امروز در دنیا اینطوری است که علوم انسانی دو لایه کارکرد دارد یک لایه مربوط به تأثیرات صریح آن می شود مثلاً روانشناسی یا جامعه شناسی تأثیراتی در کاهش آسیب های اجتماعی دارد، اما بخش اعظم کارکرد علوم انسانی پنهان و ضمنی و غیر صریح است.

استاد دانشگاه ادامه داد: مثلاً در حوزه تاب آوری تجربه ای از جریان کرونا پیدا کردیم، همچنانکه ما خیلی زود به این نتیجه رسیدیم که نیازمند به یک امیدآفرینی اجتماعی داریم چون هرچه قدر سخت افزار داشته باشیم ولی روحیه مردم خراب باشد در مواجهات جهانی نمی توانیم موفق باشیم یا اعتماد عمومی، سرمایه اجتماعی، اتصال به تمدن و مسائلی از این دست همگی از جمله لایه های غیر صریح علوم انسانی هستند. این پژوهشگر و منتقد ادبی با تأکید بر این که بحث ششم در ارتباط معترپنداری و معترانگاری است، ابراز داشت: فکر می کنم که بخش هایی در علوم انسانی توان دفاع از خود را نداریم و این که بگویند هرکس بی سواد است سمت علوم انسانی می رود خیلی بی انصافی است، بنابراین ما قدرت دفاع را نداریم که همین مسأله به کارایی علوم انسانی لطمه می زند. وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: هفتم حوزه ضعف فرایندها و مدیریت حوزه پژوهش علوم انسانی است که باید بازتعریف شود.

مباحثی نظیر هوش مصنوعی باید با پژوهش های علوم انسانی اسلامی مرتبط شود

رئیس مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی گفت: بحث هوش مصنوعی و ابر داده ها و مباحثی از این قبیل همه و همه ظرفیت هایی هستند که باید بتوانیم آنها را به پژوهش های علوم انسانی و اسلامی گره بزنیم و بتوانیم روند پژوهش ها را توسعه بدهیم و تسریع ببخشیم چون امروز در دنیا هم به این مفهوم به صورت جدی توجه می شود.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «محمدحسین بهرامی» در افتتاحیه همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۰ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی - اسلامی و با همکاری معاونت پژوهشی وزارت علوم و معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی برگزار شد، اظهار داشت: در این نشست قصد داریم به ارتباط پژوهش و فناوری با علوم انسانی اسلامی بیشتر از زاویه فعالیت مجموعه خودمان در مرکز نور پردازیم و رابطه فناوری اطلاعات با پژوهش های علوم انسانی اسلامی را تبیین کنیم.

رئیس مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) اضافه کرد: عمده فعالیت های مرکز نور با این هدف است که بتوانیم از ابزار فناوری اطلاعات، رایانه و شبکه های مجازی برای توسعه و پیشرفت علوم اسلامی در گام اول و بعد هم علوم انسانی اسلامی استفاده کنیم و آن را بسط و گسترش بدهیم.

وی بیان داشت: مرکز تحقیقات کامپیوتری یک مرکز پژوهشی و تحقیقاتی است و شاید تصور اولیه این باشد اگر قرار باشد نرم افزارها و ابزارهایی برای کمک به پژوهش فراهم کنیم خودش یک کار پژوهشی نباشد در حالی که ما برای تولید این محصولات مجموعه ای از پژوهش ها شکل می دهیم تا در کاربست فناوری در علوم انسانی و اسلامی مطالعه کنند و با استفاده از شیوه ها و روش ها در سازگار کردن مباحث علمی با ظرفیت های فناوری تلاش کنند. حجت الاسلام والمسلمین بهرامی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: امروز در مرکز نور واجد یک قشری از محققان میان رشته ای هستیم، یعنی محققان علوم انسانی که با زبان فناوری آشنا هستند و مهندسان و فناورانی که با منطق و ساختار علوم اسلامی و علوم انسانی و روابط بین اینها و پیچیدگی های آن آشنایی دارند و به کمک هم در حال تولید محصولات فایده بخش هستند.

وی با بیان این که این محصولات حاصل عملکرد این دو قشر است، ابراز داشت: اگر ما دانش میان رشته ای را نداشته باشیم و یا یک متخصص فناوری اطلاعات و یک فاضل علوم انسانی بدون داشتن دانش میان رشته ای داشته باشیم به محصول و نتیجه خوبی نمی رسیم؛ این دانش با رشد بسیار سریع دانش فناوری اطلاعات هر روز دامنه های جدید تر و ابعاد وسیع تری پیدا می کند و امروز بانک های اطلاعاتی برخط نقش ویژه ای در پژوهش های علوم انسانی اسلامی دارد.

رئیس مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: پژوهشگری که نتواند از این بانک ها به خوبی بهره ببرد مقهور دیگران می شود و اگر ما نقش شبکه های

اجتماعی را تعریف نکنیم و آن را وارد فرایند پژوهش نکنیم حتما مجبور می شویم در زمین دیگران بازی کنیم.

وی یادآور شد: بحث هوش مصنوعی و ابر داده ها و مباحثی از این قبیل همه و همه ظرفیت هایی هستند که باید بتوانیم آنها را به پژوهش های علوم انسانی و اسلامی گره بزنیم و بتوانیم روند پژوهش ها را توسعه بدهیم و تسریع ببخشیم چون امروز در دنیا هم به این مفهوم به صورت جدی توجه می شود.

حجت الاسلام والمسلمین بهرامی با تأکید بر این که شاهد هستیم مفهومی با عنوان علوم انسانی دیجیتال مطرح شده است، گفت: این علوم جایگزین خیلی از مباحث پیشین شده است، همچنانکه امروز مجله ادبیات و زبان رایانشی در دانشگاه آکسفورد به عنوان مجله علوم انسانی دیجیتال تغییر عنوان داده است و شاهد هستیم در بسیاری از محافل علمی و نشست ها و تولید مقالات و کتاب ها برای تولید مفهوم علوم انسانی دیجیتال تلاش های زیادی صورت می گیرد.

حجت الاسلام والمسلمین بهرامی با تأکید بر این که ما هم باید به این سمت حرکت کنیم و مبانی و روش ها و ابعاد استفاده از فناوری اطلاعات و فناوری رایانشی را در علوم انسانی جدی تر مورد توجه قرار بدهیم، خاطر نشان کرد: ما باید خود اگاهانه تر سراغ بهره گیری از این ها برویم تا مجبور نباشیم مقهور دیگران شده و در زمین دیگران بازی کنیم.

وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: ما به سهم خودمان در مرکز فصل جدید فعالیت های خودمان بنا را بر این گذاشته ایم که دانش ضمنی تولید شده در مرکز را تبدیل به خروجی هایی کنیم که در محافل علمی مطرح شده و در قالب های علمی قابل ارائه باشد.

استاد حوزه و دانشگاه در پایان با اشاره به لزوم تولید محصولاتی جدیدتر با رویکرد علوم انسانی دیجیتال عنوان کرد: در مقابل دعوت می کنیم از مراکزی که با حوزه علوم انسانی اسلامی مرتبط هستند که بخشی از زمینه های فعالیت های خود را به این امر اختصاص بدهند تا هم در نقد و اصلاح و تکمیل فعالیت های مرکز و هم در گشودن افق های جدید در این حوزه کمک کنند تا بتوانیم مفهوم علوم انسانی اسلامی دیجیتال را به خوبی تبیین کنیم و بر اساس این رهیافت ها محصولات جدیدی را ارائه کنیم.

تحول در علوم انسانی نیازمند تحول در ژنوم فرهنگی آن است

وی بیان داشت: در واقع اگر نتوانیم تغییری ایجاد کنیم نمی‌توانیم در حوزه علوم انسانی تحول ایجاد کنیم و با ایجاد یک ژن تحولی که جسارت نظریه پردازی ایجاد کند می‌توانیم به توفیق برسیم. هراتی در ادامه عنوان کرد: تأکید مقام معظم رهبری در کرسی‌های نظریه پردازی همین مسأله است چراکه ایشان اعتقاد دارند باید این نگرش معمول به علوم انسانی عوض شود. وی گفت: همه باید جرأت ارائه دیدگاه داشته باشیم و این تصور را نداشته باشیم که این نظر غلط هست پس ارائه ندهیم در حالی که خود غربی‌ها خیلی از اوقات نظریات نادرستی را ارائه می‌دهند. رئیس پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی گفت: اگر بخواهیم در حوزه علوم انسانی تحول کنیم و این علوم انسانی برای جامعه پیشرفت ایجاد کند، باید نگرش و باورها و اعتقادات علوم انسانی عوض شده و این علم را از جایگاه فعلی به جایگاه واقعی خودش برسانیم.

رئیس پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی با بیان این که تحول در علوم انسانی نیازمند تحول در ژنوم فرهنگی آن است، گفت: ما با ایجاد یک ژن تحولی که جسارت نظریه پردازی ایجاد کند و افکار معمول گذشته را کنار بزند، می‌توانیم به توفیق برسیم. به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، دکتر «محمدجواد هراتی» در افتتاحیه همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۰ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی- اسلامی و با همکاری معاونت پژوهشی وزارت علوم و معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی برگزار شد، با اشاره به راهکارهای تحول در علوم انسانی اسلامی گفت: یکی از اساتید بوعلی سینا ایده ای به نام ژنوم فرهنگی را مطرح کردند که در حوزه های مختلف قابل بحث است.

رئیس پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی با بیان این که این ایده را می‌توان در حوزه علوم انسانی نیز مطرح کرد، عنوان داشت: اگر فرهنگ را بستر ساز جوامع مختلف بدانیم و این طور تصور کنیم که این فرهنگ را مجموعه ای از باورها بدانیم باید برای تحول در هر عرصه ای از تحول در فرهنگ شروع کنیم.

وی در تبیین نظریه یاد شده اضافه کرد: نقشه مهندسی فرهنگی یک جامعه را می‌توان شبیه یک پازل تصور نمود که هر رفتار و کنش اجتماعی قطعه‌ای از آن است.

این استاد دانشگاه اضافه کرد: در نگاه میکروسکوپی، فرهنگ هر جامعه دارای یک نقشه ژنتیکی (ژنوم) می‌باشد و هر رفتار و کنش اجتماعی برگرفته از یک ژن فرهنگی است.

وی با تأکید بر این که ژن فرهنگی وظیفه انتقال یک ارزش، خلق و خو، رسم یا عرف را از نسلی به نسل دیگر بر عهده دارد، گفت: برای ایجاد یک رفتار و کنش اجتماعی جدید و یا حذف یک رفتار و کنش اجتماعی قدیمی باید ژن فرهنگی لازم را ایجاد و یا حذف نمود، در غیر اینصورت اصلاحات فرهنگی جامعه به نتیجه مطلوبی نخواهد رسید.

هراتی بیان داشت: ژن فرهنگی می‌تواند برگرفته از کنش‌هایی هم‌راستا با فطرت انسانی، غریزی، و حیانی و یا شیطانی باشد. اگر یک کنش رفتاری در راستای انگیزه فطری و وحیانی باشد، همچون فرشته‌ای است که موجب نجات و خودسازی فرد و در نتیجه جامعه می‌گردد.

وی در بیان ربط نظریه ژنوم فرهنگی با موضوع تحول در علوم انسانی اسلامی گفت: به عنوان مثال در زمان گذشته می‌گفتند اگر فردی حفظیات خوبی دارد یا اگر استعداد کمتری در علوم تجربی و ریاضی دارد وارد عرصه علوم انسانی شود و اساساً نگاه معمول همین بوده است و در واقع به این نقطه می‌رسیم که ژن این موضوع از نسل‌های گذشته به ما رسیده و نتوانسته ایم آن را تغییر بدهیم. این استاد دانشگاه افزود: ما برای تحول در علوم انسانی باید ژنوم فرهنگی در حوزه علوم انسانی را تغییر بدهیم در غیر این صورت مسیر را تغییر نخواهیم داد.

حکمت متعالی سلامت نجات بخش جهان از فروپاشی سلامت است /

تحقق سلامت نیازمند نگاه تجربی، حکمی و علمی به طب است

حقیقت از سویی جامع مشارب و مسالک فلسفی است و از سوی دیگر معطوف به مدنیت و پیشرفت مدنی است.

صدرا با اشاره به این که حکمت متعالی مکاتب دیگر را تجمیع و تکمیل و معماری کرده است، گفت: ما بر این عقیده ایم که حکمت متعالی در حوزه سلامت می تواند دستاوردهای پزشکی بشر در تمام نقاط دنیا را تجمیع و تکمیل کند و این نگاه می تواند حلال مشکلات پزشکی باشد، البته همانطور که گفتیم معطوف به مدنیت است و امنیت، افزایش امید به زندگی شامل طول عمر، بهداشت و درمان و آسایش و آرامش باطنی از اهم شاخصه های پیشرفت مدنی است. وی بیان داشت: پیشرفت مدنی در حوزه حکمت متعالی، طول عمر شامل بهداشت و سلامت و درمان، توسعه های آسایشی، تعادل سیاسی و حتی تعالی فرهنگی و اخلاقی و ایجاد آرامش را در پی دارد و در نتیجه می توان گفت حکمت سلامت منظور حکمت متعالی سلامت است و به جای حکمت متدانی سلامت که نگاه تک ساحتی و پوزیتیویستی به انسان دارد قرار می گیرد.

استاد دانشگاه تهران با بیان این که حکمت متعالی می تواند در سایر حوزه ها نظیر جامعه شناسی، فیزیک، علوم سیاسی، علوم انسانی و حتی علوم پایه فیزیولوژی و آناتومی و ریاضیات هم وارد شود، گفت: حکمت متعالی سلامت یک علم ذو ساحت مادی و معنوی و دو بعدی شامل ارزش و بینش ها را در نظر می گیرد که در سلامت انسان مؤثر است.

پژوهشگر علوم سیاسی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: بیشترین بیماری زمینه ای از آسیب های روحی و روانی است که اگر انسان تقویت بشود بدن را نیز مدیریت می کند؛ شاخصه دیگر حکمت متعالی سلامت این است که از نظر ظاهری دارای دو بعد کنشی و رفتاری است و اثرش هم تعالی سلامت نفسانی و روحانی و حتی فکری است که در سلامت انسانی ذی نقش هستند.

وی با بیان این که نفس مدیر بدن و فکر مدبر بدن است، گفت: نفس بدن انسان را در سلامت و بیماری نفس مدیریت می کند و همین طور فکر مدبر نفس است و نفس ممکن است به سمت علم برود، البته باید توجه داشت که فکر و خرد غیر از دماغ است که هم در سلامت و هم در بیماری مؤثر است و به این سبب می توان گفت حکمت سلامت متعالی سلامت شامل جسمانی، سلامت اجتماعی، سلامت محیط کار، سلامت سیاسی و انواع دیگر می شود و این دو لازم ملزوم و مکمل همدیگر هستند.

صدرا در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: بنابراین می توان این حکمت سلامت را دو ساحتی شامل مادی معنوی و دو بعدی یعنی ظاهری و باطنی تصور کرد که سلامت فکری مدبر و سلامت نفسانی مدیر سلامت بدنی است و پزشکی و طب یک دانش و فن است دانش و فن سلامت شامل حفظ سلامتی و بازگشت به سلامت است چون بیماری عارض است و ذاتی نیست هرچند ممکن است مثل سرطان درون زا باشد ولی ذاتی نیست و تحت عوامل برون است.

دانشیار علوم سیاسی دانشگاه تهران با تأکید بر این که سلامت و طب نیازمند نگاه حکمی متعالی است، گفت: ما در علم طب اگر نگاه توحیدی داشته باشیم، همه جوانب را ببینیم به توفیقات زیادی خواهیم رسید.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، دکتر «علیرضا صدرا» در نشست علمی مجازی «حکمت سلامت» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی، پژوهش و فناوری» که شنبه ۲۲ آذر از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، به تبیین بحث خود پرداخت و اظهار داشت: بدون تردید هر دانشی به بینش نیاز دارد و هر دیدگاهی به نگاه و منظر دید نیاز دارد، به عبارت دیگر حرفه ای همچون پزشکی دانش و اطلاعات را می دهد ولی بینش پزشکی به ما بینایی و دانایی سلامت را ارزانی می دارد و این دو باید در کنار هم دیده شود چرا که دانش صحیح محصول بینش صحیح است.

دانشیار دانشگاه تهران افزود: ما در حوزه سلامت با انسان سرو کار داریم و انسان حتما چون متفکر است زاویه دید و دیدگاه دارد و چون نظریه دارد منظر دارد؛ ما در حوزه حکمت سلامت سه رهیافت و سه نظر داریم، رهیافت نخست مکانیکی است که می گوید: انسان مثل ماشین هست و پیچ و مهره دارد و سلامت هم در حقیقت درست کردن و سرویس کردن او است، رهیافت دوم آرمانیستی است که انسان را یک جان دار می داند و به او فراتر از حیوان نگاه نمی کند ولی نگاه واحد این است که به انسان، انسانی نگاه کنید چون انسان هرچند جسم حیوانی دارد ولی از نظر روحش انسان است و ویژگی های خاص انسانی دارد.

وی در ادامه عنوان کرد: انسان غیر از غریزه و نفس و جسم حیوانی، ویژگی هایی دارد که نمی توان آنها را نادیده گرفت برای همین است که متخصصان ما برای کشف یک واکسن یا دارو ابتدا روی خرگوش یا موش استفاده می کنند ولی این را هم باید در نظر داشت که بدن انسان ویژگی های دارد که حیوان ندارد به همین دلیل باید نگاه انسانی داشته باشیم و با بینش انسانی به پزشکی نگاه کنیم.

پژوهشگر فلسفه و علوم سیاسی با تأکید بر این که آخرین حکمت و جدیدترین مکتب، حکمت متعالی است، گفت: این مکتب در

وی با بیان این که بیماری نمی‌تواند ذاتی انسان باشد، یادآور شد: نیستی هیچگاه ذاتی هستی نیست و هستی ارزش و اصالت دارد؛ چیزی که می‌خواهیم امروز به آن اشاره کنیم همین مسأله است که دانش طب جدید بیشتر دنبال عوامل مؤثره هستند ولی در حکمت باید دنبال علل موجهه و مجریه باشیم چون هیچ بیماری ذاتی نیست بلکه بیرونی است.

عضو هیأت علمی دانشگاه تهران با تأکید بر این که سلامت تجربی محصول افکار بقراط، سنت حکمی محصول افلاطون و ارسطو، سنت طب میان دانشی نتیجه تلاش های جالینوس است، گفت: ده ها اثر طبی از جالینوس ترجمه شده است چراکه ایشان خودش را فیلسوف می‌دانسته ولی دانشمند میدانی بوده و در جهان اسلام طب به ایشان شناخته می‌شود.

وی اضافه کرد: سلامت تجربی یعنی این که بشر به تجربه پیدا می‌کرد که فلان درد با فلان گیاه درمان می‌شود و بعدها افرادی اینها را در کتابی تحت عنوان قانون جمع می‌کردند که گزیده یافته ها و آزموده ها بوده است ولی سنت حکمی بیشتر دنبال علت می‌گشتند یعنی چرا این درد به وجود آمده است و بعد آن را تحلیل می‌کردند و بعد از فهم نوع بیماری و ریشه یابی یعنی علت درمانی می‌کردند، اما مورد سوم جمع بین این دو بوده است.

صدرا در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: مؤسسين علم جدید نظیر فارابی و ابن سینا هستند که هر دو اول حکیم بودند و با نگاه حکمی وارد شدند.

وی اضافه کرد: مثلاً ابن سینا که به پزشکی و طب شناخته می‌شود، حکمت را وارد طب کرد، یعنی همانطور که فارابی علل چهارگانه را وارد سیاست کرد، ابن سینا وارد طب کرد و می‌شود گفت دانش تجربی و پایه حکمی طب را تأسیس کرد که تأثیر زیادی در علم پزشکی جدید گذاشته است که هم مبانی اسلامی دارد و هم ایرانی است.

صدرا عنوان کرد: این مکتب ضد مکتب طب جدید نیست یعنی مکاتب دیگر را معماری و تجمیع می‌کند، همچنانکه نگاه جندی شاپور تجمیعی و تکمیلی است و ضد و توقف و تخطئه مکاتب دیگر نیست و ذره ای ضد طب جدید نیست و از طب جدید جالیونسی مسائل حسی، تجربی و روانشناسی خارج می‌شود که ابن سینا پایه گذار آن است.

وی در پایان با بیان این که علم طب باید با نگاه انسانی دیده شود، گفت: ما در علم طب اگر نگاه توحیدی داشته باشیم، همه جوانب را ببینیم به توفیقات زیادی خواهیم رسید چراکه نگاه باطنی و ظاهری می‌تواند این بشر و جامعه جهانی حتی آمریکا و اروپا را از فروپاشی سلامت حفظ کند، بنابراین باید نگاه عوض شود و در حوزه طب و سلامت از جالیونسی فراتر برویم و طب و سلامت ما تجربی، حکمی و علمی باشد.

پژوهش های علوم انسانی دچار ضعف های سیاست گذاری، زیرساختی و اجرایی است

رئیس پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) با تأکید بر این که پژوهش های علوم انسانی دچار ضعف های سیاست گذاری، زیرساختی و اجرایی است، گفت: کارآمد سازی سامانه های پژوهشی، پایش مستمر کرسی های نظریه پردازی، آسیب شناسی سیاست گذاری پژوهش ها و تشکیل هسته های پژوهشی بین رشته ای از جمله راهکارهای حل این آسیب ها است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «حمید نگارش» در نشست علمی مجازی «وضعیت شناسی پژوهش های علوم انسانی اسلامی با رویکرد آسیب شناسانه» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که شنبه ۲۲ آذر از سوی پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) برگزار شد، اظهار داشت: در این رابطه بحث های زیادی صورت گرفته و کارهای زیادی انجام شده ولی وقتی سراغ خروجی های ما می رویم آنچنان که لازم هست عملیاتی و کاربردی نشده است و این نشست به دنبال بیان آسیب ها و ضعف ها و ارائه راهکارها است.

رئیس پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) با اشاره به اهمیت و ضرورت پژوهش های علوم انسانی اظهار داشت: اسناد بالادستی نشان می دهد که چه مقدار تأکیدات مکرری در این حوزه داریم؛ اولاً قانون اساسی بر نقش پژوهش در بالابردن سطح آگاهی و موظف نمودن دستگاه های مربوطه در این راستا تأکید کرده و در اصل پنجم به توسعه تقویت علوم انسانی و ارتقای کمی و کیفی مراکز و فعالیت های پژوهشی و ترویج نظریه پردازی اشاره کرده است.

وی اضافه کرد: همچنین در ابلاغ سیاست های کلی برنامه پنجم و ششم و در ابلاغ نقشه جامع علمی کشور این تأکید را می بینیم؛ همچنانکه در راهبردهای کلان این نقشه بر ارتقای کمی و کیفی علوم انسانی تأکید شده و ذیل راهبرد کلان دهم اقداماتی تعریف شده است از جمله توسعه پژوهش های بنیادی معرفتی مبتنی بر مبانی اسلامی و ارائه تولیدات علمی به جهان و حمایت از تأسیس مراکز پژوهشی به منظور شکل گیری دیدگاه ها و نظریات و طراحی و توسعه برنامه های پژوهشی و فرصت های آموزشی و پژوهشی مشترک بین حوزه و دانشگاه.

حجت الاسلام والمسلمین نگارش در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: شاهدیم که علوم انسانی جایگاه ویژه ای دارد و پژوهش می تواند این جایگاه را تقویت کند و از طرف دیگر تأثیر زیاد علوم انسانی در پیشرفت علوم

تجربی باید فرهنگ سازی شود؛ این مسأله مصادیق متعددی دارد که هموار کردن استفاده از علوم دیگر توسط علوم انسانی و نقش تکمیلی علوم انسانی برای علوم تجربی از جمله آنها است.

وی در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: در این رابطه قطعاً رهبر معظم انقلاب در خصوص علوم انسانی نظرات و دغدغه هایی دارند، همچنانکه تأکید دارند همیشه به دنبال نظریه پردازی های غربی نباشید و خودتان نظریه سازی کنید و الا خروجی مدنظر ما تحقق نخواهد یافت، همچنین ایشان تأکید دارند که باید به سمت استفاده حداکثری از ظرفیت ها برویم و دنبال نوآوری و نواندیشی در حوزه علوم انسانی اسلامی باشیم.

رئیس پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) با بیان این که علوم انسانی در محورهایی از جمله سیاست گذاری، زیرساختی، اجرایی، نظام پایش و نشر دچار ضعف است، یادآور شد: در حوزه سیاست گذاری تصمیمات و سیاست گذاری ها الزام آور نشده است و در حوزه و دانشگاه و مراکز از جمله شورای عالی انقلاب فرهنگی شاخص های ارزیابی مشخص نیست؛ کم بودن سهم پژوهش از تولید ناخالص ملی و عدم تخصیص بودجه مناسب برای علوم انسانی از سوی دولت، اولویت ملی نبودن پژوهش ها در علوم انسانی اسلامی به عنوان یک هدف ملی نسبت به علوم تجربی در دستگاه های مختلف نیز از دیگر ضعف ها در این عرصه است.

وی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به ضعف های زیرساختی پژوهش های علوم انسانی اسلامی ابراز داشت: در این حوزه می توان به شکاف نظام آموزشی و پژوهشی در علوم انسانی، فقدان بنیاد ملی پژوهش های علوم انسانی اسلامی در معاونت علمی رئیس جمهور و روشن نبودن جایگاه علوم انسانی اسلامی نسبت به سایر علوم و دانش ها اشاره کرد.

حجت الاسلام والمسلمین نگارش عنوان کرد: عرصه دیگر، ضعف در حوزه مدیران اجرایی است که در این حوزه مسائلی وجود دارد که متغیر بودن مدیران پژوهشی در کشور و تغییر در سیستم های پژوهشی با آمدن و رفتن در پست ها و عدم رسیدن به اهداف، ضعف روحیه و عزم و اراده جهادی متولیان نقشه جامع علمی کشور و سیاست های کلی ابلاغی در زمینه علوم انسانی اسلامی، ضعف در ایجاد نهضت فراگیر و پیگیر در زمینه تولید نظریه در پژوهش های علوم انسانی و اسلامی، ضعف سازمان هدایت و ارتباط دهی مراکز و گروه های مختلف پژوهشی در علوم انسانی اسلامی، بی توجهی به نتایج سمینارها، کنگره ها و دیده نشدن آثار خاصی از آنها در این عرصه جای می گیرد.

وی با بیان این که ضعف نظام پایش، ارزیابی و آسیب شناسی نیز در حوزه علوم انسانی اسلامی وجود دارد، گفت: در این عرصه نیز می توان به ضعف پیگیری و پایش مستمر وضعیت سنجی، ضعف نظام و سامانه های کارآمد و روزآمد، ضعف نیاز شناسی و نیازسنجی پژوهش های انجام شده، نبود نظام بازخورد گیری در سیستم پژوهش و نبود نظام ارزیابی و پایش جامع و به روز در خصوص میزان تحقق نقشه جامع علمی کشور اشاره کرد.

پژوهشگر فلسفه و کلام اسلامی افزود: در این عرصه همچنین نباید از ضعف فرهنگ پژوهشی نیز غافل بود که مسائلی را در دل خود جای داده است که از جمله آنها عدم ارتباط و فضای گفت و گو و انتقال

تجربیات، غلبه مصرف گرایی از تولیدات علوم انسانی غربی، نبود صبر کافی و تلقی نادرست مبنی بر کوتاه بودن و جهادی بودن فرایند تولید علمی در عرصه پژوهش، پایین بودن ارزش و اعتبار پژوهشگران علوم انسانی اسلامی در ایران و در نظام پژوهشی کشور نسبت به اعتبار پژوهشگران دیگر است.

وی در ادامه عنوان کرد: در حوزه ضعف معرفتی نیز می توان به نبود تعریف و مدل منقحی از علوم انسانی اسلامی، ضعف آشنایی دقیق و عمیق بخشی از پژوهشگران علوم انسانی از منابع دینی، تکاملی نبودن پژوهش ها در عرصه علوم انسانی، مسأله محور نبودن و ضعف پژوهش های بین رشته ای در علوم انسانی و اسلامی به صورت تضایفی اشاره کرد.

حجت الاسلام والمسلمین نگارش با بیان این که نشر و توزیع و تبلیغ و معرفی پژوهش و سامانه های پژوهشی نیز مشکل دارد، گفت: تیراژ کم و خارج شدن از گردونه علم، نبود بانک جامع اطلاع رسانی در فضای مجازی، ضعف کتابخانه های دیجیتال یا الکترونیکی تخصصی علوم انسانی را می توان در این حوزه مورد اشاره قرار داد.

وی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به راهکارهای برون رفت از آسیب ها یادآور شد: همکاری هدفمند و هم افزای بین مجموعه های شورای عالی انقلاب، وزارت علوم، پژوهشگران برجسته، مدیریت حوزه و پژوهشگاه های برتری یکی از اقداماتی است که باید مورد توجه قرار بگیرد به علاوه این که راه اندازی معاونت بنیاد نخبگان برای علوم انسانی نیز ضروری به نظر می رسد.

رئیس پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) اضافه کرد: کارآمد سازی سامانه های پژوهشی، پایش مستمر کرسی های نظریه پردازی برای خروجی ها، آسیب شناسی سیاست گذاری پژوهش ها و بازخوردگیری مستمر، تشکیل هسته های پژوهشی بین رشته ای، تعامل هدفمند نظام آموزش و پژوهش، فراهم کردن زیرساخت ها، کادرسازی و ایجاد رشته های پژوهشی و آموزشی متناسب با علوم انسانی به منظور تربیت محققان و پژوهشگران حوزه علوم انسانی اسلامی و در نهایت تقویت مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی اسلامی که امروز با همکاری معاونت پژوهشی وزارت علوم تشکیل شده است می تواند تأثیر گذار باشد و در خصوص مورد آخر باید مصوبات شان عملیاتی شود و هرچه سریع تر اساس نامه شان در شورای گسترش آموزش عالی مصوب شود.

عناصر شکل گیری جوامع حدیثی با تأکید بر پایگاه جامع الاحادیث

تحت تأثیر این فضا باشد و بتوانیم جامع حدیثی مبتنی بر ویژگی‌ها و ظرفیت‌های این عصر را تدوین کنیم و در اختیار مخاطبان قرار بدهیم.

وی عنوان کرد: پایگاه جامع الاحادیث تلاشی برای این است که مجموعه‌ای از محققان رشته‌های مختلف در یک فرایند گروهی قرار بگیرند و جامع حدیثی کامل و متناسب با اقتضائات روز را تولید کنند؛ در حقیقت ما امروز شاهد سه دهه فعالیت هستیم که بخشی از آن پژوهش‌های محتوایی علوم اسلامی و بخشی فناورانه و مبتنی بر فعالیت بوده است.

حجت الاسلام والمسلمین بهرامی با بیان این که بین نرم افزار جامع الاحادیث و پایگاه جامع الاحادیث تفاوت‌های زیادی وجود دارد، گفت: نرم افزاری که دوستان ما تولید کرده اند در حقیقت یک کتابخانه حدیثی است که نسخه ۳،۵ آن در حال عرضه است که یک قدم به جامع حدیثی نزدیک شده ولی در کل یک گردآوری کتاب‌های حدیثی است ولی در پایگاه جامع الاحادیث از این فضا بیرون آمدیم و سعی کردیم یک جامع حدیثی پدید بیاوریم. وی اضافه کرد: وقتی شما وارد می‌شوید ۳۹۱ هزار حدیث را مشاهده می‌کنید که متناسب با نیاز و شرایط و اقتضائات فضای پژوهشی امروزین جمع‌آوری شده است؛ در حقیقت ما حدود شش ویژگی را می‌توانیم اسم می‌بریم که به نظر می‌رسد جوامع حدیثی دارای این شش بعد هستند که که با بررسی آنها می‌توانیم بگوییم ما یک جامع حدیثی داریم.

رئیس مرکز نور با بیان این که اولین نکته در جوامع حدیثی هدف مؤلف است، گفت: البته یک جامع حدیثی برای اهداف متنوعی نگاشته می‌شود ولی به نظر می‌رسد در هر عصری در کنار اهدافی که ذکر می‌شود باید یک هدف محوری بیان کنیم؛ برای این امر ابتدا دو کتاب کافی و بحارالانوار را مورد اشاره قرار می‌دهیم و بعد این ویژگی‌ها را در پایگاه جامع الاحادیث اشاره می‌کنیم، البته بر این امر تأکید داریم که ما در یک فرصت محدود خواستیم چشم‌اندازی را به یک بحث داشته باشیم.

وی با اشاره به این که هدف محوری تدوین کتاب کافی اختلاف احادیث بوده است، گفت: مرحوم کلینی برای رفع این اشکال دست

رئیس مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور در تبیین بررسی عناصر شکل‌گیری جوامع حدیثی با تأکید بر پایگاه جامع الاحادیث به بیان پنج ویژگی منحصر به فرد این پایگاه در مقایسه با دو کتاب شریف کافی و بحارالانوار پرداخت.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «محمدحسین بهرامی» در نشست علمی مجازی «بررسی عناصر شکل‌گیری جوامع حدیثی با تأکید بر پایگاه جامع الاحادیث» از سلسله نشست‌های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که شنبه ۲۲ آذر از سوی مرکز تحقیقات کامپیوتری نور برگزار شد، اظهار داشت: امروز در عصر فضای مجازی و عصر آزادی اطلاعات قرار داریم. رئیس مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: عصر فضای مجازی برای ما ضرورت بازآفرینی فعالیت‌های انسانی در فضای جدید علوم اسلامی را یادآور می‌شود و ما امروز به نوعی با علوم اسلامی دیجیتال مواجهیم یعنی پژوهشگری دیجیتال و حتی علوم انسانی و اسلامی دیجیتال یک اصطلاح جدید نیست بلکه در دانشگاه‌های خارج از کشور شناخته شده است و نشست‌ها و برنامه‌ها و پروژه‌هایی ذیل این عنوان در حال شکل‌گیری هست. وی با اشاره به اقدامات این مرکز در هفته پژوهش یادآور شد: نشست‌هایی که در این هفته از جانب مرکز تحقیقات نور ارائه می‌شود حول همین محور است یعنی تلاش داریم تا ارتباط بین پژوهش‌های علوم انسانی و اسلامی و بین فناوری اطلاعات و ظرفیت‌هایی که می‌دهد را تبیین کنیم تا بتوانیم این پژوهش‌ها را یک بار دیگر در فضای جدید متناسب با اقتضائات روز بازآفرینی کنیم.

حجت الاسلام والمسلمین بهرامی با اشاره به جامع‌نگاری حدیث از گذشته‌های دور تا به امروز خاطر نشان ساخت: در حقیقت در حوزه علوم حدیث جامع‌نگاری احادیث از قرن‌های گذشته شروع شده است و در طول تاریخ ۱۴۰۰ ساله اسلام پس از قرن دوم و سوم شاهد روند جامع‌نگاری حدیثی هستیم و در هر عصری علمایی پا به عرصه گذاشتند و با توجه به شرایط و نیازها و ابزارها و ظرفیت‌هایی که فراهم بوده جوامع حدیثی در قامتی جدید و شکلی نو بازآفرینی و ایجاد کرده و به محققان و علاقه‌مندان علوم حدیث تقدیم کرده اند. وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: در حوزه حدیث شیعه ده‌ها جامع حدیثی داریم و این فعالیت پژوهشی و پدید آوردن یک جامع حدیثی در عصر حاضر تداوم دارد و شاهدیم تعدادی از بزرگان و علمای ما و مراکز و مجموعه‌های فعال در حوزه حدیث پژوهی اقدام به تولید جوامع عام یا در حوزه موضوعات کلان ولی خاص کرده‌اند.

عضو هیأت علمی جامعه المصطفی‌العالمیه با اشاره به تشکیل پایگاه جامع الاحادیث در راستای نیازهای عصر جدید اضافه کرد: اگر این مقدمه را بپذیریم که در عصر فناوری اطلاعات و فضای مجازی هستیم اقتضای این عصر این است که جامع‌نگاری ما

به تدوین کتاب کافی زد و بحار نیز به دلیل از دست رفتن مصادر روایی شکل گرفت، اما در دوره جدید یعنی در دوره معاصر مهمترین چالشش افزونگی اطلاعات است که پیرامون احادیث وجود دارد و ما هم در گردآوری و طبقه بندی و بازبایی آنها دچار چالش می شویم. حجت الاسلام والمسلمین بهرامی بیان داشت: در حوزه مصادر باید به این نکته اشاره کنیم که کتاب کافی بر اساس اصول اربعه مائه شکل گرفته و کتاب بحار نیز بیش از ۳۰۰ عنوان از کتب حدیثی و غیر حدیثی شیعه را جمع آوری کرده است؛ اما در پایگاه جامع الاحادیث کلیه کتب حدیثی شیعه، کلیه احادیث موجود در کتب غیر حدیثی و کلیه احادیث اهل سنت جمع آوری شده و اهدافی فراتر از دو کتاب یاد شده دارد.

وی در بخش دیگری از سخنان خود در مقایسه تبویب دو کتاب کافی، بحار و پایگاه جامع الاحادیث تصریح کرد: کتاب شریف شامل اصول، فروع و روضه بوده و بحار نیز شیوه جدیدی از تبویب موضوعات غیر فقهی است که از این نظر مطلوب است، اما شما در پایگاه جامع الاحادیث شاهد جستجوی هوشمند، بی نهایت تبویب، برچسب گذاری معصومان، آیات، اقسام فهرست های مورد نیاز، درختواره و طرح دانشنامه های قرآنی و حدیثی هستید.

استاد حوزه و دانشگاه با بیان این که در شیوه نقل متن کتاب کافی دقت در نقل وجود دارد ولی قرائنی وجود دارد که بخشی از احادیث تقطیع شده اند، گفت: در کتاب بحار هم تقطیع و تکرار وجود دارد، اما در پایگاه جامع الاحادیث نقل عین عبارات، امکان مداوم تصحیح، اعراب گذاری احادیث، ارتباط با مصادر اصلی، تجمیع نقل ها شامل استخراج تقطیع، عدم تکرار و شناخت نقل به معنا از جمله ویژگی های منحصر به فرد است.

وی در ادامه سخنان خود در تبیین حوزه سندننگاری خاطر نشان ساخت: تحویل های مرحوم کلینی، تعلیق بر اسناد قبلی، عده و عنعنه در عمده اسناد از ویژگی های اسناد کافی است و بحار نیز ویژگی هایی نظیر تلخیص، تعلیق، نقل کامل و عنعنه دارد، اما پایگاه جامع الاحادیث دارای بازسازی اسناد، تجمیع اسناد، مقایسه اسناد و استخراج تصحیف های سندی است.

حجت الاسلام والمسلمین بهرامی یادآور شد: در حوزه آخر یعنی فقه الحدیث نیز کتاب کافی حداقلی در قابل معدودی توضیح و عناوین ابواب و تبویب دارد، کتاب بحار نیز ویژگی هایی نظیر آیات قرآن، بیان های لغوی و اشاره به روایات اهل سنت را در دل خود جای داده است، اما پایگاه جامع الاحادیث دارای لغت نامه و غریب الحدیث، گردآوری اطلاعات پیرامون حدیث در کتب شرح و جوامع، گردآوری اطلاعات حدیث از همه متون و کتب و مقالات و احادیث مرتبط شامل مرتبط یابی لفظی، معنایی و ویژگی های دیگر است.

راهکارهای توفیق در مسأله محوری در پژوهش های علوم انسانی اسلامی /

مسأله محوری رویکرد ویژه دفتر تبلیغات اسلامی در پژوهش هاست

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در تبیین راهکارهای توفیق در مسأله محوری در پژوهش های علوم انسانی اسلامی گفت: برای این مسأله نیازمند سنخ شناسی پژوهش ها و توجه به اصل ساخت انسان در علوم انسانی هستیم.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «نجف لک زایی» در نشست علمی مجازی «پژوهش در علوم انسانی اسلامی با رویکرد مسأله محوری» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که یکشنبه ۲۳ آذر از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، با طرح این سؤال که پژوهش در عرصه علوم انسانی چیست؟ وقتی می توانیم به این پرسش پاسخ بدهیم که به سنخ شناسی پژوهش ها توجه داشته باشیم. رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی افزود: گاهی ما دنبال کشف مجهولات هستیم که این بخش در قسمت نظری طبقه بندی می شود و گاهی به دنبال معضلات و مشکلات خود یا جامعه یا زندگی هستیم که این جا معمولا با پژوهش هایی از سنخ عینی، عملی، انضمامی و اجرایی رو به رو هستیم.

وی در ادامه عنوان کرد: در سنت حکمت اسلامی نیز معمولا علوم و دانش ها به دو بخش حکمت نظری و حکمت عملی تقسیم می شده اند، بنابراین در تعریف شاخص های پژوهش در عرصه علوم انسانی باید به این سنخ شناسی توجه داشته باشیم؛ پژوهش های نظری به دنبال کشف مجهولات است و پژوهش های ناظر به حوزه عمل به دنبال حل مشکلات است.

حجت الاسلام والمسلمین لک زایی با اشاره به این که آیا رویکرد مسأله محوری در هر دو سنخ پژوهش مطرح است یا فقط در دسته دوم؟ یادآور شد: هرچند ممکن است چنین به نظر برسد که وجه عمده در پژوهش های مسأله محور، دسته دوم باشد ولی به نظر می رسد با یک رویکرد کاربردی و کلان، رد پای مسأله محوری در پژوهش های نظری نیز پیدا می شود که یک حیث این است که اساسا ما چه چیزی را مسأله می بینیم؟ به عنوان مثال در یک جامعه ای بی حجابی معضل دیده شود و در جامعه دیگری حجاب، تفاوت این نگاه به ساحت نظر برمی گردد یعنی به لحاظ نگرش و جهان بینی پیش فرض ها و معتقدیهایی وجود دارد که به دسته ای می گوید: حجاب خوب است و بی حجابی معضل می شود و در یک جامعه ای با توجه

به نگرش، بی حجابی خوب است و حجاب را معضل می دانند. وی بیان داشت: مسأله دوم که در ساحت علوم انسانی با رویکرد مسأله محور کار ما را مشکل می کند، این است که ما در علوم انسانی اسلامی با انسان مواجهیم بر خلاف علوم طبیعی که با طبیعت مواجهیم چون در علوم طبیعی به راحتی می توانیم از رابطه میان علل و معلول صحبت کنیم و کاری به سطح آگاهی و اراده ما ندارد که این مسأله حتی در علوم طبیعی مرتبط با جسم انسان نظیر پزشکی هم وجود دارد. حجت الاسلام والمسلمین لک زایی در بیان مثالی برای روشن تر شدن بحث خاطر نشان کرد: مثالی گوییم آب در صد درجه به جوش می آید یا نقطه انجماد آن را تعیین کنیم ولی در علوم انسانی چنین امری میسر نیست مثلا نمی توانیم بگوییم اگر انسانی فقیر شد، حتما دست به سرقت می زند، چون در این جا روابط علی و معلولی نیست بلکه ما با یک جعبه سیاهی به نام اراده مواجهیم که اگر انسان فقیر شد ممکن است دست به سرقت بزند یا نزند چون اراده دارد و در اینجا مجبوریم سراغ احتمالات و دلایل برویم. استاد حوزه و دانشگاه در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: ما در علوم انسانی با ساختن انسان ها سرو کار داریم و یک پروسه ای است که فرد در آن ساخته می شود و کار بزرگ انبیاء الهی همین بوده که مبعوث شدند تا انسان ساخته شود، بنابراین وقتی از رویکرد مسأله محوری صحبت می کنیم و مباحثی که گفتیم را در نظر می گیریم، بسته پیچیده ای را جلوی پژوهشگر می گذارد که بداند چه مقدار بحث او ریشه در مباحث معرفتی، چه مقدار در مباحث انگیزشی و چه مقدار در مباحث نظری دارد. وی با بیان این که دو سنخ از شیوه پژوهش وجود دارد، گفت: یک سنخ پژوهش های قیاسی است که در آن می توانیم با تکیه بر آموزه های وحیانی از جمله قرآن و سیره معصومین در باب وضع مطلوب سخن بگوییم و یک سنخ تحقیقات استقرائی است که بر خلاف سنخ اول، کل گرایانه نیست؛ مثلا اگر رسیدیم به این جا که طبق قرآن و عترت اجرای عدالت لازم است بعد نظریه عدالت را ارائه کردیم و مؤلفه های آن را کشف کردیم و خواستیم آن را اجرا کنیم نیازمند تحقیقات استقرائی هستیم که بینیم این عدالت آرمانی را چگونه می توانیم اجرا کنیم و از آن طرف وقتی می خواهیم در مورد فاصله بین وضع موجود با وضع مطلوب مقدور صحبت کنیم باز هم به تحقیقات استقرائی نیاز داریم و تمام این ها باید متناسب با هر جامعه و مکان و زمانی باشد. حجت الاسلام والمسلمین لک زایی در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: عالم علوم انسانی حکم پزشکی دارد که می خواهد نسخه بنویسد که در آن صرف دانش طب کافی نیست حتی دانش به علاوه مهارت و مشاهده مریض هم کافی نیست، بلکه باید به شیوه استقرائی و مشهود به نوع بیماری مریض هم دست پیدا کند تا بتواند داروی متناسب را تجویز کند. وی با بیان این که ما تحقیقات مسأله محور راهبردی و غیر راهبردی داریم، یادآور شد: راهبردی یعنی بحث اولویت بندی در آنها و تأثیر و تأثرات لحاظ شود و در نهایت مشکل رئیسی و اصلی را شناسایی کنیم و با حل آن مشکل بتوانیم مشکلات فرعی را حل کرده باشیم و فرق بین اشکالات با مشکلات را در نظر بگیریم، به همین دلیل دفتر تبلیغات اسلامی چند سالی است که رویکرد مسأله محوری را جدی تر از گذشته در دستور کار قرار داده است.

مدیر شبکه چهار سیما:

کارکردگرایی مانع اصلی مسأله محوری در پژوهش های علوم انسانی است

مدیر شبکه چهار سیما با تأکید بر این که کارکردگرایی مانع اصلی مسأله محوری در پژوهش های علوم انسانی است، گفت: خوشبختانه دفتر تبلیغات اسلامی چند سالی است که رویکرد خود را از کارکرد گرایی به مسأله محوری تغییر داده است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، «مسعود معینی پور» در نشست علمی مجازی «پژوهش در علوم انسانی اسلامی با رویکرد مسأله محوری» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که یکشنبه ۲۳ آذر از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، اظهار داشت: ما در واقع به ساده انگاری در شناخت مسأله و اشباع کاذب در عرصه پژوهش رسیده ایم و یک گپ و شکاف جدی بین حوزه پژوهش و آموزش اعم از بنیادین و راهبردی و کاربردی و رفع نیاز جامعه مخاطب وجود دارد.

عضو هیأت علمی دانشگاه باقرالعلوم (ع) در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: مثلاً در دفتر تبلیغات اسلامی یا سازمان های فرهنگی سیاست گذار یا کنش گر کشور مسأله های فرهنگی به شکل نظری شناخته می شود ولی مشکلات فرهنگی حل و رفع نمی شود؛ بنابراین این سؤال مطرح است که چرا بین شناخت مسائل فرهنگی و رفع نیازهای فرهنگی شکاف عمیقی وجود دارد؟ این چالش جدی و بزرگی است که بنده از آن به عنوان بحران مسأله و مسأله بحران در جمهوری اسلامی اسم می برم.

وی با بیان این که دفتر تبلیغات کنش گری در حوزه تبلیغ دارد ولی اثر بخشی حضور مبلغان در جای جای کشور کمتر شده است، گفت: یا فرض کنید پژوهشگاه معظم دفتر تبلیغات با مجموعه ای از فضلا و اندیشمندان و تولید پژوهش های نظری که در اختیار دارد و نزدیک به چهار دهه تلاش کرده ولی سهم او در اثر بخشی رفع نیازهای فرهنگی و اجتماعی و شناخت مسأله های اجتماعی که با اراده انسان درگیر است، روز به روز کمتر شده است.

معینی پور در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: وقتی اینجا از مسأله محوری صحبت می کنیم دقیقاً با رویکردی که در علم فقه می شناسیم حرف می زنیم یعنی در علم فقه حرف بین مجتهد و مکلف این است که من مکلف یک نیازی در عرصه فردی یا کنش اجتماعی دارم که به شمای مجتهد می دهم و شما از ملکه استنباط و روش علم اصول و علوم که در فقه آموخته اید، با بهره گیری از منابع فقه، به حل مسأله می رسید.

وی یادآور شد: در حوزه روانشناسی هم ساده می توانیم صحبت کنیم ولی در حوزه های مختلف علوم دیگر وقتی وارد می شویم با یک بحران مردم شناسی، علوم سیاسی، جامعه شناسی، علوم حدیث، علم کلام و علوم اعتقادی مواجهیم و نمی توانیم مسأله های این تیپی را بشناسیم در حالی که تمدن رقیب در شناخت مسأله و حل مسأله انسان برای رفع نیاز فردی و اجتماعی هم در حوزه اعتقادات و هم در حوزه باورها و هم در حوزه رفتارها موفق تر از ما عمل کرده است.

مدیر شبکه چهار سیما با تأکید بر این که باید از مجموعه تراکم دانش بشری به ویژه در حوزه روش استفاده کنیم، گفت: ما باید به این جا برسیم که مسأله های انسان و جامعه انسانی را حل بکنیم؛ وقتی سازمان های فرهنگی و علمی را در چند سال اخیر نگاه می کنیم می بینیم که این رویکرد وجود نداشته یعنی کارکرد گرایی بر مسأله محوری غلبه پیدا کرده است.

وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: این که به شکل فرایندی یک کاری در حوزه پژوهش انجام شود و قواعد اداری آن رعایت شود، الزاماً به این معنا نیست که اثر بخش باشد یا بحران حل کرده و چالشی را برطرف کند و ما را از وضع موجود به وضعیت مطلوب برساند بلکه ممکن است هیچگاه حرکتی رو به جلو نداشته باشیم و سهمی برای اثر بخشی نداشته باشیم.

معینی پور در پایان با اشاره به رویکرد جدید دفتر تبلیغات اسلامی در مسأله محوری یادآور شد: با نگاه به این مشکل دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم از سال های قبل وارد بحث کنش گری فرهنگی، کنش گری آموزشی و پژوهشی شده و به سمت مسأله محوری و اثر بخشی و حل مشکل و رفع نیاز فردی و اجتماعی رفته و خوشبختانه امروز در دفتر تبلیغات اسلامی مسأله محوری بر کارایی غلبه پیدا کرده است.

وی خاطرنشان کرد: بنابراین برای رسیدن به توفیقات در حوزه علوم انسانی و برای این که مجموعه ها کارایی خود را داشته باشند، باید این کارایی در مسیر حل نیاز قرار بگیرد.

برخی تحقیقات در حوزه علوم انسانی پژوهش نما هستند

قواعد یک مسأله، مهم نیست و ارزشی ندارد بلکه حل مسأله باید بر اساس روش‌ها و متدهای مقبول در جوامع علمی صورت بگیرد، در حالی که در خیلی موارد سر و ته پژوهش‌ها مشخص نیست و مسأله روش تا حدی نادیده گرفته می‌شود.

پژوهشگر و استاد دانشگاه در ادامه با تأکید بر این که ویژگی دیگر پژوهش‌های حقیقی، نظام مند بودن است، گفت: تنها یک روش برای حل یک معضل کافی نیست، بلکه باید معضلات مشابه را حل کرد و یک پژوهش باید برد دوری داشته باشد و تنها به یک محدوده کوتاه و قلمرو محدودی نپردازد و ویژگی دیگر هویت جمعی است که معانی مختلفی دارد مخصوصاً در حوزه علوم انسانی یعنی فرد در پژوهش خود به یک نظریه برسد که همه دانشمندان شاید قبول نکنند ولی معیارهای علمی را داشته باشد.

وی اضافه کرد: هر پژوهشی باید نسبت به معیارهای جامعه علمی خاضع بوده و تن به نقد عالمانه بدهد و اگر پژوهشی به هر دلیلی نقد ناپذیر باشد پژوهش نما است و ویژگی دیگر کاربردی بودن است یعنی به مسائلی که عملی هستند و در سطح جامعه به آنها نیاز داریم بپردازد و صرفاً پژوهش‌های انتزاعی مشکلات را حل نمی‌کند. حجت الاسلام والمسلمین قائمی نیا بیان داشت: در جریان علوم انسانی در خیلی از پژوهش‌ها اگر مبالغه نکنیم صد در صد پژوهش‌ها حداقل یکی یا چند مورد از این ویژگی‌ها را ندارد چون برخی از پژوهش‌ها اساساً از معضلات شروع نشده‌اند و روشمندی و نظام مندی ندارند و ویژگی دیگر مفتوح و زنده بودن است یعنی قابلیت جرح و تعدیل داشته باشد. حجت الاسلام قائمی نیا در بخش دیگری از سخنان خود با تأکید بر لزوم روی آوردن پژوهش‌ها به سمت رئالیست شدن تصریح کرد: بسیاری از پژوهش‌های ما به ویژه در حوزه علوم انسانی، ایده آلیستی هستند؛ مثلاً گفته می‌شود علوم انسانی موجود سکولار و اومانستی هستند و خوب است که آنها را تغییر بدهیم و مبانی خودمان را بحث کنیم و تطبیق بدهیم، این حرف درست است و ما باید سکولاریسم و اومانیزم را کنار بزنیم اما باید به این نکته هم توجه داشته باشیم که پژوهش حقیقی در متن جامعه صورت می‌گیرد نه اتاق‌های دربسته و اگر به این مسأله توجه نکنیم به نتیجه مطلوبی نخواهیم رسید.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با تأکید بر این که برخی تحقیقات در حوزه علوم انسانی پژوهش نما هستند، گفت: پژوهش حقیقی مسأله محور، روشمند، نظام مند و ناظر به حل مسائل و مشکلات عملی جامعه است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «علیرضا قائمی نیا» در نشست علمی مجازی «آسیب شناسی پژوهش در علوم انسانی» از سلسله نشست‌های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که یکشنبه ۲۳ آذر از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی برگزار شد، اظهار داشت: ما در جامعه ایرانی با پژوهش به معنای حقیقی مواجه نیستیم و به ندرت کارهایی که درخور نام پژوهش است می‌بینیم، بنابراین این مسأله نیاز به تحلیل و آسیب شناسی دارد.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با بیان این که باید میان پژوهش و فرایند پژوهش نما فرق بگذاریم، ابراز داشت: برخی پژوهش‌ها واقعاً پژوهش هستند و برخی پژوهش نما هستند که در ظاهر همچون یک پژوهش هستند ولی در واقع امر چیزی از آنها خارج نمی‌شود؛ ما نیز خیلی از اوقات به سمت کارهای پژوهش نما رفته ایم که مشکل جدی ایجاد کرده و انرژی انسانی و مالی و همه توانایی‌های مالی و جانی را از بین برده است. وی با بیان این که پژوهش واقعی ویژگی‌هایی دارد که اگر هر کدام رعایت نشود مشکل ایجاد می‌شود و پژوهش را از واقعیت قضیه فاصله می‌دهد، گفت: نخست مسأله محوری است که هر پژوهشی باید مبتنی بر یک مسأله خاص و حل مسأله باشد، چراکه اساساً پژوهش یک فرایند حل مسأله است که در روانشناسی علوم شناختی گفته می‌شود مسأله یک معضلی است که انسان با آن برخورد می‌کند و می‌خواهد آن را حل کند.

حجت الاسلام والمسلمین قائمی نیا افزود: مسأله به معنای دقیق کلمه معضلی است که انسان با آن مواجه می‌شود و می‌خواهد با دانسته‌های خودش آن را حل کند و مسأله با سؤال بی خاصیت فرق می‌کند بلکه سؤالی است که در منظومه فکری و متن زندگی برای جامعه و فرد مشکل ایجاد کرده است.

وی عنوان کرد: ویژگی دومی که می‌شود برای پژوهش حقیقی در نظر گرفت روشمند بودن است، از این رو گتره ای حل کردن و بدون

پژوهش‌های علوم انسانی دارای بنیادهای ناظر به واقع نیستند

بهره‌هایی می‌خواهیم از آنها ببریم؟ و از آنجا که ناظر به واقع نیست، نتیجه‌گیری مطلوبی نمی‌گیریم.

پژوهشگر و استاد دانشگاه با تأکید بر این که مجامع پژوهشی ما در سیطره کمیت اسیر شده‌اند، گفت: وقتی در یک مرکز پژوهشی کار کنیم که از ما کمیت می‌خواهند نه کیفیت و کمی دیدن در وزارت علوم و خودما به این دلیل است که بنیادهای مسأله محوری را حل نکرده‌ایم و چون واقع بینانه عمل نکرده‌ایم به رگه‌های پایین‌تر رسیده‌ایم که پژوهشگران زیادی داریم ولی مسائل هنوز حل نشده است.

وی در ادامه عنوان کرد: ما دارای مبانی رئالیستی خوبی در عرصه علوم انسانی نیستیم و در نهایت پیشنهاد این است که پژوهش‌های ما ناظر به واقع باشد و باید از پژوهش‌های پراکنده اجتناب کنیم که این مسأله نیازمند بررسی بیشتر است.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه با تأکید بر این که پژوهش‌های علوم انسانی دارای بنیادهای ناظر به واقع نیستند، گفت: همین مسأله باعث شده که پژوهشگران ما به ویژه در حوزه علوم انسانی از کارهای جزئی مسأله محور فراری باشند.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، «ابراهیم دادجو» در نشست علمی مجازی «آسیب شناسی پژوهش در علوم انسانی» از سلسله نشست‌های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که یکشنبه ۲۳ آذر از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی برگزار شد، با اشاره به کلی‌نگری به عنوان یکی از آسیب‌های پژوهش‌های علوم انسانی اظهار داشت: این که باید مسأله محور پیش برویم در جای خودش درست است ولی باید به این مسأله هم توجه کنیم که چرا به سمت مسأله محور کردن پژوهش‌ها حرکت نمی‌کنیم.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی عدم ساختن یا بنا نهادن بنیادهای واقع‌گرایانه را یکی از علل عدم توجه به مسائل در پژوهش دانست و گفت: همین مسأله باعث شده که پژوهشگران ما به ویژه در حوزه علوم انسانی از کارهای جزئی مسأله محور فراری باشند.

وی بیان داشت: در ارتباط با نوع پژوهش و روش بحث کردن هرچند می‌گوییم نباید همه پژوهش‌های ما بنیادین و موضوع محور باشد ولی در ارتباط با همین مسأله یعنی چرایی نرفتن به سمت پژوهش‌های مسأله محور، باید به صورت بنیادین بحث کنیم و بگوییم که ما در بنیادها مشکل داریم.

دادجو با بیان این که اگر بنیادهای ناظر به واقع نباشد در مسأله محوری و موضوع محوری گیر می‌کنیم، گفت: در این جا هم دیگر نمی‌توانیم در حل مسائل جامعه اسلامی پژوهش‌های جدیدی داشته باشیم چون بنیان‌های فکری آن چنانکه باید باشد نیست، بنابراین اگر به جامعه منتقل شدیم می‌توانیم مسائلی را طرح بکنیم که به درد جامعه و کل مردم و یا حداقل جامعه علمی ما بخورد.

وی با تأکید بر این که ما در عرصه علوم انسانی دچار فرسودگی در پژوهش شده‌ایم، گفت: پژوهش‌های پراکنده و جزیره‌ای زیادی در مراکز مختلف تحقیقاتی کشور تولید می‌شود که نمی‌دانیم چه

بدون پژوهش و تحقیق سخن از تولید علم جدید بی مفهوم است

همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری»

معاون پژوهشی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با تأکید بر این که بدون پژوهش و تحقیق سخن از تولید علم جدید بی مفهوم است، گفت: اما اگر پژوهش صورت گرفت و علم تولید شد، آنگاه راه برای آموزش و عمومی سازی هموار می شود.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، «مهدی عباسزاده» در نشست علمی مجازی «آسیب شناسی پژوهش در علوم انسانی» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که یکشنبه ۲۳ آذر از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی برگزار شد، در تبیین اهمیت پژوهش های علوم انسانی اسلامی اظهار داشت: در مورد اصل ضرورت پژوهش در علوم انسانی باید گفت، اگر برای دانش سه ضلع قائل شویم به اهمیت پژوهش می رسیم.

معاون پژوهشی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی افزود: هر دانشی در هر رشته ای اعم از علوم انسانی و غیر آن سه ضلع دارد و آن سه ضلع آموزش، پژوهش و ترویج و عمومی سازی است و به نظر می رسد پژوهش جایگاه ویژه ای دارد و اگر قرار باشد که دانش تولید بشود از رهگذر پژوهش است.

وی با بیان این که بدون پژوهش و تحقیق سخن از تولید علم جدید بی معنا و بی مفهوم است، گفت: اما اگر پژوهش صورت گرفت و علم تولید شد، آنگاه راه برای آموزش و عمومی سازی هموار می شود، بنابراین پژوهش رکن اصلی در تولید دانش جدید است و از این منظر اهمیت این مسأله برای هیچکس پوشیده نیست. عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با اشاره به آسیب های پژوهش های علوم انسانی گفت: نوع دستگاه های پژوهشی که در علوم انسانی فعالیت می کنند عمدتاً حرکتشان به سمت موضوع محوری است یعنی به این صورت است که در ابتدای هر سال برنامه سالانه ای دارند و موضوعاتی را برای پژوهش و تحقیق تعیین کرده و به محققان و اعضای هیأت علمی می سپارند.

وی بیان داشت: البته سعی می شود در انتخاب موضوعات اولویت ها شناسایی شده و موضوعات تکراری نباشد که در آن تردیدی نیست ولی چیزی که کمتر توجه می شود این است که مسأله چیست؟ و ما باید سراغ چه مسأله ای برویم که در آن ضعف وجود دارد و مهمترین ویژگی پژوهش مسأله محوری این است که مسأله تشخیص داده شده و پژوهش بر مبنای مسأله باشد که می تواند پاسخگوی نیازهای واقعی باشد.

استاد دانشگاه در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: مسأله یک امری عینی و واقعی است که حقیقتاً هست چه مسأله در تحقیق بنیادی، چه در پژوهش های راهبردی یا در پژوهش ها کاربردی باشد و مسأله امری موجود است که باید کشف شود؛ یکی از شیوه های کشف نیازسنجی است که اعم از نیازهای عمومی مردم و نیازهای حاکمیت است و در هر صورت این نیازسنجی برای

کشف مسأله حقیقی باید صورت بگیرد تا مسأله سازی صورت نگیرد. وی اضافه کرد: چون مسأله چیزی است که بالفعل وجود دارد و باید کشف شود.

عباسزاده در پایان با بیان این که هر تحقیقی باید به دنبال همین مسأله محوری باشد، گفت: چه در علوم انسانی و چه در علوم طبیعی و تجربی و دانش های فنی و غیر از آن، مسأله امری واقعی و موجود است که باید کشف شود نه این که ساخته شود و اولویت اصلی در آن نیازسنجی است.

مسائل پیش روی پژوهشگر در حوزه علوم انسانی گاهی واقعی نیستند

استاد حوزه و دانشگاه تصریح کرد: باید بدانیم گاهی واقع از بیرون برای ما ساخته می‌شود همانطور که می‌گوییم مسأله نباید ساخته شود، همانطور باید بدانیم گاهی دنیای پیرامون ما از جمله سیاست‌مداران در ایران و جهان و هر گروهی مسائلی را برای ما می‌سازند که ما را درگیر کنند تا آن را کشف کنیم که می‌توانیم آن را یک تله واقع بدانیم.

علی تبار با اشاره به این که محقق علوم اجتماعی باید واقع و مسأله حقیقی پژوهش را کشف کند، گفت: همانطور که پژوهشگر باید بداند مسأله، یک جزئی مجهول است، باید یک نگاهی به این مسأله هم داشته باشد که این واقع آیا واقعی طبیعی و حقیقی است یا ریشه در واقعه بر ساخته است تا ذهن محقق را درگیر کند؟ مثلاً اگر دنیای استکبار مسأله ای بنماید و دیگران را سال ها درگیر کند هر چند موضوع محور نیست و مسأله محور است ولی واقع بر ساخته است.

وی بیان داشت: با توجه به نکاتی که گفتیم می‌توانیم بگوییم که واقع گاهی انسانی است و گاهی واقع بر ساخته سیاستمداران است که باید به آن توجه داشته باشیم و در تله واقع قرار نگیریم که از این تله واقع می‌توانیم به مسائل واقعی بالعرض یا واقعی مجازی تعبیر کنیم که خیلی از اوقات ذهن پژوهشگر را منحرف کرده و به سمت مسائلی می‌کشد که او را از هدف اصلی خود دور می‌کند.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با تأکید بر این که مسائل پیش روی پژوهشگر در حوزه علوم انسانی گاهی واقعی نیستند، گفت: باید بدانیم گاهی واقع از بیرون برای ما ساخته می‌شود که می‌توانیم از آن به تله واقع تعبیر کنیم.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، «رمضان علی تبار» در نشست علمی مجازی «آسیب شناسی پژوهش در علوم انسانی» از سلسله نشست‌های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که یکشنبه ۲۳ آذر از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی برگزار شد، با اشاره به ضعف در مسأله محوری به عنوان یکی از معضلات پژوهش در علوم انسانی اسلامی اظهار داشت: مسأله محور نبودن و توجه بیش از حد به موضوعات و کلی نگری موضوعی است که پژوهش‌های علوم انسانی غالباً از آنها رنج می‌برند.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی افزود: در مورد مسأله محوری باید به این نکته اشاره کنیم که ناظر به بحث روش پژوهش است که متأسفانه خیلی از اوقات به آن بی‌توجهی می‌شود، بنابراین این بحث که گفته می‌شود در حوزه پژوهش‌های علوم انسانی نباید همیشه موضوع محور کار کنیم درست است.

وی عنوان کرد: ویژگی‌های یک مسأله ای که می‌خواهیم برای پژوهش در نظر بگیریم، مجهول بودن، مشکل عینی فرد و جامعه بودن، محدود و جزئی بودن است، بنابراین پژوهش‌های مسأله محور ناظر به ویژگی محدود و جزئی است، در حالی که پژوهش‌های موضوع محور خیلی کلی است و نمی‌تواند به صورت جزئی و عینی مشکلی که در حال حاضر جامعه با آن دست و پنجه نرم می‌کند را حل و رفع کند.

علی تبار در ادامه با ذکر مثالی در ارتباط با موضوع عنوان کرد: مثلاً ازدواج جوانان یک مسأله نیست بلکه موضوع کلی است که مسائل زیادی را در دل خود جای داده است و از این زاویه وارد این نکته می‌شویم که باید مسأله واقعی را بسنجیم و در حوزه علوم انسانی و اجتماعی مسأله ای درست است که مسأله محور و ناظر به واقع باشد.

به بنیاد حقوق بشر توجهی نشده است

عضو هیات علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه گفت: حقوق بشر که سابقه طولانی هم دارد اهمیت بسزایی در زندگی و مباحث علمی دارد اما به بنیاد حقوق بشر توجهی نشده است. به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین محمد حسین طالبی در نشست علمی مجازی «حکمت اسلامی و حقوق انسانی» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که یکشنبه ۲۳ آذر از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد تصریح کرد: بحث حقوق بشر در جهان امروز یک بحث چند جانبه و مربوط به حوزه های مختلف زندگی بشر است و همه دانشمندان در حوزه های مختلف علوم انسانی با این بحث به نحوی سروکار دارند. وی افزود: نکته ای که باید به آن توجه کنیم این است که این حقوق بشر که سابقه طولانی هم دارد اهمیت بسزایی در زندگی و مباحث علمی دارد اما آنچه می خواهیم بر آن تاکید کنیم و امروزه به آن توجهی نشده این است که بنیاد حقوق بشر مشخص نیست. استاد حوزه و دانشگاه ادامه داد: اعلامیه جهانی حقوق بشر داریم اما اینکه چرا این حقوق ۷۳ یا ۷۴ گانه ای داشته باشیم و دلیلش چیست، به همین دلیل است که حکمت اسلامی را موضوع این نشست قرار دادیم.

وی بیان داشت: براساس حکمت اسلامی این حقوق از بدو خلقت بشر در ذات انسان هاست و مربوط به این ملیت و آن ملیت نیست و جنس و... در آن نقشی ندارد. حجت الاسلام والمسلمین طالبی گفت: مسئله حق در همه زندگی بشر درآمیخته است و ما هر جا در حال هر فعالیتی باشیم، این حقوق را داریم و این حقوق را خدای متعال به انسان ها داده و عقل آن را اثبات می کند و مباحث مربوط به حق در شریعت الهی قرار دارد.

وی بیان داشت: قانون طبیعی یکی از موضوعات بسیار مهم و مغفول در حکمت اسلامی است که کمتر در این باره بحثی می شود. حجت الاسلام والمسلمین طالبی اضافه کرد: این موضوع که زیربنای توجیه و استدلال آوردن برای حقوق بشر است اصلاً در فلسفه اسلامی به آن پرداخته نشده است.

وی گفت: وقتی در حوزه غربی مطالعه کردم، دیدم آن ها مطالعات خوبی داشته اند و قانون طبیعی یعنی مرجع و ملاک رجوع برای عقلا یا افراد یک جامعه یا خانواده که باید از آن پیروی کنند. عضو هیات علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه با بیان اینکه قانون اصلش کانون بوده و به معنای خطکش است افزود: بر همین اساس وقتی از کانون بصورت قانون در می آید یعنی خطکش در زندگی و هرکس می خواهد به سعادت برسد یا به هدف قانونگذار برسد باید از قانون قانونگذار تبعیت کند.

وی ادامه داد: عده ای زیادی از فیلسوفان غرب می گویند مراد از طبیعت یعنی عقل و یعنی یک خطکش عقلی وجود دارد به نام قانون طبیعی.

حجت الاسلام والمسلمین طالبی در بخشی دیگر از سخنان خود با

بیان اینکه غریزه در وجود انسان به ویژگی های گیاهی و حیوانی بشر گفته می شود اظهار داشت: گرسنگی در انسان حس غریزی است و داده های حسی در معده فعال می شود و از طریق عصب ها به مغز می رسد و مغز آن حالتی را احساس می کند که گرسنگی است که مغز فرمان می دهد برویم و غذایی درست کنیم و استفاده کنیم.

وی بیان داشت: هدف از خلقت بشر این است که دوست داریم به مقام بالا برسیم و بهترین باشیم و این ذات در همه هست که می خواهیم آرامش در زندگی ما سایه انداخته باشد و به مقامات بالایی برسیم.

استاد حوزه و دانشگاه گفت: این هدف در صدور قانون طبیعی خیلی مهم است و باید وسایلش در وجود ما باشد که هست و ما وجود مادی و معنوی داریم و عقل می گوید نفس را بشناسم و برای اینکه برساند مالک خود را به آن اهداف بالا چه دستوری به او بدهد پس قبل از هر چیزی باید مراتب نفس را بشناسیم.

وی تصریح کرد: قبل از اسلام هم بحث مراتب نفس در کتاب ارسطو وجود دارد و مراتب سه گانه نفس را بیان کرده و وقتی فیلسوفان اسلامی دوره علمی و ایجاد ادبیات فلسفی برایشان فراهم شد، آنها همه مطالب ارسطو در این حوزه را قبول کردند و چیزهایی را به آن اضافه کردند که ارسطو نگفته بود.

علوم انسانی غربی و سکولار نمی تواند پایه گذار تمدن نوین اسلامی باشد

همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی» پژوهش و فناوری

گفتمان ارائه شده و خدمات ارائه شده و در بررسی های کیفی باید دنبال میزان اثر گذاری باشید تا به جمع بندی برسید مثل این که میزان ارجاعات در نمایه استنادی علوم ایران، تعداد مراجعه به کتابخانه حوزوی و دانشگاهی در حوزه علوم انسانی یا ارزیابی کیفی نخبگان این حوزه می تواند به عنوان شاخص مطرح شود تا با برآیند اطلاعات این دو شاخص به جمع بندی برسید و وضعیت علوم انسانی را روشن کنید.

وی با بیان این که تا اهمیت پژوهش در علوم انسانی تصویر درستی نداشته باشیم طرح مباحث بعدی شاید جایگاه مناسبی نداشته باشد، گفت: علوم انسانی تعاریف مختلفی دارد؛ اگر معنای عام مدنظر باشد، مقصود از علوم انسانی دانش هایی است که شامل قضایای تبیینی، تکلیفی و ترجیحی می شود که البته معطوف به بینش ها، منش ها و کنش های فردی و اجتماعی می شود و معنای خاصی هم شاید برای آن طرح شود که مقصود علمی است که صرفاً از روش تجربی بهره می برد و معنای اخص از علوم انسانی رفتاری اجتماعی است که دایره محدودتری دارد. استاد حوزه و دانشگاه در ادامه عنوان کرد: آنچه که معرکه آراء در حوزه اسلامی سازی یا تولید علوم انسانی اسلامی است، بیشتر حول معنای اخص است و معنای عام محل نزاع نیست، علوم انسانی اسلامی یعنی علمی که به گونه ای مرتبط با دین باشد و از آنجایی که علم نیز عناصر و متغیرهای رکنی و غیررکنی دارد به هر میزان که این عناصر از دین بهره ببرد، علم مادی خواهد شد و به صورت تشکیکی تصویر می شود.

وی با اشاره به اهمیت پژوهش در حوزه علوم انسانی اولاً و علوم انسانی اسلامی ثانیاً خاطر نشان کرد: اهمیت پژوهش به این دلیل است که علوم انسانی رایج وضعیت موجود را توصیف کرده و به مطلوب رهنمون می سازد و حتی توسعه و سیاست گذاری هم دارد و تمام برنامه ریزی ها و جهت گیری های کشورهای در گرو علوم انسانی است. حجت الاسلام ترخان با تأکید بر این که تمدن اساساً مبتنی بر علوم انسانی است، گفت: اگر نقدی به علوم انسانی رایج داشتیم و دنبال این نکته بودیم که علوم انسانی رایج تمدن نوین اسلامی را به وجود نخواهد آورد، آن وقت باید به دنبال علوم انسانی اسلامی باشیم چرا که این علوم می تواند مقدمه ساز برای شکل گیری تمدن نوین اسلامی باشد. وی با اشاره به کارنامه پژوهش در علوم انسانی پس از انقلاب بیان داشت: پس از انقلاب کارهای مؤثری انجام شده که تأسیس و تقویت پژوهشگاه های علوم انسانی، راه اندازی مجلات متنوع و مقالات فراوانی که نشر پیدا کرده است و فراوانی اعضای هیأت علمی و پژوهشگران توانمند در این حوزه بخشی از آن است و همچنین از حیث مالی کارهای خوبی صورت گرفته مثل کاری که صندوق حمایت از پژوهشگران انجام می دهد.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: در حوزه علوم انسانی اشکالات متعددی از سوی پژوهشگران به وضعیت علوم انسانی گرفته شده است.

وی با بیان این که تصمیم گیری های کلان کشور بر اساس پژوهش های انجام شده در حوزه علوم انسانی نیست، خاطر نشان ساخت: یکی دیگر از اشکالاتی که مطرح می شود این است که اقبالی از سوی نخبگان به علوم انسانی نمی شود و بازار کاری برای همه رشته های علوم انسانی فراهم نیست و همچنین بحث سطحی بودن آموزش و افت کیفیت در مقابل افزایش کمیت از اشکالات مهم وضعیت علوم انسانی است همچنانکه آمیختگی علوم انسانی با سیاست است و موارد دیگر از جمله اشکالاتی است که هر چند همه آن ها وارد نیست، ولی باید پاسخ داده شود. حجت الاسلام ترخان در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: یکی از اشکالات دیگر عدم استقلال دانشگاه است که ذیل بحث سیاست می شود مطرح شود و در نقطه مقابل یکی از ضعف های جدی علوم انسانی که امروزه در کشورمان رایج است عدم پیوند با منابع دینی است و در نهایت می توان سه جهت ضعف معرفتی، اخلاق و کارکرد برای علوم انسانی مطرح کرد که اگر حل شود به نتایج بهتری می رسیم. وی در پایان یادآور شد: به هر حال پس از انقلاب کارهای بزرگی در حوزه علوم انسانی انجام شده و مافعلاد در حال حرکت هستیم و موانع زیادی هم وجود دارد و اگر بتوانیم بر این موانع غلبه پیدا کنیم می توانیم کارهای بزرگتری انجام بدهیم.

استاد حوزه و دانشگاه با تأکید بر این که علوم انسانی غربی و سکولار نمی تواند پایه گذار تمدن نوین اسلامی باشد، گفت: ما برای تمدن سازی اسلامی به علوم انسانی اسلامی یعنی علمی که به گونه ای مرتبط با دین باشد، نیاز داریم.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «قاسم ترخان» در نشست علمی مجازی «نقش پژوهش در علوم انسانی عطف به کارنامه چهل ساله انقلاب اسلامی» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی» پژوهش و فناوری» که یکشنبه ۲۳ آذر، از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی برگزار شد، اظهار داشت: ما سخن امروز را باید در دو محور پیگیری کنیم، محور اول بحث علوم انسانی فارغ از این که بخواهد اسلامی باشد یا نباشد و پس از آن علوم انسانی اسلامی چون خیلی از منتقدانی که آثاری از آنها تولید شده به وضعیت علوم انسانی فارغ از این که اسلامی باشد انتقادات دارند و مشکلاتی را مطرح می کنند. عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: پس از آن باید ببینیم پژوهش در حوزه علوم انسانی اسلامی در چهل سال گذشته چگونه است و نکته دیگر فرایند پژوهش و چارچوب نظری خود این موضوع نه صرفاً در علوم انسانی را مورد بحث و بررسی قرار بدهیم.

وی یادآور شد: مدنظر من این است که اگر بخواهیم پژوهش در علوم انسانی را عطف به کارکرد چهل ساله انقلاب محور قرار بدهیم، این سؤال مطرح می شود که از چه شیوه ای باید استفاده کنیم که به نظر می رسد شیوه باید از دو جهت کمی و کیفی به صورت آماری و میدانی اطلاعاتی را پژوهشگر کسب کند و بر اساس آن تحلیلی ارائه بدهد و به نتیجه برسد که پژوهش در حوزه علوم انسانی چگونه بوده است و چگونه باید باشد؟ حجت الاسلام والمسلمین ترخان عنوان کرد: در حوزه بررسی های کمی شما باید شاخص هایی نظیر آثار علمی تولید شده کتاب و مقالات و شاخص نیروی انسانی تربیت شده،

علوم انسانی مرسوم دچار کمی گرایی، تجربه گرایی و ضعف در روش است

و اساساً همین علم در حوزه مسائل سیاسی بود که منجر به انقلاب شد و بدون علم چیزی به نام انقلاب و نظام شکل نمی گیرد. وی با بیان این که تمام این سیستم ها و نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی و مجلس شورای اسلامی مرهون علوم انسانی اسلامی به معنای مبانی و نظریه ها است، گفت: اما همانطور که گفتیم، علم به معنای دیسیپلین در فضای فعلی کشور ما دقیقاً همان رشته های علوم انسانی سکولار است هرچند در این چهل سال مراکز حوزوی و دانشگاهی دانشجوی و طلبه گرفتند و پژوهش های زیادی انجام شده است ولی به رغم نقاط قوت، اشکالات زیادی وجود دارد.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی ادامه داد: به ویژه در حوزه علوم اجتماعی همین اساتیدی که آمدند چون خودشان دست پرورده علوم انسانی سکولار بودند و نگاه علوم اجتماعی غربی داشتند، مسائلی که حل می کردند نتیجه اش علوم انسانی سکولار شده است.

وی در پایان خاطرنشان ساخت: این اساتید حتی در حل مسأله هم با توجه به پارادایم و مبانی و مکاتبشان که متأثر از سنت غرب بوده است، در حقیقت علوم انسانی غربی را ترویج کرده اند؛ لازم است به این نکته هم اشاره کنیم که این افراد هرچند از آیات و روایات هم استفاده کرده اند ولی خط و سیر حرکت و تدریس و پژوهش شان به سمت سکولاریسم بوده و امروز باید این اشکال از وضعیت علوم انسانی برطرف شود.

علی تبار با تأکید بر این که هنوز علوم انسانی مبتنی بر اسلام به معنای واقعی کلمه شکل نگرفته است، گفت: علوم انسانی مرسوم دچار کمی گرایی، تجربه گرایی، طبیعت گرایی و ضعف در روش است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، «مضان علی تبار» در نشست علمی مجازی «نقش پژوهش در علوم انسانی عطف به کارنامه چهل ساله انقلاب اسلامی» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که یکشنبه ۲۳ آذر از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی برگزار شد، ضمن تبریک به مناسبت هفته پژوهش اظهار داشت: سخن از پژوهش در مورد علوم انسانی به معنای داوری با نگاه فلسفی بوده و خودش از سنخ فلسفه علوم انسانی است و از این رو نباید انتظار یک مسأله علوم انسانی از این نشست داشته باشیم، چراکه مسأله ما خود علوم انسانی نیست بلکه پژوهش است.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی گفت: توجه به علوم انسانی اسلامی و نگاه انتقادی به علوم انسانی دیگر به معنای حذف و نفی نیست، بلکه بیشتر ناظر به واقعیت های موجود در مورد پژوهش های علوم انسانی اسلامی است که هم نقاط قوت گفته شود و هم نقاط ضعف.

وی کمی گرایی، تجربه گرایی، طبیعت گرایی و ضعف در روش را از اشکالات علوم انسانی مرسوم دانست و یادآور شد: در ارتباط با علوم انسانی اسلامی و این که محقق شده یا نشده است دو حرف می توان گفت، اولاً باید بدانیم که علوم انسانی اسلامی یک معنای علم و «دیسیپلین» به معنای واقعی شکل نگرفته است و قبل یا حین یا پس از انقلاب علوم انسانی اسلامی به عنوان علم محقق شده کمتر داریم که خود این عبارت جنبه انتقادی دارد.

علی تبار اضافه کرد: یک نکته دیگر این است که تولید علم به معنای رشته علمی حتی پیش از انقلاب محقق شده و در مورد علوم انسانی اسلامی معتقدیم ریشه ها و مسائل اجتماعی آن به تدریج از پیش از انقلاب شکل گرفته است و شاید مخالفان بگویند چنین چیزی نداریم، در حالی که اگر در علم شناسی دقیق باشیم باید بگوییم اگر علم از مسأله درست شود قبل از انقلاب شروع شده است

بسامد تجميع اطلاعات مدخل محور با تأکید بر پایگاه قاموس نور

حجت الاسلام توحیدی در ارائه گزارشی از پایگاه لغت قاموس نور به تبیین بسامد تجميع اطلاعات مدخل محور با تأکید بر این پایگاه پرداخت.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «مسیح توحیدی» در نشست علمی مجازی «بسامد تجميع اطلاعات مدخل محور با تأکید بر پایگاه قاموس نور» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که یکشنبه ۲۳ آذر از سوی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور برگزار شد، اظهار داشت: هدف پایگاه لغت «قاموس نور» در فاز اول، ارائه موتور جستجوی هوشمند در جهت ارائه بهترین و نزدیک ترین پاسخ نسبت به درخواست کاربر می باشد.

مدیر گروه ادبیات و متن کاوی مرکز تحقیقات کامپیوتری نور با بیان این که این خدمت نتیجه تلاش چندین ساله گروهی از پژوهشگران علوم اسلامی و همراهی جمعی از کارشناسان فنی در حوزه نرم افزار می باشد، گفت: برای تحقق این مهم انجام اموری ضروری به نظر رسید که از جمله آنها ساماندهی واژگان موجود در متون عربی بود.

وی اضافه کرد: از مجموع تقریبی دو میلیارد کلمه که در متون عربی در اختیار مرکز وجود دارد فهرست غیر تکراری مشتمل بر دو میلیون و هفتصد هزار کلمه تهیه شد و در ابزاری نسبت به تعیین وضعیت آنها از حیث ریشه و برچسب گذاری های متنوع اقدام شد؛ کار دوم ارزیابی منابع لغوی و استخراج مدخل و توصیفات از آنها بود که در این بخش نیز به اموری از جمله شناسایی منابعی که از نظر ویرایشی قابلیت لازم را برای استخراج ماشینی مدخل و توصیفات داشتند، پرداختیم.

حجت الاسلام والمسلمین توحیدی عنوان کرد: استخراج ماشینی مدخل و توصیفات از منابع تعیین شده و بازبینی اطلاعات استخراج شده توسط محققین به منظور تکمیل یا اصلاح موارد از دیگر امور در این بخش محسوب می شود.

وی با بیان این که یکی از اصلی ترین اهداف تولید پایگاه لغت برقراری ارتباط هوشمند بین کلمات استعمال شده در متون یا

محوارات (حدود دو میلیارد کلمه) و مداخل نماینده (در حدود یکصد هزار مدخل) بدون نیاز به تحلیل ذهنی کاربر بوده است، گفت: برای تحقق این مهم و ارائه بهترین پاسخ به درخواست کاربر چندین مرحله توسط موتور جستجوگر انجام می گیرد که از جمله آنها می توان به ارائه پاسخ بر اساس جستجوی عین کلمه درخواستی در بین مداخل نماینده، ارائه پاسخ بر اساس جستجوی درخواست کاربر پس از پیراسته سازی آن و ارائه پاسخ بر اساس شناسایی جایگاه کلمه درخواستی کاربر در درخت نظام اشتقاق و یافتن نزدیک ترین مدخل نماینده به این جایگاه اشاره کرد.

مدیر گروه ادبیات و متن کاوی مرکز تحقیقات کامپیوتری نور با اشاره به ارائه مداخل نماینده ای که در ریشه با درخواست کاربر مشابهت دارند، بیان داشت: موتور جستجو با انجام این مراحل مجموعه ای از پاسخ ها را ارائه می کند که مرتب سازی آنها باید بر اساس تقریب هر چه بیشتر به درخواست کاربر باشد، مرتب سازی پاسخ ها به مرور زمان و در طی فازهای عملیاتی توسعه پایگاه ارتقاء پیدا خواهد کرد. وی یکی دیگر از ویژگی های این پایگاه را ساماندهی و تجميع مداخل استخراج شده از منابع مختلف لغوی عنوان کرد و افزود: با وجود اینکه مشتقات دارای توصیف (مدخل) به طور طبیعی محدود می باشند و به طور تقریبی می توان آنها را در حدود یکصد هزار عدد تخمین زد ولی تنوع در تنظیم این مداخل از سوی مولفین باعث شده که تعداد این مداخل افزایش چند برابری پیدا کنند، به این خاطر لازم بود هماهنگی حداکثری جهت تجميع این مداخل و مشخص کردن موارد مشابه صورت گیرد.

حجت الاسلام والمسلمین توحیدی در ادامه با بیان این که برای هر یک از مداخل دارای توصیف یک «مدخل نماینده» مشخص گردیده است، ابراز داشت: به این ترتیب توانستیم برای مجموع تقریبی هشتصد هزار مدخل استخراج شده از هفت کتاب لغوی تعداد تقریبی ۱۲۰ هزار «مدخل نماینده» مشخص کنیم؛ با این کار بدون اینکه دخل و تصرفی در مداخل ارائه شده در کتب لغوی کرده باشیم یک دسته بندی جدید برای کاهش دادن تعداد پاسخ ها به کاربر صورت گرفت.

وی در تبیین ساماندهی توصیفات استخراج شده یادآور شد: با توجه به تشابه و تقارب لفظی توصیفات ذکر شده در بسیاری از موارد، لازم است هماهنگی و دسته بندی بین این توصیفات نیز صورت پذیرد که ان شاء الله در فازهای بعدی محقق خواهد شد؛ ویژگی دیگر این سایت برقراری ارتباط بین مداخل نماینده مترادف است به این معنا که در برخی از منابع، کلمات مترادف جمع آوری و دسته بندی شده اند.

مدیر گروه ادبیات و متن کاوی مرکز تحقیقات کامپیوتری نور ابراز داشت: از جمله مزیت های تعیین «مدخل نماینده» این است که توانستیم در پایگاه ذیل مداخل نماینده ای که دارای مترادف هستند ارتباطی بین مداخل نماینده مترادف در بخش «مترادفات» برقرار کنیم. البته استناد میزان صحت مترادف به منبعی است که در پایگاه معرفی شده است.

وی با اشاره به برقراری ارتباط بین مداخل نماینده هم موضوع در این پایگاه خاطرنشان ساخت: در برخی از منابع، مداخل به صورت موضوعی- و نه بر اساس ریشه- مرتب شده اند، لذا مداخلی که اکثراً از نظر ریشه با هم تناسبی ندارند ولی در ذیل یک موضوع مشخص با هم ارتباط دارند در اینگونه منابع ذکر شده اند؛ در پایگاه برای مداخل نماینده ای که دارای این نوع ارتباط با سایر مداخل هستند بخش «مرتبطات» وجود دارد که فهرست مداخل مرتبط و موضوع ارتباط در آن مشخص شده و کاربر می تواند از این طریق به سایر مداخل دستیابی پیدا کند.

حجت الاسلام توحیدی اضافه کرد: ویژگی دیگر این پایگاه برقراری ارتباط مداخل نماینده با احادیث است که در توضیح باید بگوییم برخی از منابع لغوی به توضیح کلمات مشکل در احادیث تحت عنوان «غریب الحدیث» پرداخته اند. در پایگاه اطلاعات این منابع به مداخل نماینده مربوط به آن متصل شده و در بخش «روایت» از آن مداخل قابل مشاهده می باشد.

وی توصیف ریشه مداخل را ویژگی دیگر پایگاه قاموس نور عنوان کرد و افزود: به عنوان مثال در کتاب «معجم مقاییس اللغة» در هر بخش قبل از پرداختن به توصیف مداخل، توصیفی کلی از ریشه اصلی مداخل را ارائه می کند؛ در پایگاه در مقابل هر یک از مداخل ریشه دار، آن ریشه ذکر شده که از طریق آن به صفحه ریشه منتقل می شویم. در این صفحه ابتدا توصیف ریشه از کتاب «معجم مقاییس اللغة» آمده است و سپس فهرستی از مداخل ذیل آن ریشه ارائه می شود.

مدیر گروه ادبیات و متن کاوی مرکز تحقیقات کامپیوتری نور در پایان خاطرنشان ساخت: در فازهای بعدی از توسعه پایگاه علاوه بر موارد فوق اطلاعات جانبی دیگری نیز در اختیار کاربر قرار می گیرد که عبارت از متضادات مداخل، مداخل اضداد، آیات مرتبط با مداخل و اصطلاحات مرتبط با مداخل است.

اختلافات بعد از انبیای الهی آزمون الهی است / قرآن کریم کتاب مولد تمدن است

امیدی بلد، قریه، ملک، مدینه و امت را واژه‌های قرآنی نزدیک به تمدن دانست و گفت: هر کدام از این واژه‌ها ناظر بر عناصر خاصی است به همین علت بار معنایی تمدن را در خود ندارند اما واژه قرآنی «امت» از ویژگی‌های متفاوتی برخوردار است و می‌توان از آن در عرصه تمدنی استفاده کنیم.

وی انسجام و همبستگی وسیع نسبت به اقوام و طوایف مختلف و آرمان‌سازی برای تحولات اجتماعی با محوریت امامت، را از ویژگی‌های واژه امت دانست و عنوان کرد: عناصر هویت‌بخش امت، باورهای مشترک است که منجر به هم‌سوئی در اراده و اندیشه می‌شود؛ امت می‌تواند ساخت آیین‌ها و رسوم هماهنگی را رقم بزند و مرزبندی‌های قبیله‌ای قومی، و قبیله‌ای را از بین ببرد و یک یکسان‌سازی مناسب را رقم بزند.

امیدی خاطر نشان کرد: رویکرد قرآن به تمدن این است که بشر را یک امت واحد بر اساس فطرت اولیه می‌داند که با گسترده شدن نظامات اجتماعی در این امت اختلافات رشد یافته و در نهایت انبیا برای رفع این اختلافات وارد میدان شده‌اند.

وی تاکید کرد: اختلافات بعد از انبیای الهی نیز یک آزمون بزرگ الهی است و افرادی که می‌خواهند راه ضلالت و گمراهی یا روشنی و حقیقت را با اختیار خود دنبال کنند در این اختلافات مشخص می‌شوند.

عضو هیأت علمی مؤسسه امام خمینی (ره) با بیان اینکه تاریخ سیری از وحدت به کثرت و از کثرت به وحدت دارد، عنوان کرد: وحدت بر اساس فطری در ابتدا میان انسان‌ها وجود داشته اما بعد از آن تکثر رقم زده شده است و در مرحله دیگر مردم در مسیر یک جامعه واحد توحیدی حرکت کرده‌اند.

وی حرکت بر مدار توحید را اقتضای آفرینش انسان دانست و گفت: بشر باید با اختیار و اراده خویش راه انبیای الهی را دنبال کند و از اختلاف پرهیز کند و با بهره‌مندی از آموزه‌های قرآن کریم تمدن اسلامی را رقم بزند.

امیدی با بیان اینکه تمدن‌سازی قرآن روش مند و هدفمند و به دنبال سعادت انسانی است، اظهار کرد: در حوزه مطالعات تمدنی با بهره‌مندی از مباحث قرآنی باید ابتدا زیرساخت‌های تمدنی قرآن را تعریف و بر پایه آن‌ها عناصر و ارکان را ارائه دهیم همانطور قرآن بر پایه مبانی مباحث خود را استوار کرده است و در این راستا زیرساخت هستی‌شناختی تمدن اسلامی باید به صورت ویژه مورد توجه قرار گیرد.

عضو هیأت علمی مؤسسه امام خمینی (ره) گفت: اختلافات بعد از انبیای الهی آزمون الهی است و افرادی که می‌خواهند راه ضلالت و گمراهی یا روشنی و حقیقت را با اختیار خود دنبال کنند در این اختلافات مشخص می‌شوند.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی امیدی در نهمین نشست از سلسله نشست‌های همایش «علوم انسانی اسلامی، پژوهش و فناوری» طی سخنانی با موضوع قرآن و تمدن اظهار کرد: قرآن کریم غنی‌ترین کتاب مولد فرهنگ، ایدیولوژی و تمدن است و اگر کسی می‌خواهد اضلاع جهان احسن را بشناسد به غیر از عقل باید به احسن‌الحديث و احسن‌الکلام رجوع کند که قرآن کریم است.

وی اضافه کرد: ما معتقد هستیم قرآن کریم به عنوان یک منبع معرفتی که تمدن ساز است باید مورد توجه قرار گیرد؛ یکی از مهم‌ترین نقش‌های قرآن در تمدن‌سازی، نقش زیرساختی و زیربنایی تمدن است و قرآن روح کلی تمدن اسلامی و جهت‌گیری تمدنی را رقم می‌زند و می‌تواند بر مظاهر تمدنی اثرگذار باشد.

این شخصیت حوزوی با تاکید بر اینکه هر تمدنی از باورها و آرمان‌های بنیادی خود نظام‌ها و نهادها را بنا می‌نهد، عنوان کرد: در تمدن گذشته مسلمانان نیز این فرآیند دنبال شده و تحقق پیدا کرده است چراکه قرآن علاوه بر اثرگذاری بر دانش مسلمانان، بر هنر، معماری، محیط زیست اجتماعی، سیاسی و سبک زندگی مسلمانان نیز اثرگذار شده است و ما می‌توانیم از این کتاب انتظار داشته باشیم که در آینده نیز این نقش‌ها را ایفا کند.

وی ادامه داد: اندیشمندان بسیاری بر اساس قرآن کریم توانستند علوم جدیدی را ارائه دهند که برخی از آن‌ها توانسته ادبیات و فلسفه را مورد تاثیر قرار دهد.

امیدی تقسیم میان تمدن و فرهنگ را نادرست دانست و گفت: تمدن دربردارنده روح فرهنگ است و این دو با یکدیگر عجین هستند به همین علت تفکیک میان این دو کار درستی نیست.

وی با اشاره به اینکه تمدن مجموعه روابط و مناسبات کلان انسانی و نظامات حاکم بر آن بر اساس زیرساخت‌های فکری و ارزشی خاص است، عنوان کرد: روح تمدن غربی با سکولاریسم عجین است بنابراین تمدن غربی با تمدن اسلامی سازگار نیست و ما بایستی به سراغ واژه‌هایی برویم که آن واژه‌ها بتواند بار معنایی تمدن را حمل کند.

استنباط‌های فقهی توسط هوش مصنوعی دور از انتظار نیست / فقه از فناوری عقب است

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی گفت: با پیشرفت و طراحی‌های فناوری که امروزه در مراکز مختلف مشاهده می‌کنیم بعید نیست در آینده استنباط‌های فقهی توسط هوش مصنوعی دنبال شود، اکنون در مورد علم رجال و برخی از علوم فراتر از ارائه اطلاعات کار شده است و آینده روشن‌تری پیش روی این عرصه است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت‌الاسلام والمسلمین محمدعلی خادمی کوشا در دهمین نشست از سلسله نشست‌های همایش «علوم انسانی اسلامی، پژوهش و فناوری» که با موضوع موضوع فقه و فناوری به صورت مجازی برگزار شد، با بیان اینکه فناوری یا تکنولوژی به معنای پیوند دانش و مهارت است، اظهار کرد: قبل از اینکه در تاریخ خواندن و نوشتن پدید آید، مهارت و دانش بشر با یکدیگر آمیخته شده و فناوری نمایان شده است هر چند امروزه فناوری در ذهن عموم مردم به ابزارهای پیشرفته محدود می‌شود. وی اضافه کرد: فناوری فقط به عنوان یک موضوعی در کنار زندگی انسان مطرح نیست بلکه عرصه گسترده آن تمام زوایای انسان را گرفته و امروزه در هیچ جایی از دنیا نبود فناوری را مشاهده نمی‌کنید به همین علت فناوری اهمیت فراوان دارد و فقه به عنوان عهده‌دار بیان احکام مربوط به بشر است و نمی‌تواند نگاهی به فناوری نداشته باشد.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی گفت: تعامل میان فقه و فناوری نیز فقط به بررسی فناوری توسط فقه ختم نمی‌شود بلکه میان فقه و فناوری یک رابطه دوطرفه تجلی کرده چراکه فقه نمی‌تواند خود را از فناوری جدا کند و عرصه‌های تعامل فقه و فناوری به صورتی شده است که فقه به عنوان یک ابزار از فناوری بهره می‌برد.

وی با بیان اینکه فناوری همانند مراجع تعیین موضوع خود را معرفی می‌کند، ادامه داد: در حقیقت موضوع فناوری برای فقه موضوع ساز است. خادمی کوشا با بیان اینکه فناوری می‌تواند ابزاری برای موضوع‌شناسی فقهی باشد، مطرح کرد: موضوعات جدید به علت پیچیدگی فراوان نیازمند شناخت خاص آن‌ها به وسیله تکنولوژی است و گاهی نیز موضوعات کهن و دیرینه ما نیز به وسیله فناوری قابل شناخت است. وی ادامه داد: فقه می‌تواند از فناوری به عنوان ابزاری در استنباط حکم فقهی بهره گیرد به این معنا که فقیه برای بررسی سریع و دقیق فناوری نیازمند ابزارهای دقیق است، امروزه نرم‌افزارهای موجود منابع فقهی می‌توانند بسیاری از مشکلات فقیهان را رفع کنند، گاهی فقها برای یافتن یک مسئله در کتب مختلف جست‌وجو می‌کردند اما اکنون در یک لحظه به منبع و محتوای مورد نظر خود می‌رسند.

خادمی کوشا خاطر نشان کرد: امروزه برخی از ابزار نرم‌افزاری فراتر از ارائه داده‌های علمی عمل می‌کنند و گاهی نیز یک فرآیند محاسبه را نیز طی می‌کنند و نتیجه را به فقیه ارائه می‌دهند، هر چند هنوز به یک نرم‌افزار و بستر جامع برای ارائه اطلاعات جامع و به روز نرسیده‌ایم. وی ادامه داد: با پیشرفت و طراحی‌های فناوری که امروزه در مراکز مختلف مشاهده می‌کنیم بعید نیست در آینده استنباط‌های فقهی توسط هوش مصنوعی دنبال شود. اکنون در مورد علم رجال و برخی

از علوم فراتر از ارائه اطلاعات کار شده است و آینده روشن‌تری پیش روی این عرصه است.

خادمی کوشا با بیان اینکه ما هنوز نرم‌افزاری که بتواند در حوزه حقوق و کلام مباحث حوزه ارث را مشخص کند نداریم، تصریح کرد: برای اینکه فناوری در حوزه فقه نمایان شود باید هزینه‌های بیشتری اختصاص داده شود؛ اکنون جای تأسف است که در برخی از مراکز حوزه توانایی سخت‌افزاری مورد نیاز فراهم نشده است و امیدواریم در آینده شاهد استفاده بیشتر فناوری از فقه باشیم.

وی با تأکید بر اینکه فناوری سرگرمی امروزه عرصه بسیار وسیعی را باز کرده است، اظهار کرد: گاهی اهداف ناپاک نیز در ارائه بازی‌های رایانه‌ای دخالت دارد؛ فقیه در بررسی این فناوری باید کارهای ویژه را دنبال کند. این پژوهشگر حوزوی گفت: وقتی که فقیه با موضوع جدیدی همانند فناوری سرگرمی روبرو می‌شود با یک موضوع روبرو نیست چراکه هم باید اهداف، هم باید آثار و روش را بررسی کند تا حکم مورد نیاز را ارائه دهد و این یکی از عرصه‌های فناوری است.

وی ادامه داد: فناوری کسب و کار امروزه مسائل عمده‌ای را در فقه ما ایجاد کرده، قراردادهای الکترونیکی در چهره‌های مختلف از جمله بازار بورس و معاملات اوراق خود را نشان داده است و فقه باید در آن حوزه‌ها ارائه نظر داشته باشد. خادمی کوشا افزود: امروز فناوری آموزشی گسترش پیدا کرده و اکنون از خرید و فروش نرم‌افزارهای آموزشی سخن به میان می‌آید و در این حوزه از فقه سؤال می‌شود چراکه فقه باید پاسخگو باشد.

این شخصیت حوزوی با اشاره به اینکه جایگاه فناوری در فقه امروز باید مورد بررسی قرار گیرد، تصریح کرد: باید مشخص شود که فقه چقدر توانسته با فناوری ارتباط گیرد تا وضعیت امروز به خوبی شناخته شود.

وی ادامه داد: فقه امروزه هنوز نتوانسته در یک نگاه ابتدایی از فناوری به عنوان ابزار استنباط در یک دامنه وسیعی استفاده کند؛ فناوری هنوز در حوزه منابع دینی به خوبی بکار گرفته نشده است و هنوز همه منابع دینی به صورت کامل در نرم‌افزارها پیاده نشده و بسیاری از کتاب‌های خطی را داریم که از آن‌ها بی‌بهره هستیم. خادمی کوشا تصریح کرد: به همان میزان که فناوری پیشرفت می‌کند توقع نیز از حوزه و دانشگاه بیشتر شده است در حالی که ما هنوز نتوانسته‌ایم از ظرفیت‌های موجود فناوری نیز به شیوه مطلوب بهره‌مند شویم و در این حوزه از فناوری عقب هستیم.

مطالعات روانشناختی باید با مبانی قرآنی و روایی تئوریزه شود

این نوع پژوهش اشکال رویکرد اول را نخواهد داشت ولی نکته ای که در این نوع مطالعات وجود دارد این است که مطالعات تطبیقی انطباقی انتقادی برای نقطه شروع خوب است ولی به عنوان یک قرارگاه و آخر خط مناسب نیست.

استاد حوزه و دانشگاه افزود: رویکرد سوم رویکرد تأسیسی است که بنده آن را مطرح کرده و از آن به تئوریزه کردن آموزه های دینی یاد می کنم، مثلاً وقتی قرآن کریم در قضیه فرعون تأکید دارد که استخفاف نتیجه اش اطاعت است توصیفی از واقعیت است که تحلیل روانشناختی دارد و باید به این سؤال پاسخ بدهیم که مبتنی بر چه نظریه ای خواهد بود؟ بنابراین احتیاج به تئوریزه کردن دارد.

وی ادامه داد: قرآن کریم در جایی می فرماید: «لَا تَسْأَلُ الْإِنْسَانَ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَوْسُقْ فَنُوحًا» یعنی انسان هیچگاه از خواستن چیزهای خوب خسته نمی شود ولی اگر این آدم دچار بلا و سختی شود دچار ناامیدی می شود؛ حال روانشناسی، نظریه ها را تبیین می کند و در این جا باید پاسخ بدهد که یأس و ناامیدی چه تبیینی دارد؟ این آیه شریفه می تواند این نظریه را داشته باشد که کسانی که همیشه دنبال لذت هستند و دلشان می خواهد هیچگاه سختی و گرفتاری نبینند دچار ناامیدی می شوند و این رویکرد تئوریزه کردن است.

عضو هیأت علمی دانشگاه قرآن و حدیث با بیان این که در اوایل انقلاب بیشتر رویکرد انطباقی داشتیم و دنبال اسلامیزه کردن روانشناسی بودیم، گفت: اسلامیزه کردن روانشناسی نه خدمت به علم است نه دین بلکه فقط یافته های روانشناسی را تقدیس می کند؛ بعدها رویکرد تطبیقی توسعه پیدا کرد و اکنون مطالعات آرام آرام به سمت رویکرد سوم حرکت می کند ولی ضعیف است، هرچند تحقیقاتی به این سمت و سو رفته است.

رئیس پژوهشکده اخلاق و روانشناسی اسلامی ضمن انتقاد بر رویکردهای اسلامیزه سازی مطالعات روانشناختی و همچنین رویکرد انطباقی انتقادی تأکید کرد که مطالعات روانشناختی باید با مبانی قرآنی و روایی تئوریزه شود.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «عباس پسندیده» در نشست علمی مجازی «پژوهش های اسلامی روان شناختی (ظرفیت ها و چالش ها)» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که دوشنبه ۲۴ آذر از سوی پژوهشگاه قرآن و حدیث با همکاری پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، در تبیین چالش های پیش روی پژوهش های روانشناسی اسلامی اظهار داشت: یکی از چالش های بسیار مهمی که ما داریم چالش روش شناسی است یعنی نوع مطالعاتی که ما در بحث های اسلامی روانشناختی داریم، این مطالعات به لحاظ روشی اشکالاتی دارد.

رئیس پژوهشکده اخلاق و روانشناسی اسلامی با تأکید بر این که باید رویکردهای کلان در این حوزه را بررسی کنیم، گفت: فهم و بررسی این مسأله می تواند به تبیین هرچه بیشتر و بهتر بحث ما کمک کند و در کل باید بگوییم که سه رویکرد کلان در این حوزه وجود دارد و رویکرد اول رویکرد انطباقی صرف است.

وی اضافه کرد: رویکرد انطباقی یا رویکرد همانندی یا رویکرد این همانی به عنوان رویکرد نخست شناخته می شود، به این معنا که در برخی از پژوهش هایی که در بحث های اسلامی روانشناختی وجود دارد فقط به این می پردازد که ما از مطالعات اسلامی برای تأیید و نشان دادن هماهنگی آموزه های دینی با مطالعات و تحقیقات روانشناختی استفاده می کنیم.

حجت الاسلام والمسلمین پسندیده در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: بنابراین در این رویکرد افراد مایل هستند نظریه های روانشناختی را اخذ کنند و بعد آیه یا روایتی از منابع اسلامی انتخاب و هماهنگی این دورا با هم نشان بدهند که در این مطالعات انطباقی یا تطبیقی فقط هدف تأیید پژوهش های روش شناختی است.

حجت الاسلام عباسی با بیان این که این رویکرد خالی از اشکال نیست، عنوان کرد: اشکال عمده این روش این است که اگر آیه و روایت دیگری به این مجموعه اضافه شود ممکن است نتیجه تحقیقات تغییر کند؛ بنابراین یکی از مشکلات بزرگ در حوزه مطالعات اسلامی روانشناختی این گونه مطالعات است که بعضاً به آن توجهی نمی شود.

وی با بیان این که رویکرد دوم رویکرد تطبیقی انطباقی انتقادی بین دیدگاه اسلام و دیگره های روانشناختی است، ابراز داشت: این رویکرد می گوید: ما یافته های مطالعات اسلامی و روانشناختی را بر هم تطبیق می دهیم ولی نگاه ما باید انتقادی و نقادانه باشد و بسنده نکنیم که یکی از آیات و روایات گرفته شود و با نتایج تحقیقات روانشناسی مقایسه شود.

حجت الاسلام والمسلمین پسندیده ادامه داد: این رویکرد می تواند مشابهت ها و تمایزها را نشان بدهد و خوبی این رویکرد این است که

تحلیل محتوای متون دینی ظرفیتی بزرگ برای استنباط گزاره های روانشناختی است

روانشناسی اسلامی امکان دارد، تحقق هم پیدا کرده است. عضو هیأت علمی پژوهشگاه قرآن و حدیث بیان داشت: روش اول، مطالعات روانشناختی در متون دینی است که مبتنی بر تحلیل گزاره هایی است که در معارف دینی وجود دارد، به عنوان مثال در آیه ۵۴ سوره زخرف می خوانیم: «فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ فَاَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ» یعنی فرعون قوم خودش را تحقیر کرد و آنها چون انسان های فاسقی بودند از فرعون اطاعت کردند، بنابراین این آیه رابطه بین سه متغیر را ایجاد کرده است: استخفاف قوم، اطاعت از ظالم و وضعیت قوم که فسق و فجور است، از این رو می توانیم بگوییم خار و دلیل کردن یک گروه می تواند اطاعت آنها را از ظالم پیش بینی کند.

وی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: در این تحلیل مهم این است که در این گزاره های دینی به تک تک آیات ورود کنیم و با روش تحلیل محتوایی متون دینی گزاره های علم دینی را استنباط کنیم چون مفروض رسیدن به علم دینی است و آن موقع در طرح های مختلف پژوهش می توانیم ورود کنیم.

حجت الاسلام والمسلمین عباسی با بیان این که روش تحلیلی دوم استفاده از اصول فقه به معنای اعم است، گفت: در نهایت باید تأکید کنیم ما بی نیاز از روش های تجربی نیستیم، در حقیقت ما نیاز به سنجه ها و ابزارهایی داریم که بر اساس مفهوم سازی و مفهوم پردازی دینی از آنها استفاده کنیم و بر اساس مفهوم پردازی و مدل های مفهوم، سنجه ها و پرسش نامه هایی را تهیه و تکمیل کرده و وضعیت جامعه را توصیف کنیم.

وی در پایان سخنان خود خاطرنشان ساخت: بنابراین روش تحلیل محتوای متون دینی یک ظرفیت بسیار گسترده است که از صد گام در گام اول یا دوم هستیم، گفتیم مسأله دوم روش های مبتنی بر اصول فقه به معنی اعم است که از مباحث مختلف اصول فقه استفاده کنیم و سوم آنکه ما بی نیاز از تجربه و اندازه گیری بر اساس مبانی و مفاهیم دینی نیستیم و هر سه روش از نظر روش شناسی می تواند یک فرصت گسترده و مهم برای استفاده و استنباط مباحث روانشناختی اسلامی باشد.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه قرآن و حدیث با تأکید بر این که تحلیل محتوای متون دینی ظرفیتی بزرگ برای استنباط گزاره های روانشناختی است، گفت: البته ما بی نیاز از اصول فقه به معنای اعم و مباحث تجربی نیستیم.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «مهدی عباسی» در نشست علمی مجازی «پژوهش های اسلامی روان شناختی (ظرفیت ها و چالش ها)» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که دوشنبه ۲۴ آذر از سوی پژوهشگاه قرآن و حدیث برگزار شد، اظهار داشت: دین دو ماهیت دارد یا از دوزاویه به دین می توان نگاه کرد که یک بعد یا حیثیت، هویت استقلالی دین است.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه قرآن و حدیث با بیان این که عمدتاً به عنوان یک موضوع به این بعد نگاه می شود، ابراز داشت: این قسمت در مناسبات بین روانشناسی و اسلام و دین یا پژوهش های اسلامی و روانشناسی قد علم می کند و روانشناسان در این قسمت پدیده ای را به عنوان دین بررسی می کنند.

وی اضافه کرد: قطعاً تجربه روانشناسان نشان می دهد، دین و معنویت برای بشر مفید است و عقیده دارند که ما درباره سلامت روانشناختی نمی توانیم به مقوله معنویت و دین بی توجه باشیم.

استاد حوزه و دانشگاه با بیان این که زاویه دوم نگاه به دین، هویت حکایتی و منبع بودن دین است، گفت: این قسمت با مفروض دانستن علم اولیای دین است که اعلم دانشمندان زمان خودشان بودند و بر اساس هیچ هوا و هوس و مسائل نفسانی صحبت نمی کردند بلکه روایت هایشان مبتنی بر واقعیت است و ما مواجهیم که این قسمت نیز گزاره های علمی دینی را به دست می دهد.

حجت الاسلام والمسلمین عباسی در ادامه با اشاره به این که در این هویت حکایتی یا هویت با عنوان منبع علمی نیازمند روش هستیم، خاطرنشان ساخت: سؤالات متعددی در این قسمت مطرح است از جمله این که آیا می توانیم با صرف مراجعه به یک سوره یا چند کتاب حدیثی چند عامل شخصیت را تبیین کنیم؟ در کل می توان گفت با توجه به احصایی که انجام شده و بررسی نظریه ها، سه روش برای تحلیل داده هایی که از معارف دینی در دست ما هست وجود دارد که اگر این سه روش تحلیل در کنار هم قرار بگیرد می توانیم بگوییم

اشتباه در فهم الفاظ قرآن منتهی به تفسیر و ترجمه نادرست می شود

باریشه واحد است یعنی دو فعل مثل «نزلت» و «أنزلت»، نوع دوم باریشه متفاوت است مثل «فطرنی» و «خلقنی» که هر دو به معنای آفریدن است، نوع سوم مترادف در اسم مثل «انسان» و «بشر» و گاهی در حرف مترادف دارند مثل «ادا» و «ان» شرطیه و در نهایت باید گفت که مترادف یا تام یا کلی است مثل انسان و بشر یا ناقص و جزئی است مثل «ازل» و «وسوس» که هر دو در معنای فریب دادن و وسوسه کردن تا حدودی مشترک هستند.

وی با اشاره به منابع استفاده شده در این پژوهش، گفت: ما از تفاسیر ادبی و لغوی استفاده کرده ایم که فرهنگنامه قرآنی، مفردات الفاظ قرآن، ترجمه و تحقیق مفردات الفاظ قرآن یا تفسیر لغوی و ادبی سید غلامرضا حسینی خسروی، قاموس قرآن سید علی اکبر قرشی و مجمع البحرين طریحی به صورت کامل اختصاص به بحث های ادبی دارند و برخی دیگر منابع عمومی و مشتمل بر بحث های لغوی هستند که از جمله آنها می توان به تهذیب اللغة الازهری، المحيط فی اللغة صاحب اسماعیل، المحکم و المحيط الاعظم ابن سیده، شمس العلوم و دواء کلام العرب من الكلوم حمیری، لسان العرب ابن منظور اشاره کرد.

وی در ادامه یادآور شد: ما در حال تهیه بانک جامع وغنی و گسترده ای از مفردات قرآن هستیم و اگر کتاب های معتبر دیگری با برابر های فارسی نیز اضافه کنیم می تواند بهتر باشد و در نهایت به نتایج درخشانی برسیم و امیدواریم کارهای انجام شده هرچه زودتر به نتیجه برسد.

استاد حوزه و دانشگاه در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: این پژوهش انشاءالله بهترین برنامه برای مفردات الفاظ قرآن کریم خواهد بود و ابتدای سال آینده ابتدا در پایگاه جامع قرآن و سپس در جامع التفاسیر چهار ارائه خواهد شد.

حجت الاسلام والمسلمین مرتضایی با تأکید بر این که اشتباه در فهم الفاظ قرآن منتهی به تفسیر و ترجمه نادرست می شود، گفت: مرکز تحقیقات نور در حال تکمیل پژوهشی جامع برای ارائه معنای مفردات الفاظ قرآن از منابع معتبر است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «عزت الله مرتضایی» در نشست علمی مجازی «نقش مفردات قرآن در ترجمه و تفسیر قرآن کریم» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی، پژوهش و فناوری» که دوشنبه ۲۴ آذر از سوی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور برگزار شد، به بیان نقش مفردات پرداخت و کارهای انجام شده از سوی این مرکز برای تدوین یک پژوهش جامع در آینده را تشریح کرد.

مدیر گروه علمی قرآن مرکز تحقیقات نور با بیان این که پژوهش در حوزه مفردات قرآن از سوی مرکز تحقیقات انجام شده و در آینده نزدیک در پایگاه جامع قرآن و نرم افزار جامع التفاسیر چهار آپلود خواهد شد، اظهار داشت: در این پژوهش کارهای متعددی انجام شده که یک مورد آن در ارتباط با ریشه کلمات و موضوع اسم و فعل و حرف است. وی اضافه کرد: همچنین اشتقاق های گوناگون از موضوعاتی است که حتما مفسر باید تسلط داشته باشد چون عدم احاطه بر اشتقاق کلمات موجب خطای در ترجمه و تفسیر می شود؛ ما در این پژوهش این مسأله را حل کرده ایم مثلاً واژه «انسان» ممکن است از ریشه «انس» یا ریشه «نسی» باشد چون هر دو مطرح شده است.

حجت الاسلام مرتضایی با تأکید بر این که برخی مفسران و مترجمان به دلیل عدم تسلط بر اشتقاق کلمات دچار اشتباه شده اند، گفت: مثلاً در قرآن کریم آمده است «یوم ندعی کل اناس بامامهم» موضوع امام در این آیه مطرح شده، اگر چه ریشه کلمه امام از «امم» است ولی برخی آن را از «ام» به معنای مادر گرفته اند و گفته اند روز قیامت روزی است که مردم را با مادرشان دعوت می کنند، چون امام را از ریشه ام گرفته اند، در حالی که منظور محشور شدن انسان با پیشوا و رهبر است.

مدیر گروه علمی قرآن مرکز تحقیقات نور اضافه کرد: اعراب، معنای حقیقی و مجازی و غریب القرآن از دیگر موضوعاتی است که در این پژوهش مورد تأکید قرار گرفته است؛ بحث غریب القرآن خیلی مهم است چون تعدادی از کلمات قرآن نامأنوس هستند که البته این موضوع هم بستگی به دانش و تخصص مفسر دارد و هرچه مفسر تبحر به زبان عربی و واژگان قرآن داشته باشد، تعداد غریب القرآن او کمتر است بنابراین گستره غریب القرآن بستگی به دانش مفسر دارد.

وی در ارتباط با بحث وجوه و مشترکات و وجوه و نظائر بیان داشت: وجوه و مشترکات مربوط به واژه های مشترک بین چند معنا است، نظائر هم چند لفظ است که مشترک بین یک معنا باشند که از آن به مشترک لفظی و معنوی هم تعبیر می شود؛ مشترک لفظی مثل کلمه «صالح» است که هم به نام یکی از پیامبران و هم صفتی از صفات انسان های وارسته در قرآن آمده است.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه قرآن و حدیث در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: برای نظائر هم چند دسته وجود دارد، گاهی مترادف

طرح واره های معنویت مدرن دچار تناقض و اشکالات متعددی هستند

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با تأکید بر این که طرح واره های معنویت مدرن دچار تناقض و اشکالات متعددی هستند، به انتقاد از دو طرح واره معنویت مطرح شده از سوی آقای ملکیان و دانکیوپیت پرداخت.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «محمد کاشی زاده» در نشست علمی مجازی «بررسی تطبیقی انتقادی معنویت اسلامی و معنویت مدرن» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی برگزار شد، در تبیین معنای معنویت مدرن اظهار داشت: گاهی می گوئیم معنویت مدرن منظوری معنوی است که در جهان مدرن شکل گرفته و مستقر شده و می خواهیم بدانیم چه ویژگی هایی دارد؟ اما گاهی از طرح واره معنویتی بحث می کنیم که بر اساس مدرنیته قرار است پا به جهان بگذارد که سخن ما بیشتر حول محور دوم است.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با بیان این که برخی اندیشمندان در جهان مسیحیت همچون دانکیوپیت و در فضای داخلی از جمله آقای ملکیان پروژه عقلانیت و معنویت را مطرح کرده اند، گفت: ایشان برای معنوی زیستن در دنیای مدرن با مسلم گرفتن پیشفرض های دنیای مدرن صحبت هایی دارند.

وی اضافه کرد: کسی که معنویت را هم عرض دین در دنیای مدرن مطرح می کند گاهی دو گونه خط مشی را اتخاذ می کند، گاهی خوانش جدیدی از دین مطرح می کنند که نرم و همراه با مدرنیته باشد یعنی اصل را مدرنیته می گیرد و خوانشی معنوی مطرح می کند یعنی فرد در دنیای مدرن زندگی کند ولی متدین باشد.

حجت الاسلام والمسلمین کاشی زاده افزود: خوانش دیگری هست که انسان معنوی می تواند ملحد باشد یعنی معنویت هم عرض دین است و اصلاً نیازی به دین نیست، بنابراین این رویکرد، خوانش جدیدی را رویکرد مستقل از دین است و بنده ترجیح می دهم این است که این افرادی که این دغدغه را دارند خوانش بودایی از ادیان الهی ارائه کنند، ملکیان از اسلام و دانکیوپیت از مسیحیت.

وی در ادامه عنوان کرد: ملکیان ادعا می کند در دنیای مدرن پایه معنویت باید عقلانیت خود بنیاد باشد و معنویت نمی تواند حاکم بر عقل باشد چون انسان تعبد پذیر نیست و می خواهد با عقل شخصی

به مسائل نگاه کند، در دنیای مدرنیته باید بر اساس عقل شخصی طرح واره معنویت داد بر این اساس معنویت زاده عقلانیت است که ظاهر جذابی دارد. استاد حوزه و دانشگاه با اشاره به این که معنویت در فضای غربی نمود زیادی پیدا کرده است، گفت: خود معنوی گراهای مدرن می پذیرند که معنویت منهای دین قابل فهم نیست، بلکه حتماً باید معنویت ذیل دین ابتدائاً فهم شود و شما ناگزیر هستید دین نهاده شده و مستقر شده را مطالعه کنید، در ادامه روح حاکم بر جامعه را به صورت ایده آل تصور کنید، دین را حذف کرده و معنوی زندگی کنید که این سخن آقای ملکیان است. وی بیان داشت: اگر معنویت خوانش جدیدی از دین باشد باید از فردی که طرح واره می نویسد مطالبه کنیم و سؤالاتی پرسیم، اولین اشکال این است که سخن شما یک قرائت نامعتبر است چون شما مفهومی را به دین تحمیل می کنید و نگاهی از بالا به دین داشته اید چون مدرنیته را اصل می دانید و می خواهید دین را در آن جای بدهید.

حجت الاسلام والمسلمین کاشی زاده در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: ملکیان پنج مؤلفه امید، آرامش، شادی، رضایت از زندگی و معنا پیدا کردن زندگی را اصل می داند، حال اگر ایشان می گویند: من خوانش جدیدی از دین مطرح می کنم غایات دین آیا این موارد است؟ یک نکته اساسی و مهم این است که بدون تردید گوهر دین توحید است و مگر می شود معنویت را به عنوان خوانش از دین مطرح کنید و بگویید پذیرنده خدا و غیر پذیرنده خدا مساوی نسبت به معنویت هستند. وی با بیان این که دانکیوپیت معنویت را منهای مبدأ و معاد تصور می کند، گفت: او اگر مبدأ و معاد را می زند چه چیزی از دین می ماند؟ اگر می خواهید دین را برای جامعه امروز مطرح کنید، چطور می گویند توحید و میزان حضور ملحد و مؤمن در طرح واره معنویت من یکسان است؟ پس معنویت شما که خوانشی از دین است یا خدایی ندارد یا می تواند خدایی نداشته باشد.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: همچنین ملکیان فضای آبجکتیو را حذف کرده و کلاً بحث خود را در فضای سابجکتیو مطرح می کند و می گویند: شما به بهشت و دوزخ و امور بیرونی کار نداشته باشید و مسائل درونی همچون شادی، امید، آرامش، رضایت و معنا پیدا کردن کافی است، در حالی که خود او در جای دیگری می گویند: باید مبانی متافیزیکی پیشا مدرن را حذف کنیم. وی یادآور شد: ایشان می خواهد معنویت را بر دین ترجیح بدهد، می گویند: انسان مدرن چون سخت است مبانی متافیزیکی پیشا مدرنی را بپذیرد از دین گریزان است، پس باید آنها را حذف کنیم؛ حال ما می گوئیم این حرف شما را اگر قبول کنیم پس چرا در جای دیگری می گویند جهان، جهان با معنایی است و اخلاق و خوبی ها و بدی ها را پاسخ می دهد و معنا دار است؟

حجت الاسلام والمسلمین کاشی زاده با تأکید بر این که معنویت مدرن در طرح واره های مطرح شده دچار تناقض های فراوانی است، گفت: باید در نهایت به معنویت اسلامی برگردیم که بر دین مدار و عقلانیت صحیح استوار است و تناقضی نیز در آن راه ندارد.

معنویت مدرن خالی از امور مهمی همچون عقلانیت و دین است

عضو هیأت علمی پژوهشگاه معارج با تأکید بر این که معنویت مدرن خالی از امور مهمی همچون عقلانیت و دین است، گفت: این در حالی است که معنویت اسلامی بدون دین معنا ندارد و اساساً پشتوانه آن را عقل تشکیل می دهد.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «مسلم گریوانی» در نشست علمی مجازی «بررسی تطبیقی انتقادی معنویت اسلامی و معنویت مدرن» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی، پژوهش و فناوری» که از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی برگزار شد، در تبیین مواجهه معنویت در اندیشه اسلام و معنویت مدرن، اظهار داشت: این بحث یک موضوع قابل توجه است و مطالعات خوبی در چند دهه اخیر در کشور ما و دنیای غرب شکل گرفته است.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه معارج عنوان کرد: چند کلمه مهم و محوری در این بحث هست، یکی عنوان معنویت است، دیگری معنویت اسلامی و سوم معنویت مدرن و نسبت اینها با همدیگر مهم است؛ وقتی می گوئیم معنویت، مقصود چیست و تفاوت آن با مفاهیم و ارزش های مشابه مثل اخلاق، شریعت، دین، عرفان، سلوک و مفاهیمی از این قبیل چیست و چه بار معنایی دارد که در مفاهیم دیگر شاید نباشد؟ معنویت اسلامی چیست و چه خصلتی در قسمت اسلامی وجود دارد که در جای دیگر نیست؟ صرف مدرن بودن به چه معناست؟ وی با بیان این که تعریف از معنویت در دنیای شرق و غرب زیاد است، گفت: علامه جعفری، آیت الله مصباح، آیت الله جوادی و متقدمین از بزرگان معانی مختلفی ارائه کرده اند، هرچند کلمه معنویت جدید نیست ولی به هر حال شاید معنویت را بتوان رویکرد باطنی به همه چیز اعم از انسان، هستی، دین و ایده ها تعریف کنیم.

حجت الاسلام والمسلمین گریوانی افزود: معنویت توجه به معناست، شما کارمندی را فرض کنید که وارد اداره خود می شود کارهای روزمره را انجام می دهد و خارج می شود، این کار بدون معناست ولی وقتی برای خود هدف و مقصود و غایتی کار کند، کار او لذت بخش و دلچسب می شود، همین طور در امور دیگر از جمله درس خواندن و حتی مناسک دینی از جمله نماز باید معنویت را در نظر داشته باشیم.

وی در ادامه عنوان کرد: چرا دین داری کم شده است؟ دین چیز بدی نیست ولی کاری کرده ایم که دین به احکام و آداب و مناسک خلاصه شده و در یک کلام منهای معنا معرفی شده است در حالی که روح دین، معناست و برای این که دین را بد معرفی کرده ایم، همه گریزان هستند. استاد حوزه و دانشگاه بیان داشت: معنویت یعنی رویکرد باطنی به همه چیز و همه امور، به عنوان مثال هیچکس حاضر نیست، جان خود را به خطر بیندازد و شما اگر در حال افتادن از بلندی یا پله باشید سعی می کنید خود را نجات دهید ولی چطور می شود که جوانی با اختیار و انتخاب به جبهه می رود و جان خود را فدا می کند، این عشق چیزی جز معنویت نیست چون در این نوع مرگ، معنویت وجود دارد در حالی که در رفاه دنیوی چنین معنویتی نیست.

وی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: معنویت مدرن که در دنیای غرب شکل گرفت تعبد منهای عقلانیت و دین است؛ در

اواخر قرن ۱۹ دنیای غرب به رفاه رسید، پیشرفت و توسعه و آرامش و آسایش و تکنولوژی پیدا کرد، ولی در اواخر قرن ۱۹ احساس کرد آرامش ندارد، چون نمی دانست عاقبت و نهایت این رفاه و آزادی و آسایش چه می شود. حجت الاسلام والمسلمین گریوانی با تأکید بر این که اسلام بر توجه به گذشته، حال و آینده تأکید زیادی دارد، گفت: انسان مدرن به محض این که احساس کرد دین را حذف کرده با وجود این که رفاه و آسایش داشت، اما دچار بحران معنویت شده است؛ پس چند راه داشت یا باید به دین برگردد که محال است چون دین را خرافه و دست و پا گیر می داند، یا باید الحاد را ادامه بدهد و انکار دین را ادامه بدهد این هم ممکن نیست چون غرق در افسردگی و اضطراب و بحران معناست و سوم آن که از دین، شریعت و تکالیف و مناسک را حذف کند و هسته آن را بگیرد که همین کار را کرد و شد معنویت مدرن چون شریعت و خدا و احکام و تکالیف را حذف کرد. وی در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: انسان معاصر دنبال این بود که بار سنگینی خدا را حذف کند، اولین ویژگی معنویت مدرن همین بود که دنبال این است که این معنویت بتواند تکلیف و شریعت را حذف کند، ایمان ناواقع گرا را دنبال کند یعنی ایمانی که متعلق ندارد بلکه صرف ایمان به کائنات و نیروی کیهانی و شعور کیهانی و چیزهایی که در عرفان حلقه مطرح می شود. وی با بیان این که در معنویت مدرن ایمان به مبدأ و معاد حذف می شود، یادآور شد: این معنویت با دنیا و لذت های آن سازگار است؛ اما معنویت اسلامی بنا بر گفته استاد مطهری عبارت است از تبیین معارف قلبی همراه با معارف عقلی. وی با تأکید بر این که معنویت، صرف رفتار و توجه و رویکرد و احساس و ذهنیت نیست، گفت: معنویت اسلامی همچون مدرن نیست که فقط احساس باشد بلکه معنویت اسلامی هم معارف قلبی و شهودی است که رویکرد باطنی باشد و هم عقلی است، یک سالک وقتی حرکت به سمت خدا می کند، وسط راه برایش پرسش ها و شبهات و شهوات پدید می آید که عقل می گوید: وسط راه اگر جاذبه هایی دیدی نیست بلکه ادامه بده، در حقیقت این عقل است که مسیر درست را نشان می دهد. وی عنوان کرد: پس معنویت اسلامی عبارت است از معارف عقلی و شهودی و درست و در حقیقت معنویت مدرن معنویتی است که بر خلاف شعارهای اولیه خود عقلانیت را حذف کردند و در جلسات عرفانی نیز به افراد می گویند این جا جای پرسش نیست بلکه جای عشق است، اما در طول تاریخ معنویت اسلامی در قالب عرفا و حکما جلوه پیدا کرده است و تمام علمای ما فیلسوف و فقیه بوده اند.

آسیب های مختلف نتیجه دوری از سبک زندگی قرآنی است

که برای بشر در همه اعصار و شرایط گوناگون برنامه های جامعی ارائه کرده باشد.

استاد حوزه و دانشگاه در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: سؤال اساسی که امروز پیش می آید این است که سبک زندگی قرآنی تا چه مقدار پیاده سازی شده است؟ زندگی های فردی ما تا چه اندازه قرآنی هستند؟ چه مقدار حکومت های اسلامی توانسته اند آموزه های قرآنی را در حوزه حکومت داری پیاده سازی کنند؟ بحث ما این است چه مقدار به آموزه های قرآن در مورد زندگی فردی و اجتماعی و حاکمیت مطرح کرده رسیده ایم؟

وی با بیان این که ما در این زمینه رشد آن چنانی نداشته ایم، گفت: سبک زندگی هر جامعه ای نمای آشکار و ظاهر هویت آن جامعه است و هر جامعه ای زمانی می تواند آثار ایدئولوژی خود را عرضه کند که دارای سبک زندگی صحیح و روشنی باشد ولی متأسفانه به علت بی توجهی به آموزه های قرآن و تأثیر از فرهنگ غرب، از داشتن سبک زندگی قرآنی تا حدود زیادی محروم مانده ایم که یکی از دلایل این ادعا وجود آسیب های زیاد در حوزه فردی، خانوادگی، اجتماعی و سیاسی است.

حجت الاسلام والمسلمین عیسی زاده در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: از جمله آموزه های قرآن می توان به عفو و گذشت، اصلاح ذات البین، احترام به بزرگان و اعضای خانواده، دست گیری از خویشان، احساس مسؤولیت اجتماعی، امر به معروف و نهی از منکر، دقت در گزینش مدیران، رعایت امانت های الهی و اطاعت از رهبران عادل جامعه اشاره کنیم.

وی اضافه کرد: اگر این آموزه ها را در زندگی پیاده کرده بودیم امروز شاهد این حجم از پرونده های کیفری و قضایی در دادگاه های کشور نبودیم و آسیب های اجتماعی تا این حد فزاینده نشده بود، بنابراین راه اصلاح این وضعیت، برگشت به سبک زندگی قرآنی است.

پژوهشگر علوم قرآنی در ادامه یادآور شد: باید بپذیریم اگر آموزه های قرآن پیاده سازی شده بود تا این حد دچار مشکلات در زندگی فردی و اجتماعی و حکومتی نبودیم و آنچه امروز جامعه اسلامی با آن مواجه شده نفوذ فرهنگ غرب در جامعه است که این هم به دلیل بی توجهی به سبک زندگی قرآنی است.

وی در پایان با تأکید بر این که امروز ایران اسلامی تنها حکومت علوی و شیعی است که در نقطه ای از زمین به بهای خون هزاران شهید ایجاد شده است، گفت: بدون تردید دشمنان بی کار ننشسته و مشغول کار برای ضربه زدن به این حکومت هستند و اگر بخواهیم جلوی نفوذ دشمنان و رسوخ و رخنه فرهنگ غرب را هم بگیریم باید به آموزه های قرآن برگردیم و سبک زندگی قرآنی را اجرا کنیم.

عضو هیأت علمی پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن دفتر تبلیغات اسلامی با تأکید بر این که آسیب های مختلف فردی، خانوادگی، اجتماعی و حکومتی نتیجه دوری از سبک زندگی قرآنی است، گفت: راه اصلاح این وضعیت و همچنین جلوگیری از رخنه فرهنگ غرب برگشت به این نوع از سبک زندگی است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «عیسی عیسی زاده» در نشست علمی مجازی «قرآن و سبک زندگی» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که سه شنبه ۲۵ آذر از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، با اشاره به اهتمام دفتر تبلیغات اسلامی به موضوع قرآن و سبک زندگی اظهار داشت: این مرکز با توجه به قابلیت هایی که به ویژه در عرصه پژوهش دارد توانسته با راه اندازی پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن ذیل پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی یکی از بزرگترین مراکز پژوهشی قرآنی کشور را در اختیار داشته باشد.

عضو هیأت علمی پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن کریم افزود: یکی از بحث های مهم که با تأکیدات رهبر معظم انقلاب، مطرح شده بحث اسلامی سازی علوم انسانی است و مسلماً یکی از منابع علوم انسانی اسلامی، قرآن کریم است و ضرورت دارد پژوهشگران با استفاده کلام وحی مبانی علوم انسانی و اسلامی را از این کتاب هدایت استخراج کرده و در اختیار جامعه اسلامی قرار بدهند.

وی در ادامه عنوان کرد: پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن کریم یکی از پروژه هایی که ورود پیدا کرده بحث سبک زندگی است که رهبر معظم انقلاب فرمودند: بخش اصلی تمدن نوین اسلامی را بهره گیری از آموزه های قرآن تشکیل می دهد، به همین دلیل کلان پروژه «فرهنگ نامه سبک زندگی بر اساس آموزه های قرآن و اهل بیت (ع)» در حوزه های فردی، خانوادگی، اجتماعی و محیط زیست از سوی پژوهشگران دفتر تبلیغات و پژوهشگاه های دیگر آغاز شده و تا کنون ۸۰ درصد کار انجام و در قالب ۱۸ جلد منتشر شده است.

حجت الاسلام والمسلمین عیسی زاده با اشاره به این که سبک زندگی ابعاد مختلف زندگی بشر را پوشش می دهد، گفت: هدف از نزول قرآن کریم هدایت بشر بوده و یکی از مؤلفه های اصلی هدایت، سبک زندگی است و جاودانگی قرآن کریم اقتضا می کند

سناریوهای همکاری حوزه و دانشگاه در راستای بازسازی علوم انسانی

در نظام ولایت فقیه هستیم، ساختار یکسان فکری داریم و سیاست هایی که از جانب ولی فقیه مطرح می شود و نهضت علمی و جنبش نرم افزاری حالتی ایجاد کند که ما عملاً یک نهاد علمی داشته باشیم. پژوهشگر مهدویت و آینده پژوهی در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: این مسأله با موانعی مواجه است که عدم اراده جدی برای این کار و سیطره علوم غربی بر دانشگاه ها است و این حالت به نظر غیر ممکن است؛ سناریو دوم حالت تعمیق همکاری است یعنی در ساختار موجود نهاد حوزه و دانشگاه عمق بخشی همکاری ایجاد کنیم.

وی یادآور شد: سیاست های کلان علمی از سوی رهبر معظم انقلاب و الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت بخشی از پیشران ها هستند و پیدا شدن نهادهای مشترک از جمله پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، کارگروه های تخصصی مشترک و حضور اساتید و نخبگان حوزه و دانشگاه در کمیسیون های تخصصی مشترک می توانند به تعمیق همکاری ها بیانجامد.

حجت الاسلام والمسلمین بهروزی لک با تأکید بر این که محدودسازیهایی برای تعمیق همکاری وجود دارد، ابراز داشت: یکی از این موانع فقدان چشم انداز همکاری مشترک بین حوزه و دانشگاه است هرچند در نقشه جامع علمی کشور مطرح شده ولی هنوز به برنامه عملی تبدیل نشده است و همچنین قانون مندی مختلف در دو نهاد مانع از تعمیق همکاری ها می شود.

وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: سناریوی سوم تداوم همکاری به شکل ضعیف است که غلبه شعار زدگی و شعارگرایی، نبود یک برنامه عملی و دستاوردهای ضعیف همکاری می تواند عامل سناریوی سوم باشد که این تداوم همکاری ضعیف را رقم بزند.

استاد حوزه و دانشگاه عنوان کرد: سناریو دیگر تباین است و سناریوی بعدی تضاد و تقابل است که این دو احتمال ضعیفی دارند؛ اگر از این پنج سناریو برگردیم به نظر می رسد دو سناریو تداوم همکاری ضعیف و تعمیق، برجسته تر هستند و از این رو باید تأکید کنیم که بهترین حالت همان تعمیق همکاری های علمی است و باید برای آن به دنبال تحقق پیشران ها باشیم.

وی با بیان این که برای همکاری حوزه و دانشگاه باید از آینده پژوهی اکتشافی به سمت تجویزی حرکت کنیم، گفت: برای این امر باید الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و فرامین رهبر معظم انقلاب جدی تر گرفته شود؛ باید مسؤولان و متولیان امر این مسأله را جدی تر بگیرند و آینده را بهتر ساخت و چشم انداز مشخصی را برای همکاری این دو نهاد شکل بدهیم.

استاد دانشگاه باقرالعلوم (ع) در تبیین سناریوهای همکاری حوزه و دانشگاه در راستای بازسازی علوم انسانی گفت: سه سناریوی معجزه ادغام، تعمیق همکاری ها و تداوم همکاری ضعیف را می توان مطرح کرد.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «غلامرضا بهروزی لک» در نشست علمی مجازی «کارآمدی و آینده همکاری های علمی حوزه و دانشگاه» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که سه شنبه ۲۵ آذر از سوی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه برگزار شد به تشریح و تبیین سناریوهای همکاری حوزه و دانشگاه در راستای بازسازی علوم انسانی پرداخت.

استاد تمام دانشگاه باقرالعلوم (ع) با اشاره به این که آینده همکاری حوزه و دانشگاه از دو زاویه قابل طرح است، گفت: نخست اکتشافی یعنی این که آینده چگونه خواهد شد؟ و دوم تجویزی یعنی آن که چگونه باید باشد؟ البته آینده پژوهی بر خلاف پیش گویی ها یا رویکردهای شهودی، دانشی مبتنی بر شواهد و قرائن موجود سعی می کند به مطالعه آینده بپردازد.

وی بیان داشت: مسأله سناریوها یا روش شناسی سناریو یا برنامه ریزی سناریو یکی از رویکردهای آینده پژوهی است که می تواند در امر حوزه و دانشگاه مورد توجه قرار بگیرد، سناریو یعنی حالت هایی که در آینده پیش رو یا آینده بدیل قابل طرح است هرچند نظرات دیگری از سوی پژوهشگران غربی نیز مطرح شده است، بنابراین پیش بینی احتمالات آینده است نه امور جبری.

حجت الاسلام والمسلمین بهروزی لک در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: به عنوان مثال در روش «دیتور» همه احتمالات ریز لحاظ نمی شود بلکه صرفاً بر اساس الگوی بسته ای آینده بهتر، عادی، بد و ضعیف در قالب سناریو مطرح می شود و ما با یک روش ساده کهن الگوها می توانیم همکاری های حوزه و دانشگاه را در چند حالت تصویر کنیم.

وی با بیان این که حالت اول معجزه و شگفتی ادغام است، گفت: یعنی دو گانه نباشند بلکه ساختار و نظام واحدی باشند که این یک حالت رؤیایی است، پیشران های این حالت این است که ما

دانشگاهیان اقتدار حوزویان را در امور هستی‌شناسی و دینی نپذیرفته‌اند

را پذیرفته‌اند یا خیر؟ و در چه چیزی باید این اقتدار پذیرفته شود؟ پاسخ حوزویان این است که در تعیین ارزش‌ها و هنجارها و هدف زندگی و جهان بینی باید اقتدار معنوی نذرده اولیه حوزه‌های علوم دینی باشد.

وی با بیان این که حوزویان اقتدار فنی و کشف واقعیت در قلمرو طبیعت را از دانشگاهیان پذیرفته‌اند، ابراز داشت: آنها انتظار دارند که اقتدار آنها را در تعیین خوب و بد و هدف گذاری زندگی و تفسیر از هستی توسط دانشگاهیان پذیرفته شود.

حجت الاسلام والمسلمین صدیق اورعی در پایان با تأکید بر این که دانش آموخته غربی در علوم انسانی، انسان‌شناسی را با معیارهای اندیشمندان غربی می‌آموزد و اغلب می‌پذیرد، گفت: در حقیقت دانشگاه مهد ترویج اندیشه و معیارهای غربی است و استاد دانشگاه، حامل و مروج آن و عدم درک کامل این تصریح به محل نزاع و عدم گفت‌وگوی شفاف باعث شده به علاوه پیشینه دوگانگی غرب‌گرایی و اسلام‌گرایی در ۲۰۰ سال گذشته ماندگار شده و ایده اتحاد این دو مرکز نیز محقق نشود.

استادیار جامعه‌شناسی اقتصادی دانشگاه فردوسی مشهد با تأکید بر این که دانشگاهیان اقتدار حوزویان را در امور هستی‌شناسی و دینی نپذیرفته‌اند، گفت: به همین دلیل است که پس از ۲۰۰ سال هنوز اتحاد این دو مرکز امکان پذیر نیست. به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «غلامرضا صدیق اورعی» در نشست علمی مجازی «کارآمدی و آینده همکاری‌های علمی حوزه و دانشگاه» از سلسله نشست‌های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که ۲۵ آذر از سوی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه برگزار شد، به تبیین بحث خود در ارتباط با بررسی چالش‌های ماندگار در راه وحدت حوزه و دانشگاه پرداخت.

استادیار جامعه‌شناسی اقتصادی دانشگاه فردوسی مشهد با اشاره به اقتدار به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی در هر نظام اظهار داشت: اقتدار به مادی و معنوی تقسیم می‌شود و این اقتداری که در بعد اقتصادی یا سیاسی وجود دارد از نوع مادی و اقتدار در حوزه‌های درونی را معنوی می‌نامند؛ به عنوان نمونه در گذشته و در فضای جامعه مسیحیت گفته می‌شد که اقتدار مادی دست پادشاهان و فرماندهان نظام و اقتدار معنوی دست روحانیون است.

وی اضافه کرد: اگوست کنت اعلام کرد که با تغییر فرایندهای اجتماعی و تحولات جامعه به یک دوره بعدی خواهیم رسید که اقتدار معنوی دست دانشمندان علوم قرار می‌گیرد؛ در حقیقت باید توجه داشت که اقتدار معنوی نزدیک به مفهوم جاه در اخلاق اسلامی است که یکی از رذایل محسوب می‌شود و عمدتاً در دانشمندان سرانگرفته می‌شود.

استاد دانشگاه با بیان این که در اروپا نزاعی بین روحانیون مسیحی و دانشمندان جدید شکل گرفت، تصریح کرد: وقتی علم جدید به ایران آمد اولین مواجهه‌هایی که انجام شد و به شکل مکتوب در تاریخ کشور ماند مقالات و کتابچه‌هایی مانده است، انکار علم بودن علم تجربی جدید از سوی روحانیون بود. وی اضافه کرد: روحانیون در جامعه ما از گذشته تحت تأثیر اسلام از یک ارزش والایی برخوردار بودند و عالمان دارای جایگاه ویژه‌ای بودند از این رو عقیده داشتند کسانی اقدام به آوردن علوم تجربی کرده‌اند، دانش و فنی دارند که این علم نیست بلکه صفت فن دارد به همین جهت امیرکبیر هم مرکز دارالفنون را درست کرد نه دارالعلم.

حجت الاسلام والمسلمین صدیق اورعی افزود: به تدریج این مسأله کم‌رنگ شد و زمان رضا ابتدا شاه دانشسرا و بعداً دانشگاه تأسیس شد که ادعای علمی بودن در آنجا مطرح شد و رقابت مدعیان عالم بودن شکل جدیدی به خود گرفت تا جایی که امروز فن و صنعت متخصصان علوم تجربی در بین بزرگان از فقهای ما نیز پذیرفته شده است.

استاد دانشگاه فردوسی در ادامه سخنان خود یادآور شد: حال که عالمان دینی اقتدار عالمان تجربی را پذیرفتند، سؤال می‌شود که آیا عالمان علم تجربی نیز اقتدار معنوی عالمان درجه یک حوزوی

در فقه سیاسی امور سخت افزاری به دست دانشگاه و نرم افزاری به دست حوزه است

استاد و پژوهشگر فقه و علوم سیاسی با تأکید بر این که در فقه سیاسی امور سخت افزاری به دست دانشگاه و نرم افزاری به دست حوزه است، به تبیین و تشریح کارآمدی گرایش‌های بینارشته‌ای در تعامل حوزه و دانشگاه با تأکید بر فقه سیاسی پرداخت.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «سید سجاد ایزدهی» در نشست علمی مجازی «کارآمدی و آینده همکاری‌های علمی حوزه و دانشگاه» از سلسله نشست‌های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که ۲۵ آذر از سوی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه برگزار شد، به تبیین بحث خود در ارتباط با کارآمدی گرایش‌های بینارشته‌ای در تعامل حوزه و دانشگاه با تأکید بر فقه سیاسی پرداخت.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با بیان این که ابزارها، ساختار و روش‌ها در حوزه فقه اهمیت زیادی دارند، گفت: حتی در اخلاق به عنوان امری که از سنخ باور است یا توحید به عنوان امری اعتقادی صرفاً مراد یک مسأله ذهنی نیست بلکه مراد تعیین خارجی توحید در عرصه اجتماع است که باید در ابزار و ساختار و روش‌ها محقق شود.

وی در ادامه عنوان کرد: دین چه اخلاقیات و شرعیات نیازمند تعیین خارجی است و باید به گونه مطلوب در جامعه محقق شود و از طرف دیگر این فرضیه را داریم که دین عملاً ولو در امور محدودی ساختار و ابزار و روش ارائه کرده ولی به دلیل این که دین باید در فرایند تحول و تطور زمانه باقی بماند و بتواند جامعه را در فرایند تحولات اداره کند نیازمند ابزار، روش و ساختار خاصی است.

حجت الاسلام والمسلمین ایزدهی بیان داشت: اگر در زمان شارع ساختاری مثل نظم از بالا به پایین داریم و بحث دموکراسی مطرح نیست و جایگاهی ندارد، به این دلیل است که مردم آن دوران این مسأله را نمی‌فهمند و صرفاً نظم قبیله و مدینه مطرح می‌شود، اما ما امروز در نظم مردم سالاری تنفس می‌کنیم که در آن عملاً به دین اعتنا می‌کنیم و براساس مبانی دینی رفتار می‌کنیم چون در ادوار مختلف از ابزارهای مختلفی بهره گرفتیم تا بتوانیم این محتوا و ضابطه و وحی را در جامعه عملیاتی کنیم.

حجت الاسلام والمسلمین ایزدهی بیان داشت: این که در صدر اسلام از مقوله ای به نام سکه یا پول برخوردار نیستیم و مردم با آن‌ها آشنایی ندارند ولی بعد از فتوحات تجربه روم و ایران، پول و سکه به عنوان یک تجربه مدنی به کار می‌آید این طبیعتاً مورد بهره برداری قرار می‌گیرد و در سیستم اقتصادی اسلام قرار می‌گیرد و بعدها به اشکال مختلف تبدیل می‌شود.

وی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: در بحث ابزار ساختار و روش تأکید کنیم که این سه هیچگاه خنثی نیستند یعنی ابزارها دارای بار محتوایی هستند که باید آن محتوا را به دوش بکشند لذا از هر ابزاری برای هر محتوایی نمی‌توان بهره گرفت، مثلاً امروز در جامعه غربی از مقوله بانک یاد می‌کنیم که در نظام مادی ایجاد شده است و مسأله آن گردش سرمایه در غرب است و هیچگاه بانک موجب تقویت عدالت اجتماعی نمی‌شود چون کسانی که ابزار بانک را ساختند در ساختار آن ربوی بودن را نهادینه کرده اند، بنابراین وقتی ربا در ذات بانک وجود دارد باید از ابزار دیگری برای گردش سرمایه استفاده کنیم و نمی‌توانیم با اموری صوری و قراردادهای غیر واقعی خودمان را فریب بدهیم.

استاد درس خارج حوزه علمیه قم با بیان این که تأکید بر تکثیر جمعیت با سیاست‌های کنترل جمعیت نمی‌سازد، گفت: ما از یک طرف تأکید می‌کنیم که باید جمعیت زیاد شود ولی از طرف دیگر ذات خانه‌های آپارتمانی و محدود به ما اجازه تکثیر جمعیت نمی‌دهد لذا ابزارها تأثیر جدی در محتوا دارند و هرچه از اقتصاد و عدالت صحبت کنیم بدون ابزار محقق نمی‌شود.

وی در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: در بحث دانش‌ها و علوم در اسلام از یک جهت علوم دینی داریم که مشتمل بر عقاید، احکام و شریعت است که بخشی از امور زندگی ما پوشش می‌دهد اما اگر همه اینها در نظام سیاسی پوشش داده شود که خلائی ندارد ولی باز هم اگر ابزار مناسب و ساختار و روش مناسب مهیا نشود عملاً کارایی نخواهند داشت، لذا باید در سوی مقابل ابزارهای مناسب را ایجاد کنیم.

استاد و پژوهشگر علوم سیاسی در بخش دیگری از سخنان خود ابزار داشت: در نظام اسلامی اگر قرار باشد این نظام تبدیل به یک نظام عینی محقق شود از یک جهت نرم افزارهایی نیاز داریم که دین به ما می‌دهد که این بخش به دست حوزه است و از طرف دیگر علوم انسانی و علوم غیر انسانی نیاز است و در علوم انسانی نیز باید نوع تعامل با دین را تعیین کنیم.

وی عنوان کرد: در تعامل حوزه و دانشگاه و کارآمدی باید تعامل راهبردی و نه تاکتیکی بلکه استراتژیک داشته باشیم که یک هدف مشخص پیشینی یعنی نظام و تمدن اسلامی از دو مسیر همزمان پیگیری شود، یکی سخت افزار که به دست دانشگاه است و دیگری نرم افزار که به دست حوزه است تا عملاً بتوانند همدیگر را پوشش بدهند؛ البته نوع مواجهه این دو به گونه ای باید باشد که عملاً بحث نرم افزار و محتوا و ضابطه از سوی دین ارائه می‌شود و از حیث ساختار به گونه ای باشد که دین مدار باشد نه ساختاری که همراهی با دین ندارد.

فرصت ها و تهدیدهای یکی شدن نظام آموزشی حوزه و دانشگاه

همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری»

استاد حوزه و دانشگاه در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: حال سؤال این است که در نگاه واقعی تعدد نظام آموزش و مراکز آموزشی حوزه و دانشگاه یک فرصتی ایجاد کرده یا تهدید است؟ یک زمانی حوزه دارای نظام آموزشی مستقل بود و سازوکار آموزش و مواد و منابع متفاوت و حتی مراتب ارتقا و ترفیع متفاوت بود و نوع تعامل مدرس و طلبه تفاوت داشت و در کل یک نظام مستقل بود که در قرون اخیر تجربه شده بود.

وی یادآور شد: در گذشته حوزه یا نظام آموزشی حوزه کاملاً قابل تعریف بود و هویت خاص خودش را داشت ولی بنا به دلایلی قربانی بین نظام آموزشی حوزه و دانشگاهی ایجاد شد و امروزه با دو نظام مواجه نیستیم، چون روش‌های علمی و اثبات مدعا در علوم جدید وارد عرصه‌های حوزوی شده است و نظم‌پذیری و آیین نامه محوری که در نظام آموزش حوزه ضرورت داشت، از دانشگاه بهره گرفته است.

واسعی با تأکید بر این که آهسته آهسته نظام آموزش عالی ما را یکی کرده است و نظام متفاوتی را در حوزه نداریم، ابراز داشت: هرچند ادبیات حوزوی متفاوت است؛ نوع تعامل حوزوی و ارتباط طلاب با یکدیگر و اساتید و ساختمان و پوشش متفاوتی دارند ولی این مقدار برای تفاوت و تباین نظام آموزش کفایت نمی‌کند، بنابراین ما با نظام واحد آموزشی با تعدد مراکز و مدیریت مواجهیم. وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: هضم حوزه در دانشگاه از حیث برنامه درسی، مواد درسی و ساختار و سازمان و ارتقا و ارج گذاری و ارتقای یک طلبه و دانش آموز حوزوی با منطق امروزی و از همه این‌ها بدتر به عنوان تهدید، موضوع مدرک گرایی است و سرعتی که به سوی مدرک گرایی انجام شده تهدیدی است که پدید آمده است.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با اشاره به فرصت‌ها و تهدیدهای یکی شدن نظام آموزشی حوزه و دانشگاه گفت: هرچند وحدت حوزه و دانشگاه ثمرات خوبی داشته است ولی یکی کردن حوزه از نظام آموزشی دانشگاه به ویژه در حوزه مدرک گرایی آسیب‌های فراوانی داشته است. به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، «سید علیرضا واسعی» در نشست علمی مجازی «کارآمدی و آینده همکاری‌های علمی حوزه و دانشگاه» از سلسله نشست‌های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که ۲۵ آذر از سوی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه برگزار شد، به تشریح اندیشه خود در ارتباط با تعدد نظام آموزشی حوزه و دانشگاه؛ فرصت یا تهدید پرداخت.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با اشاره به این که پیوند حوزه به دین و دانشگاه به علم حرف درستی نیست، گفت: به عقیده من هر دو را باید پایگاه علمی و آموزشی بدون چتر ایدئولوژیک بدانیم و نکته دوم آن است که بنده به وضع کنونی حوزه و دانشگاه و نوع ارتباط بین این دو نظر دارم نه وضع آرمانی.

وی با بیان این که امروزه با دو نظام آموزش مواجه نیستیم، بیان داشت: ما حتی نهادی به نام نهاد حوزه و دانشگاه نداریم چون هر دو در نهاد آموزش قرار می‌گیرند و شاید عبارت «مراکز آموزشی» رساتر باشد ولی به هر حال ابهام‌زا است ولی به دلیل این که واژه دیگری نداریم از همان عنوان «نظام» استفاده می‌کنیم؛ سوم این که آموزش عالی چه در حوزه و چه در دانشگاه به دنبال انسان سازی نیستند و اساساً آموزش عالی به دنبال نیرو سازی است نه انسان سازی.

واسعی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: تعدد این دو مرکز در نگاه عینی علی‌القاعده می‌تواند کارآمدی داشته باشد و بحث دیگر اینکه، آنچه امروز با آن مواجه هستیم که هر دو نظام، مأموریت‌ها و فعالیت‌هایی را بر دوش گرفته‌اند و پیش می‌روند، در نگاه آرمانی وجود چنین مراکز و نظام‌هایی زمینه رقابت جدی را فراهم می‌کند که مطلوب است و در عرصه‌های رقابتی آن چه پدید می‌آید از مطلوبیتی برخوردار است و وجود مراکز متعدد و جایگاه‌های مختلف زمینه همکاری بهتر را فراهم می‌کند.

وی با بیان این که تعدد این مراکز یک همکاری‌هایی را ایجاد می‌کند که مطلوب است، گفت: نباید غفلت کرد که با تأسیس چنین مراکز متعددی می‌توان از توانایی‌های پراکنده بخش‌های مختلف جامعه بهره گرفت، همچنانکه عرصه‌های آموزش گسترده است و در هم افزایی نیز اثرگذار و در عرصه سازی نیروهای جوان و جویای دانش نیز مؤثر است چراکه شاید یک دانشجوی یا طلبه به جهاتی نتوانند در محیط‌های دانشگاهی یا حوزوی خواسته‌های خود را دنبال کند، بنابراین خوب است که مرکز دیگری برای علم آموزی و تجربه اندوزی یا ساختن خویشتن وجود داشته باشد.

کارویژه های عام علوم انسانی برداشت شده از بیانیه گام دوم انقلاب

علمی در جامعه همه علوم و دانش ها را مورد نظر قرار داده اند. مدیر گروه علوم سیاسی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه در ادامه سخنان خود با اشاره به کارویژه های مهم علوم انسانی خاطرنشان ساخت: این کارویژه ها مربوط به آینده انقلاب اسلامی است و جایگاه ویژه ای در حل معضلات جامعه و ترویج سبک زندگی ایرانی اسلامی در جامعه خواهد داشت و به دو دسته کارویژه های عام و خاص تقسیم می شود.

وی یادآور شد: مقصود از کارویژه های عام، امور مربوط به یک رشته و عرصه خاص از دانش ها و معارف مربوط به علوم انسانی نیست بلکه اقتصاد، جامعه شناسی، فلسفه، علوم تربیتی و علوم دیگر را شامل می شود ولی کارویژه های خاص معطوف به یکی از رشته های علوم انسانی است مثلاً کارویژه مربوط به دانش اقتصاد، یا کارویژه مختص به علوم سیاسی که در بیانیه وجود دارد و قابل استخراج است.

حجت الاسلام والمسلمین شجاعیان با تأکید بر کارویژه های عام مربوط به علوم انسانی خاطرنشان کرد: برداشت من از علوم انسانی همان دیسیپلین های رشته های دانشگاهی همچون علوم سیاسی، اقتصادی، مدیریت، جامعه شناسی، روانشناسی، علوم تربیتی است و به نظرمی رسد آنچه در بیانیه گام دوم هم مطرح شده به این تلقی از علوم انسانی که تلقی رایج و شایعی هم هست، معطوف می باشد. وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: کارویژه اول عام مربوط به تولید قدرت و ثروت است، یکی از نتایج و پیامدهای بسط علوم از جمله علوم انسانی در جامعه تولید قدرت و ثروت است و در این زمینه علوم انسانی و علوم فنی مهندسی و پزشکی و فناوری با هم اشتراک دارند، بنابراین مختص علوم انسانی نیست اما علوم انسانی هم در این عرصه جایگاه مهمی دارد؛ رهبر انقلاب در توصیه اول خود تأکید می کنند که دانش، آشکارترین وسیله عزت و قدرت یک کشور است و روی دیگر دانایی، توانایی است و دنیای غرب به برکت دانش خود برای قدرت، ثروت و نفوذ مهیا کرد.

استاد و پژوهشگر علوم سیاسی عنوان کرد: کارویژه دوم علوم انسانی بسط عدالت و مبارزه با فساد است که یکی دیگر از توصیه های رهبر معظم انقلاب است، ایشان این دورا با هم مرتبط می دانند و دو موضوع را لازم ملزوم هم می دانند و بیان کرده اند که در نتیجه مبارزه با فساد، بسط عدالت مطرح می شود و ایشان به عدالت توزیعی در عرصه های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی اشاره کرده اند. وی با بیان این که کارویژه سوم علوم انسانی براساس آنچه در بیانیه آمده تبیین سبک زندگی مطلوب در جمهوری اسلامی است، گفت: این سبک زندگی نیز قاعدتاً باید سبک زندگی ایرانی اسلامی باشد، اهمیت موضوع سبک زندگی قابل ملاحظه است و عمدتاً دولت ها و کشورهای مدرن غربی به این مسئله توجه دارند؛ همچنانکه امروز توهین به پیامبر تلاشی است برای ضربه زدن به سبک زندگی دینی که چرا در جوامعی از جمله فرانسه، هلند و انگلستان اقلیت های مسلمان خودشان را در شیوه زندگی غربی هضم نکرده اند.

مدیر گروه علوم سیاسی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه با اشاره به کارویژه های عام علوم انسانی برداشت شده از بیانیه گام دوم انقلاب، گفت: از جمله این کارویژه ها که از بیانیه گام دوم قابل استخراج است می توان به تولید قدرت و ثروت، بسط عدالت و ترویج سبک زندگی ایرانی اسلامی اشاره کرد.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «محمد شجاعیان» در نشست علمی مجازی «کارآمدی و آینده همکاری های علمی حوزه و دانشگاه» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که سه شنبه ۲۵ آذر از سوی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه برگزار شد، به تبیین و تشریح آینده تحول و بازسازی علوم انسانی در بیانیه گام دوم انقلاب پرداخت.

مدیر گروه علوم سیاسی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه با اشاره به موضوع بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی گفت: بیانیه گام دوم انقلاب اساساً بیانیه ای مربوط به آینده با نگاهی به چهل سال اول پیروزی انقلاب اسلامی تا سال ۹۷ است که بیشتر خطاب به جوانان کشور است، یعنی کسانی که آینده ساز ایران اسلامی هستند، بنابراین خود این خطاب هم نشان می دهد بیانیه گام دوم مربوط به آینده نظام اسلامی است. وی بیان داشت: رهبر انقلاب دستاوردهای انقلاب اسلامی در چهل ساله اول را بیان می کنند و در ادامه توصیه های هفتگانه ای را خطاب به جوانان دارند که موضوع امروز ما متمرکز بر بحث علوم انسانی در این بیانیه است؛ آغاز این فهرست با موضوع علم و پژوهش است و همچنین سرفصل دوم در دستاوردهای انقلاب اسلامی نیز پیشرفت در عرصه های علم و فناوری یاد کرده اند. حجت الاسلام والمسلمین شجاعیان در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: خود این امر نشان دهنده اهمیتی است که از نظر رهبر معظم انقلاب برای موضوع علم و پژوهش و اهمیت آن برای آینده نظام اسلامی و تغییراتی که قرار است نظام اسلام در جامعه ایران و سطح جهانی ایجاد کند، وجود دارد.

وی با بیان این که در بیانیه گام دوم هم علوم انسانی و هم علوم غیر انسانی اعم از پزشکی و فنی و مهندسی مدنظر است، گفت: بحث مورد نظر ایشان دانش و علم به طور کلی است همچنانکه در بیان ظرفیت ها و دستاوردها و انتظارات خود برای ایجاد یک چهاراد

استفاده از آموزه های قرآنی در علوم انسانی نیازمند رویکرد بینا رشته ای است

حجت الاسلام والمسلمین طباطبایی گفت: استفاده از آموزه های قرآنی در علوم انسانی می تواند مفید فایده باشد، اما باید به صورت میان رشته ای عمل کنیم؛ یعنی هم با آموزه های قرآن و حدیث و هم آن دانش علمی همانند اقتصاد، سیاست یا حقوق آشنا باشیم.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «سید محمدکاظم طباطبایی» در نشست علمی مجازی «جایگاه دانشی قرآن و حدیث در علوم» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که روز سه شنبه ۲۵ آذر از سوی پژوهشگاه قرآن و حدیث برگزار شد، در تبیین معنای علوم انسانی اظهار داشت: فراتر از دانش های درون دینی که برگرفته از قرآن و حدیث هستند، دانش های دیگر همانند جامعه، روانشناسی، اقتصاد، مدیریت و ... هستند که به آنها علوم انسانی می گویند. رئیس دانشکده علوم و معارف حدیث افزود: حال سؤال این است که حدیث چه جایگاهی در علوم انسانی دارد؟ طبیعتاً ممکن است برخی دیدگاهی اکثری داشته باشند و بگویند قرآن و حدیث در همه این حوزه ها حرف برای گفتن دارند و اگر چیزی از جانب قرآن و سنت صادر نشود، آن را دانش نمی دانیم. افرادی که معتقد به طب اسلامی هستند، چنین دیدگاهی دارند. وی افزود: گروه دیگر از دانش ها، علوم تجربی همانند فیزیک، شیمی، طب و ... هستند که مسلماً آموزه های قرآنی و حدیثی در مورد آنها وجود دارد، اما درباره میزان آن باید بحث کرد. مسلماً برخی از روایات پزشکی داریم که آن را صادر شده از معصوم می دانیم، اما آیا این گزاره های طبی می تواند دانشی مبتنی بر روایات ایجاد کند و ما از دانش های دیگری نیاز باشیم. برخی می گویند دانش طب اسلامی مخالف طب سنتی و مدرن است و در مقابل آنها قرار دارد. برخی حتی ادعا کرده اند فیزیک اسلامی هم داریم. حجت الاسلام والمسلمین طباطبایی در ادامه گفت: برخی از دانش ها هم از دانش های عقلی همانند فلسفه منطقی یا ریاضیات هستند. سؤال این است که رابطه اینها با قرآن و سنت چگونه است؟ باید در این زمینه نیز تصویری ارائه دهیم؛ مخصوصاً بحث فلسفه اسلامی از دوره کهن مطرح بوده، اما بحثی در مورد منطق اسلامی نداشته ایم. اینکه آیا دانش عقلی همانند فلسفه یا منطق را به عنوان فلسفه اسلامی می توانیم مطرح کرده و

برگرفته از آیات و روایات بدانیم یا خیر هم جای بحث زیادی دارد. وی افزود: گروه آخر تکنولوژی همانند ادوات پزشکی یا دوربین است که جزو علوم محسوب نمی شود، بلکه مبتنی بر دانش های متفاوت است. برای مثال در شهرسازی از علوم و فنون و تکنولوژی های جدید استفاده می شود که قرآن و حدیث در این حوزه سخنی نداشته است و بی نظر هستند، اما علوم انسانی، تجربی و عقلی باید مورد بحث بیشتر قرار بگیرند تا روشن شود آیا قرآن و حدیث در این زمینه دخالتی دارند و میزان آن چگونه است؟ آیا قرآن دانش جدیدی به نام فیزیک اسلامی را بنیان می نهد یا صرفاً سمت و سوی آن را مشخص می کند؟ یکی از مباحث بسیار داغ، بحث حکومت است و سؤال این است که آیا قرآن و حدیث، سیستمی در این زمینه برای ما تعیین کرده یا صرفاً اصول و قواعدی را مطرح و گفته اند که هر حکومتی با این اصول و قواعد سازگار باشد، من آن را تأیید می کنم. وی گفت: معتقدم رویکرد اعتدالی یا مصون از افراط و تفریط قابل دفاع است و می توانیم این سبک را در ارتباط با قرآن و حدیث و سایر دانش ها به کار بگیریم. البته باید ابتدا رویکرد افراطی و تفریطی را تشریح کنیم، در مواجهه با قرآن و حدیث، سه رویکرد وجود دارد که شامل افراطی، میانی و تفریطی است که هر کدام نیز ادله ای درباره مباحث خود دارند. در سال های بعد از انقلاب، در جوامع شیعی دیدگاه های مختلفی وجود داشته است. حجت الاسلام والمسلمین طباطبایی در ادامه با بیان این که در مقابل یک رویکرد تفریطی از زمان پیامبر (ص) و به ویژه بعد از ارتحال ایشان وجود داشته است، اظهار داشت: از جمله کسانی که قصد به دست گرفتن حکومت داشتند، اعلام کردند که حکومت، یک امر دنیایی است. در میان اهل سنت، شاید این امر توجیهاتی داشته باشد، اما در جوامع شیعی هم در سال های اخیر این موضوع مطرح شده که هدف بعثت فقط امر مآورایی بوده است و دین در مواردی غیر این دخالتی ندارد. بنابراین حوزه دین را بسیار محدود کردند و حتی اصطلاح غلطی با عنوان انتظار بشر از دین را مطرح کردند، بنابراین در همه امور حکومتی و علمی خودمان کارمان را سامان می دهیم و در مواردی که کم آوردیم، دست نیاز به سوی خدا بلند می کنیم. به نظر می رسد هر دو دیدگاه نادرست باشد. وی افزود: مرحوم علامه طباطبایی در نفی دیدگاه حداکثری نظری دارند و معتقدند: «اینکه قرآن می فرماید من «تَبَيَّنَّا الْكُلَّ شَيْءٍ» هستیم، ناظر بر وظیفه دین است، لذا اول باید وظیفه دین را بفهمیم و سپس به سراغ سنت برویم. وی معتقد است وظیفه دین هدایت است، بنابراین هر چیزی که به گونه مستقیم یا غیرمستقیم به هدایت بشر مرتبط باشد، در حیطه وظایف دین قرار می گیرد و دین باید به صورت جزئی یا کلی درباره آن اظهار نظر کند؛ مثلاً بحث رضایت از زندگی به عنوان امری که به انسان آرامش می بخشد و زمینه سکینه نفس وی را فراهم می کند، از وظایف دین به صورت مستقیم یا غیرمستقیم است. ایشان ادامه داد: درباره آنچه که بر سر آن دعوا وجود دارد، یعنی حکومت که باید بتواند ساز و کاری فراهم کند که هدایتگری عمومی را بیشتر یا هدایتگری فردی را تسهیل کند، سؤالی وجود دارد؛ اینکه آیا این مورد جزئی از حوزه دخالت دین محسوب می شود یا خیر؟ اگر اموری به صورت مستقیم یا غیرمستقیم ناظر بر هدایت انسانی است، ناظر بر وظایف دین هم هست. این موضوع در علوم انسانی به صورت کامل خود را نشان می دهد. گرچه علوم انسانی به صورت مستقیم ناظر بر هدایت نباشد، اما مسلماً به صورت غیرمستقیم به هدایت و صلاح بشر کمک می کند. در این صورت باید این مباحث را از دین استخراج کرد. رئیس پژوهشکده علوم و معارف حدیث در پایان گفت: اگر معتقدیم یک نظام اقتصادی اسلامی داریم که می تواند با سیستم های اقتصادی گوناگون هماهنگ باشند، بنابراین باید با یک رویکرد تعاملی، تمامی سیستم های اقتصادی را با دین بسنجیم و ببینیم دین کدام یک را تأیید و کدام را نفی می کند. استفاده از این آموزه ها در علوم انسانی نیز می تواند برای ما مفید فایده باشد، اما نیاز داریم که به صورت میان رشته ای عمل کنیم؛ یعنی هم با آموزه های قرآن و حدیث و هم آن دانش علمی همانند حکومت، اقتصاد، سیاست یا حقوق آشنا باشیم و سؤالات را به قرآن و سنت عرضه کنیم تا مشخص شود قرآن و سنت نسبت به آن سؤالات چه دیدگاهی یا تقریری دارند تا در نهایت دانشی که به دست می آید را دانشی مبتنی بر آموزه های دینی بدانیم و معتقد باشیم که دین آن را تأیید می کند.

لازمه بهره‌گیری از قرآن برای پاسخ به سؤالات روز گفت‌وگوی مشارکتی است

وجود دارد که همانند رابطه بین قرآن و علم است. قرآن یک متن ثابت است؛ لذا سؤالی که پیش می‌آید این است که چگونه می‌توانیم بین این دو ارتباط برقرار کنیم. البته قرآن کتابی نو است و هر روز مثل یک شاخه سبز جوانه می‌زند، اما چگونه می‌توانیم از این متن ۱۴۰۰ سال پیش برای پاسخ دادن به سؤالاتی امروز استفاده کنیم. چند روش به صورت عملی پیشنهاد شده که یکی شیوه ترکیبی - تألیفی است.

استاد حوزه و دانشگاه تصریح کرد: در اینجا در علم براساس کاوش‌های تجربی و میدانی به نتیجه‌ای می‌رسند و آن را در یک سوی ترازو گذاشته و در سوی دیگر معارف قرآنی را قرار داده و با آن ترکیب می‌کنند. این ترکیب دو قسمت دارد که شامل ترکیبی و تعارضی است. بدین معنی که در آخر تحقیق مثلاً می‌گویند که این را قرآن هزار و چهارصد سال قبل بیان کرده بود؛ لذا تحقیق ما تأیید می‌شود و خیلی هم خوشحال می‌شویم.

رئیس پژوهشکده تفسیر اهل بیت (ع) در ادامه با اشاره به این که روش دیگر تناظر گزاره‌ای است، یادآور شد: بدین معنای علم و دانش در یک مسئله را به مجمع گزاره‌های بسیار ریزی تقسیم می‌کنند. فرض کنید شناخت روانشناسی از انسان دو رو را بررسی می‌کنند و سپس با قرآن و احادیث متناظر می‌سازند. در اینجا روش تألیفی - ترکیبی خردتر شده است و در بسیاری از عرصه‌ها مفیدتر از روش قبلی است، اما اشکالش این است که مجموعه معارفی ما را درباره آن مسئله به صورت یک ترکیب یافته شده ارائه نمی‌دهد. وی گفت: روشی که پیشنهاد می‌دهم، روش گفت‌وگوی گام به گام و مشارکتی است. اشکال روش اول این بود که تا آخر کار، دانشمند سمت خود را رفته و قرآن پژوهش نیز سمت خود را می‌رفت، اما معتقدیم باید روش گفت‌وگویی باشد و در هر مرحله نتایج بر هم عرضه شده و مورد استفاده قرار گیرد و این دو نفر در تماس مکرر در هر پله‌ای از تحقیق باشند تا یک کار مشارکتی عرضه شود. این کار می‌تواند پرسش‌آفرین باشد و این مسئله، استنتاج پیش‌بیان‌شده؛ نکته‌ای که قرآن هم بر آن تأکید کرده است.

وی با تأکید بر این که قرآن و سنت می‌تواند گزاره‌های تجویزی و توصیه‌ای داشته باشد، خاطر نشان ساخت: مثلاً در قرآن کریم آمده است: «يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ»؛ ای فرزندان آدم، زیورهای خود را در مقام هر عبادت به خود بگیرید و بخورید و بیاشامید و اسراف نکنید، که خدا مسرفان را دوست نمی‌دارد» (اعراف/۳۱). این یک توصیه است. اکنون براساس منطق فازی نیز که نمی‌تواند به صفر و یک برسند، برخی از گزاره‌های توصیه‌ای ارائه می‌شود.

حجت الاسلام و المسلمین مسعودی افزود: نقش دیگر قرآن، آگاهی‌بخشی است که مثلاً می‌گوید که آدم منافق فلان شرایط را دارد یا فرض کنید گفته شده است، رباخوار شیطان زده است؛ یعنی دیگر نمی‌توانید این شخص را نصیحت کنید. یا در قرآن آمده است: «إِنَّ الْمُبَدِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ

رئیس پژوهشکده تفسیر اهل بیت (ع) گفت: برای بهره‌گیری از قرآن در راستای پاسخگویی به سؤالات علمی امروز، نیازمند روش گفت‌وگوی مشارکتی هستیم تا در هر مرحله نتایج تحقیقات علمی بر هم عرضه شده و مورد استفاده قرار گیرد. به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «عبدالهادی مسعودی» در نشست علمی مجازی «جایگاه دانشی قرآن و حدیث در علوم» از سلسله نشست‌های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که روز سه شنبه ۲۵ آذر از سوی پژوهشگاه قرآن و حدیث برگزار شد، با بیان این که ما قرآن را با عنوان یک متن مکتوب می‌شناسیم که پیشینه شفاهی داشته است، اظهار داشت: ترکیب شفاهی و کتبی بودن در قرآن، آثار، پیامدها و عوارضی دارد که باید به آنها توجه داشت.

رئیس پژوهشکده تفسیر اهل بیت (ع) افزود: مثلاً یکی از دیدگاه‌ها این است که قرآن کتابی است که باید با توجه به شرایط نزول آن خوانده، دریافت و فهم شود، در نتیجه به هنگام استفاده از آن و آوردن به دنیای علم، باید این زمینه را در نظر بگیریم. همچنین قرآن به دلیل اینکه با وساطت یک پیامبر، خوانده و ابلاغ شده است، به همین دلیل باید تعبیرهای پیامبرانه در کنار قرآن دیده شود. حتی تطبیق‌ها و تأویل‌هایی که ایشان صورت دادند را باید کنار هم بگذاریم.

وی افزود: از آنجایی که اهل بیت (ع) با پیامبر گرامی اسلام (ص) در یک مسیر و با یک منشأ فیض علم قرار دارند، باید روایات اهل بیت (ع) هم در کنار قرآن دیده شود. اساساً هدف از این نشست مشترک این است که قرآن و حدیث در کنار هم به فضای علمی منتقل شود.

حجت الاسلام والمسلمین مسعودی با بیان این که در مورد علوم هم می‌توانیم تقسیم‌بندی طبیعی و محض داشته باشیم، ابراز داشت: می‌توانیم علوم تجربی و حسی همانند طب، کیهان‌شناسی و علوم نظری همانند روانشناسی، تاریخ، سیاست، حقوق، اخلاق و تربیت داشته باشیم، اما مهم این است که چگونه بین معارف قرآنی و فرآورده‌های علمی ترکیب برقرار کنیم. وی ابراز داشت: در فلسفه، بحث ربط حادث، قدیم، ثابت و متغیر

بیان این که گاهی به سرعت سراغ کلان‌نگری می‌رویم، یادآور شد: اگر تاریخ علم غرب را نگاه کنیم آنها از جزئیات به نکات کلان رسیدند؛ لذا باید گزاره‌های اقتصادی یا روانشناسی و سیاسی را از دل قرآن و حدیث بیرون بکشیم تا نسل دیگران کار ما را ادامه دهند و در نهایت به نظام مورد نظر دست پیدا کنیم؛ لذا نباید به شکل فوری به فکر نظام‌سازی و کلان‌نگری باشیم.

گُفُورًا؛ که مبدّران و مسرفان برادران شیطان‌ها بید و شیطان است که سخت کفران نعمت پروردگار خود کرد» (اسراء/۲۷) در طب، باستان‌شناسی و امثالهم هم همین‌گونه است. در همین عرصه می‌توان موضوع‌سازی کرده و به حل مسائل کمک کرد. وی اظهار داشت: اگر تعامل فکری زایا با قرآن و حدیث داشته باشیم و در این تعامل علم به وجود بیاید و بدانیم که دقیقاً چه سؤالی را از چه آیه‌ای بپرسیم، به نتایج موفقیت‌آمیزی دست پیدا می‌کنیم. البته همه از تعارض‌ها می‌ترسند، اما معتقدم تعارض‌ها، ما را وادار به کندوکاو بیشتر در معارف دینی می‌کنند. در مرحله آخر، قرآن می‌تواند نظام‌سازی کند که البته نظام‌سازی کار راحتی نیست؛ چرا که مثلاً در شرایط کنونی، نظام طب اسلامی نداریم. به این دلیل که طب دستگاه مشخصی دارد و به شما می‌گوید که برای درمان فلان بیماری باید چه آمپولی با چه دُز مشخصی را مصرف کنید، اما قرآن و سنت ممکن است در درون خود مباحث نظام‌سازی داشته باشند، ولی حداقل در شرایط کنونی چنین چیزی محقق نشده است.

وی افزود: وقتی از قرآن و سنت سخن می‌گوییم منظور فقط ظواهر نیست، بلکه منظور این است که باید داده‌های استنباطی و تحلیلی هم به کار بیایند که این داده‌ها گاهی به خاطر نگرش انعکاسی یا گاهی به خاطر نگرش انتزاعی به وجود می‌آیند. در نگرش اول باید بازتاب حدیث را در آینه قرآن ببینیم و در نگرش دوم باید زیرساخت فکری قرآن و حدیث را بیرون بکشیم. اینها نیازمند دیدن روایات تأویلی، تطبیقی و مصداق‌شناسی است و از سوی دیگر باید همانند علامه طباطبایی کاملاً روی آیه متمرکز شویم تا لایه‌های پنهان آن را بیرون بکشیم. در این شرایط می‌توانیم به نظام‌سازی هم دست پیدا کنیم.

رئیس پژوهشکده تفسیر اهل بیت (ع) عنوان کرد: فرق حدیث و سنت این است که حدیث، حاکی سنت است، ولی امروزه عمدتاً گزارشگر سنت است که می‌تواند همراه با خطا باشد. در مورد فهم و برداشت از قرآن هم می‌تواند نادرست باشد، اما نباید غریب‌زده یا خودناباور باشیم و تا یک علم عوض شد، برداشت خود را نیز عوض کنیم.

وی اضافه کرد: باید برداشت ما روشمند، تعامل ما هم اعتدالی باشد و سطحی‌نگر هم نباشیم. سطحی‌نگری در سی‌چهل سال اخیر مشکلات زیادی برای تعاملات ما ایجاد کرده است.

وی در ادامه تأکید کرد: باید بپذیریم تولید علم در جهان غرب حداقل بیش از دو قرن سابقه دارد؛ لذا اگر بخواهیم مهندسی معکوس هم انجام دهیم باید حداقل صد سال وقت بگذاریم. اگر مثلاً حجت‌الاسلام پسندیده مطلبی را بیان یا نکته‌ای علمی را تولید می‌کند، ممکن است نوه‌های او هم نتایج این مطالعات را مشاهده نکنند؛ لذا ممکن است دو قرن بعد به یک نظام اقتصادی اسلامی یا روانشناسی اسلامی و امثالهم نایل شویم.

حجت‌الاسلام والمسلمین مسعودی در بخش پایانی سخنان خود با

تحول علم کلام در عرصه مدیریت، روش، متون، پژوهش و محتوا در دوران معاصر

دوران فهمیدند که تنها علوم فلسفی و حدیثی جواب نمی‌دهد و روش جامع‌نگر را افراد و شخصیت‌های ارجمندی نظیر آیت‌الله ربانی گلپایگانی ارائه کرده‌اند.

وی در ادامه سخنان خود یادآور شد: در ارتباط با متون نیز در دوران معاصر آثار خوبی تولید شده و محصولات قابل‌تحسینی داریم و همچنین پژوهش‌های خوب، دانشنامه‌ها و آثار گرانسنگی از سوی پژوهشگران و مراکز پژوهشی در کشور ما در حوزه کلام تولید شده است.

عضو هیأت علمی گروه کلام پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با اشاره به تحولات علم کلام در دوران معاصر در عرصه محتوا یادآور شد: کلام جدید در دوران معاصر جا افتاد و اصلاحاتی از سوی برخی شخصیت‌های برجسته در آن صورت گرفت، همچنانکه مرحوم آیت‌الله مطهری از اواخر دوران پهلوی تا اوایل جمهوری اسلامی به مرور مباحث کلام جدید را مطرح کرد.

استاد حوزه و دانشگاه با تأکید بر این که شخصیت‌ها بر اساس این پنج محور تحول دانش کلام در دوره معاصر را رقم زدند، گفت: ما همچنین برای این منظور می‌توانیم چهار مدرسه را رصد کنیم که این چهار مدرسه؛ مدرسه جبل عامل، نجف، قم و تهران هستند که انصافاً متکلمان خوبی را تربیت کرده و توانسته‌اند نیازهای جامعه را بر اساس امکانات جوابگو باشند.

وی اضافه کرد: از جمله همین متکلمان که دست پرورده مدرسه قم و تهران محسوب می‌شود همین شخصیت برجسته یعنی شهید مطهری (ره) است که انصافاً علم کلام را دچار تحولات اساسی کرد، بنابراین در دوران معاصر به ویژه پس از انقلاب کارهای زیادی انجام شده، هرچند هنوز تا وضع مطلوب و نقطه آرمانی فاصله داریم و باید برای رسیدن به آن تلاش کنیم.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با بیان این که علم کلام در عرصه مدیریت، روش، متون، پژوهش و محتوا در دوران معاصر متحول شده است، گفت: از جمله شخصیت‌های برجسته در زمینه تحول علم کلام می‌توان به آیات عظام سبحانی، جوادی و شهید مطهری (ره) اشاره کنیم. به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «محمدصفر جبرئیلی» در نشست علمی مجازی «چایگاه اندیشه‌های کلامی معاصر در پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه» از سلسله نشست‌های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که ۲۵ آذر از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی برگزار شد، با بیان این که علم کلام در دوران معاصر دچار تغییر و تحولاتی شده است، گفت: می‌توان گفت از حدود سال ۱۳۲۰ شمسی تا الان علم کلام در چند عرصه خودش دچار تحول شده که این تحول بر اساس نیازهای جامعه بوده است.

عضو هیأت علمی گروه کلام پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: علم کلام بر اساس آن نیازها سعی کرد خودش را تا حدی تغییر بدهد، هرچند هنوز هم از وضع موجود تا وضع مطلوب فاصله دارد ولی برای تأمین نیازهای جامعه سعی کرد خودش را روزآمد کرده و دچار تحولاتی شود و بر اساس نیازها جلو آمده است.

وی با بیان این که علم کلام در عرصه مدیریت، روش، متون، پژوهش و محتوا متحول شده است، گفت: در عرصه مدیریت به طور خاص می‌توانیم از بعد از انقلاب بیشتر حرف بزنیم، همچنانکه دهه شصت حوزه علمیه بر اساس نیازهای جامعه به این نتیجه رسید که کلام باید مطرح شود و از اساتید فن و افرادی از جمله آیات عظام سبحانی و جوادی دعوت شد که این افراد عهده‌دار کرسی تدریس شدند ولی چون جوابگو نبود مرکز تخصصی کلام تأسیس شد و در ادامه مراکز تخصصی کلام دیگری با گرایش‌های مختلف اضافه شد.

حجت الاسلام والمسلمین جبرئیلی در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: در حوزه مدیریت علم کلام با محوریت این افراد تحولی را پذیرا شدیم و حوزه و متکلمان این تحول را انجام دادند؛ در عرصه روش نیز کلام به جامع‌نگری رسید و علمای آن

ظرفیت های ویژه علم کلام برای رفع نیازهای معنوی، روحی، اخلاقی و اجتماعی

همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری»

روشن وجود دارد و اگر بخواهیم تفسیری واقعی از انسان بدهیم و به این نکات اشاره کنیم که او اشرف مخلوقات خداست و جهان برای انسان آفریده شده و وجود او از خداوند است، همین مسأله یک امید و واکنش شکست ناپذیری به روح انسان تزریق می‌کند که جامعه بشری، همواره پر از امید و نشان باشد.

وی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به آیه «انا لله و انا الیه راجعون» ابراز داشت: متأسفانه جامعه امروز این آیه شریفه به این مهمی را به فوت و مرگ اختصاص داده اند، در حالی که این آیه یک جهان بینی اسلامی ناب را مشخص کرده است یعنی وجود ما نه فقط از سوی خدا باشد بلکه متعلق به خداوند است و این طوری نیست که یک وجود مستقل و متغایر از خداوند داشته باشیم و ما در یک مسیر خدایی هستیم و باید آن را ادامه بدهیم.

حجت الاسلام والمسلمین قدردان عنوان کرد: همانطور که مشاهده می‌شود علم کلام دارای ظرفیت های متعددی برای ایجاد معنویت واقعی، ایجاد حس امید و نشاط، معرفت افزایی، امور اخلاقی و همچنین مباحث اجتماعی دارد که معارف آن از کتاب خدا و سنت و عقل به دست می‌آید و اگر کسی با علم کلام مأنوس باشد هیچگاه دچار یأس و ناامیدی و احساس پوچی نمی‌شود.

استاد و پژوهشگر کلام اسلامی با اشاره به ظرفیت های ویژه علم کلام برای رفع نیازهای معنوی، روحی، اخلاقی و اجتماعی، گفت: به عنوان مثال انسان وقتی با علم کلام درک کند و یقین کند که وجودش از خدا است، هیچگاه دچار پوچی و احساس یأس نمی‌شود.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «محمدحسن قدردان قراملکی» در نشست علمی مجازی «جایگاه اندیشه های کلامی معاصر در پاسخ گویی به نیازهای جامعه» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که ۲۵ آذر از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی برگزار شد، با اشاره به نقش علم کلام در پاسخگویی به نیازها اظهار داشت: موضوع بحث ما بیشتر حول محور نیازهای اجتماعی است، هرچند برخی در دل خود نیازهای فردی را هم جای داده است.

عضو هیأت علمی گروه کلام پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: برای این منظور این سؤال ابتدا مطرح می‌شود که جامعه فعلی، چه نیازهایی غیر از نیازهای مادی دارد؟ به نظر می‌رسد، یک حوزه، بحث معنویت و مسائل روحی و نفسی است چون باید ببینیم که جامعه در دل خودش آیا از معنویت لازم برخوردار است یا خیر؟

وی با بیان این که معنویت تعاریف مختلفی دارد، گفت: ما می‌خواهیم بدانیم آیا جامعه به سوی آرامش گام برمی‌دارد؟ اولین نیاز جامعه بحث روحی و روانی است که در خودش نشاطی ایجاد کند و گام هایی امیدوار کننده بردارد و نیاز دوم بحث معرفتی است که جامعه چه نیازهایی معرفتی دارد؟ و ساحت سوم، ساحت اخلاقی است که جامعه چه نیازی به اصول اخلاقی دارد؟ و این اصول اخلاقی را باید از کجا اخذ کند؟ حجت الاسلام والمسلمین قدردان در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: بحث دیگر مباحث اجتماعی محض است که جامعه علاوه بر نیازهای روحی، معرفتی و اخلاقی در زندگی های اجتماعی خودش چه نیازهایی دارد؟ که از جمله آنها حکومت، انسجام و همبستگی و مسائلی از این دست است و در کل الهیات ما در این چهار حوزه چه حرفی برای گفتن دارد و کلام چه نقشی در این حوزه می‌تواند داشته باشد؟

وی یادآور شد: به نظر می‌رسد جامعه علاوه بر این که دارای بهداشت جسمی و فردی باید باشد، نیازمند بهداشت معنوی است و ساحت دوم ساحت معنویت است؛ یعنی همانطور که انسان دل نگرانی دارد که مریض نشود و کرونا نگیرد، همواره نگران است که این زندگی در دنیا به چه امیدی است؟ آیا سرای دیگری هم هست یا خیر؟ همین نیاز معرفتی یا درونی و سرشتی انسان است که می‌خواهد این را بداند و در مقابل برخی می‌گویند: زندگی معنا ندارد و به همین دلیل به سمت پوچی گرایي رفته اند.

استاد حوزه و دانشگاه ابراز داشت: ما اعتقاد داریم که پتانسیل جواب این ها در الهیات و کلام ما از جمله قرآن و روایات و عقل

شیوه استحصال فراداده های تاریخی در پایگاه جامع تاریخ نور

آشنایی با منبع جزو ویژگی های این بخش محسوب می شود.

مدیر گروه علمی تاریخ مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) در بخش دیگری از سخنان خود در ارتباط با موضوع فراداده بیان داشت: فراداده یا داده نما یا ابر داده به آن دسته از اطلاعات گفته می شود که جزئیات یک داده را تشریح می کند یا در مورد یک سری از داده های دیگر به ما اطلاعاتی می دهند که این مسأله جزو ویژگی های پایگاه جامع تاریخ نور محسوب می شود. وی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: به عنوان مثال شما یک عکس از جایی گرفته اید که منظره ای را نشان می دهد؛ حال اگر در مورد این عکس که در کجا بوده یا چه کسی یا چه مکانی هست و این که چه رویدادهایی داشته است یا در مورد مباحث فنی مثلاً این که چه کیفیتی دارد؟ صحبت کنید، اطلاعاتی فراتر از خود عکس است و اصطلاحاً فراداده است.

وی اضافه کرد: ما از نظر رویدادهای تاریخ اسلام این موضوع را وارد این پایگاه کرده ایم و با امکانات این سایت شما می توانید به اطلاعات جدیدتری فراتر از اطلاعات موجود در منابع تاریخ برسید؛ در حقیقت به کشف اطلاعاتی برسید که به طرق عادی از خواندن منابع نمی رسید.

حجت الاسلام والمسلمین رحیمی ثابت عنوان کرد: به عنوان مثال در پایگاه تاریخ به مناسبت تاریخ امروز، تصویر قلعه لاذقیه کشور سوریه نمایش داده شده که وقتی شما روی آن کلیک کنید به رویدادهای مرتبط با آن منتقل می شوید؛ از این دست اطلاعات و شیوه های مقایسه ای بین تاریخ و اطلاعات فراداده در پایگاه زیاد است که می تواند به علاقه مندان به تاریخ کمک شایانی بکند.

مدیر گروه علمی تاریخ مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور یادآور شد: شما می توانید بر اساس موضوعات مختلف نظیر ولادت، وفات، جنگ، نظامی، قضایی و امثال آن دو تاریخ را با هم مقایسه کنید و مثلاً متوجه شوید که در ماه صفر نسبت به ماه محرم چه تعداد وفات یا مسائل نظامی اتفاق افتاده است. وی در پایان خاطر نشان کرد: در مرحله اول توسعه ای این پایگاه تلاش می شود تمامی وقایع مهم تاریخ دار که حداقل سال وقوع آن مشخص باشد در بازه ای زمانی اندکی پیش از تولد پیامبر خدا (ص) تا نیمه ای قرن چهاردهم هجری قمری را پوشش دهد؛ قلمروی جغرافیایی رویدادها و زمان های بررسی شده در پایگاه شامل مناطق مختلف سرزمین های اسلامی است و تمامی اطلاعات فراوری شده از عناوین (نمایه های) رویداد استخراج شده است؛ بنابراین پایگاه هم اکنون رویداد محور (زمان محور) است و این شاء الله در مراحل بعدی توسعه ای پایگاه به تدریج سه بانک اطلاعاتی اعلام، اماکن و مفاهیم و اصطلاحات به آن افزوده خواهد شد.

مدیر گروه علمی تاریخ مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) به تبیین شیوه استحصال فراداده های تاریخی در پایگاه جامع تاریخ نور پرداخت و گفت: فراداده جزئیات یک داده دیگر را تشریح می کند.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «محمدعلی رحیمی ثابت» در نشست علمی مجازی «استحصال فراداده های تاریخی در پایگاه جامع تاریخ نور» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که ۲۵ آذر از سوی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور برگزار شد، اظهار داشت: پایگاه جامع تاریخ به عنوان وبگاهی تخصصی با هدف پوشش اطلاعات تمامی وقایع و رخداد های مهم تاریخ اسلام و تسهیل دسترسی کاربران به پژوهش های انجام گرفته در این حوزه طراحی شده است.

مدیر گروه علمی تاریخ مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور با بیان اینکه اطلاعات این سایت طی فرایندی تدریجی در بخش های «رویدادها»، «اعلام»، «اماکن» و «اصطلاحات و مفاهیم تاریخی» به کاربران عرضه می شود، اظهار داشت: این پایگاه دارای بخش های اصلی است که از جمله آن می توان به صفحه اصلی اشاره کرد که این صفحه دارای جستجوی ساده و پیشرفته، نمایش وقایع مهم هر روز و نمایش آماری محتویات پایگاه مانند تعداد رویدادها، شخصیت ها و نمایش دوره های منتخب گاهشمار است. وی اضافه کرد: صفحه رویدادها بخش اصلی دیگر این پایگاه است که شامل بخش ها و امکاناتی است؛ از جمله نمایش عناوین رویدادها به ترتیب زمان با قابلیت تغییر آن بر اساس تعداد گزارش و نیز نمایش مختصر و نمایش سایر منابع و... با امکان تغییر دلخواه مدل نمایش توسط کاربر که با کلیک کردن بر روی هر رویداد به صفحه ای ویژه همان رویداد منتقل و امکاناتی در اختیار او قرار می گیرد. حجت الاسلام والمسلمین رحیمی ثابت با اشاره صفحه نام ها و مفاهیم خاطر نشان ساخت: این صفحه شامل بخش ها و امکاناتی است که از جمله آن می توان به نمایش تمامی نام ها و مفاهیمی که در محتوای پایگاه موجود است با امکان جستجو در آن ها و نیز انتخاب الفبایی که با انتخاب هریک از این واژه ها علاوه بر نمایش ابری واژه های مرتبط، امکان انتقال به صفحه ای رویدادهای مرتبط با واژه انتخابی وجود دارد. حجت الاسلام والمسلمین رحیمی ثابت در ادامه عنوان کرد: صفحه گاهشمار نیز شامل بخش ها و امکاناتی است که از جمله آن نمایش رویدادهای موجود در پایگاه به صورت خط زمان است و همچنین امکان مشاهده ای تاریخ رویداد از منبع منتخب و در صورت وجود تاریخ های متفاوت ارائه شده از سایر منابع در صفحه ای گاهشمار و امکان حرکت افقی و عمودی در صفحه ای گاهشمار از دیگر امکانات در این بخش است. وی بیان داشت: همچنین صفحه کتابنامه نیز در این پایگاه قرار داده شده که منابع مورد استفاده در پایگاه به همراه تصویر روی جلد منبع و مشخصات نشر و نمایش مختصر منابع به علاوه فراهم شدن قابلیت اتصال منابع نمایش داده شده به پایگاه کتابخانه ای دیجیتال نور و دیدن متن کامل کتاب و دیگر امکاناتی که در این پایگاه فراهم شده و همچنین قابلیت اتصال این منابع به پایگاه ویکی نور جهت

انتقال فرهنگ و تمدن به جهان بدون داشتن منابع مرجع غنی ممکن نیست

همیشه رد پای این منابع در تمام گام های تحقیق دیده می شود چون پژوهشگران از آنها بهره می برند و اساسا پژوهش درست و اساسی بدون نگاه به منابع مرجع ممکن نیست.

معاون پژوهشی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با بیان این که انتقال فرهنگ و تمدن اسلامی بدون داشتن منابع مرجع غنی ممکن نیست، گفت: منابع مرجع منابعی هستند که اطلاعات زبده ای از اطلاعات تمدنی در مدلی جهانی و شناخته شده ارائه می دهند.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «محمدهادی یعقوب نژاد» در نشست علمی مجازی «شاخص های پژوهش در منابع مرجع» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که چهارشنبه ۲۶ آذر از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، با اشاره به معنا چستی منابع مرجع اظهار داشت: عمدتاً گفته شده است که منبع مرجع، کتاب است در حالی که منبع مرجع برای پاسخ به سؤالاتی از بخش هایی از آن استفاده می شود به علاوه این که لازم نیست کتاب باشد.

معاون پژوهشی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی عنوان کرد: ذات منبع مرجع این طور است که کل آن خوانده نمی شود و در اهمیت این منابع همین بس که ما امروز نمی توانیم در عرصه تمدنی جهان حاضر شویم مگر این که دانشنامه ها، دائرة المعارف ها، فرهنگ نامه و اصطلاح نامه هایی را حوزه های مختلف داشته باشیم.

وی با اشاره به جایگاه منابع مرجع در دانش و پژوهش خاطرنشان ساخت: در منابع مرجع در اصل دانش و عنصر دانش خیلی نقش ایفا می کند و در حقیقت تولید منابع مرجع نشانه پویایی علم است چون شما وقتی دانشنامه ای می نویسید نمی توانید وارد عرصه های علمی کم اهمیت و نابالغ وارد شوید به عبارت دیگر علمی تبدیل به منبع مرجع می شود که به درجه ای از بلوغ رسیده باشد.

حجت الاسلام والمسلمین یعقوب نژاد افزود: وقتی منبع مرجعی تولید می شود، نشان می دهد که علم به مرحله ای از پویایی رسیده و در زنجیره تولید علم اگر بخواهیم بر اساس تقدم و تأخر انتشار نگاه کنیم، منابع مرجع همیشه آخرین زنجیره هستند چون بین طرح موضوع جدید و تولید منبع مرجع همیشه فاصله زیادی است، بنابراین اگر بخواهیم زنجیره علم را تکمیل کنیم و دانش را به رشد و کمال برسانیم باید منابع مرجع برای آن بنویسیم.

وی در ادامه عنوان کرد: یکی از مهمترین نقش ها و تأثیراتی که منابع مرجع در دانش ها دارند این است که در مسیر تمدن سازی هستند، چون تولید و گسترش علوم و تمدن و انتقال آن در پرتو اندیشه، تفکر، نگارش و پژوهش ممکن است و منابع مرجع منابعی هستند که اطلاعات زبده ای از اطلاعات تمدنی در مدلی جهانی و شناخته شده ارائه می دهند.

عضو هیأت علمی پژوهشکده مدیریت اطلاعات و مدارک اسلامی با اشاره به این که منابع مرجع ترجمه شده و به انتقال فرهنگ کمک می کند، گفت: این منابع مرجع هستند که به حفظ دانش مکتوب مدد می رسانند و در آخر می توان به نقش منابع مرجع در پژوهش اشاره کرد که باید گفت این منابع در فرایند تحقیق حضور دارد و

رعایت شاخصه های مدخل‌گزینی در فرهنگنامه های قرآنی ضروری و لازم است

این پژوهشگر علوم قرآنی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: یکی از بحث‌های جدی که به عنوان شاخص‌های اصلی شناخته می‌شود، انتخاب مداخل اصلی و ارجاعی است، چراکه این فرهنگنامه بیش از ۷۰ هزار عنوان فرعی دارد و ما برای استاندارد شدن اثر تولیدی خود باید به این مداخل توجه داشته باشیم؛ همچنین ارتباط مداخل با یکدیگر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. وی با بیان این که تعیین شاخص‌های مدخل‌گزینی نیز در تولید فرهنگنامه قرآنی رعایت شده است، گفت: فرهنگنامه چون منبع قرآنی است شاخص‌هایی از جمله قرآنی بودن و داشتن اطلاعات آن مدخل در قرآن، شناخته بودن برای خوانندگان اعم از فارسی یا عربی، و عناوین کلی و جزئی از جمله شاخص‌های رعایت شده در حوزه مدخل‌گزینی است.

حجت الاسلام والمسلمین عیسی زاده در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: موضوع دوم بحث طبقه‌بندی الفبایی اطلاعات است، چون یکی از امتیازات فرهنگ نامه‌ها از جمله فرهنگ نامه قرآن که جامع‌ترین فرهنگ نامه و به روزترین و کامل‌ترین اطلاعات قرآنی را در اختیار دارد، بحث طبقه‌بندی اطلاعات است؛ به عنوان مثال موضوع بهداشت و درمان در قرآن که در قالب سه هزار مدخل در این فرهنگنامه آمده و مورد تمجید معاونت قرآنی وزارت بهداشت قرار گرفت.

وی یادآور شد: سوم موضوع نگارش است یعنی در نگارش این منابع که مورد رجوع قرار می‌گیرد، تلاش شده تا نکات نگارشی رعایت شود و در این قسمت ۱۱ بند وجود دارد.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با تأکید بر این که شاخص‌های ادبی، علوم قرآنی، بلاغی، اصولی برداشت‌های قرآنی کاملاً رعایت شده است، گفت: به عنوان مثال در بحث شاخص‌های علوم قرآنی گفته شده است که محقق باید ۲۲ شاخص را در این محور رعایت کند که از جمله آنها قرائت، صوت و لحن، وجوه و نظائر، الغای خصوصیت، مبهمات، محکم و متشابه، شأن نزول و موارد دیگر است.

وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: البته باید توجه داشت که نکات بیان شده در ارتباط با شاخص‌های پژوهشی در حوزه فرهنگنامه قرآنی است و ممکن است با دیگر تولیدات از جمله دائرة المعارف‌ها و آثار و مقالات دیگری که تولید می‌شود در حوزه

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با بیان این که رعایت شاخصه های پژوهشی از جمله مدخل‌گزینی در فرهنگنامه های قرآنی ضروری و لازم است، گفت: در فرهنگنامه ۳۳ جلدی قرآن کریم این شاخصه کاملاً رعایت شده است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «عیسی عیسی زاده» در نشست علمی مجازی «شاخص‌های پژوهش در منابع مرجع» از سلسله نشست‌های همایش مجازی «علوم انسانی-اسلامی، پژوهش و فناوری» که چهارشنبه ۲۶ آذر از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، اظهار داشت: یکی از راهکارهای توسعه پژوهش‌های قرآن و جبران ضعف مرجعیت قرآن تهیه آثار قرآنی است که زمینه دسترسی اقشار گوناگون را به این کتاب مقدس فراهم کند.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با بیان این که انتقان و جامعیت هر فرهنگنامه مبتنی بر رعایت شاخص‌های پژوهشی است، گفت: امروز گروه معاجم پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن در تولید آثار خود از جمله فرهنگ قرآن در ۳۳ جلد، سبک زندگی در ۵۰، فرهنگنامه تحلیلی وجوه و نظائر قرآن و همچنین فرهنگنامه تحلیل واژگان مشابه و فرهنگنامه واژگان متضاد و متقابل در قرآن به این شاخص‌ها توجه داشته تا جایی که برخی از این آثار تا کنون رتبه‌های مختلف و ارزشمندی در سطح کشور از جمله کتاب سال جمهوری اسلامی و حوزه کسب کرده است. وی تصریح کرد: در حوزه منابع مرجع قرآنی به عنوان یک منبعی که در سطح کشور به عنوان یک پروژه افتخارآمیز از سوی ارزیابان انتخاب می‌شود باید از یک سری ویژگی‌ها برخوردار باشد، بنابراین تمام مجموعه‌های تولیدی در دفتر تبلیغات بر اساس شاخص‌های دقیق پژوهشی است.

حجت الاسلام والمسلمین عیسی زاده بیان داشت: تقریباً به مدت شش ماه متخصصان علوم قرآنی شاخص‌های پژوهش در تدوین یک مجموعه بزرگ را بررسی کردند و قریب به ۱۲۰ صفحه شاخصه‌های گوناگون تدوین فرهنگ‌نامه را در اختیار محققان و شورای علمی قرار دادند و مجموعه فرهنگنامه‌های ما بر اساس این شاخصه‌ها تولید می‌شود.

منابع مرجع به عنوان موجود زنده وظیفه استمرار دانش را برعهده دارد

که در حال تدوین است توجه شود، دوم این که باید به طور دقیق موضوع گزارش از موضوع تحلیل، تفکیک شود چون گاهی اوقات بر بال تحلیل می نشینیم و گزارش می دهیم که این خلاف واقع است. حجت الاسلام والمسلمین یوسفی مقدم در ادامه عنوان کرد: همچنین برای نگارش منابع مرجع لازم است عناوینی که در حوزه منابع وجود دارد را با هم خلط نکنیم، یعنی برای ما مشخص شود بین فرهنگ نامه و دانش نامه و موسوعه و دائرة المعارف چه تفاوت هایی وجود دارد. وی با اشاره به این که مختصر نویسی نیز اهمیت زیادی دارد، گفت: یکی از کارهای مهمی که در عرصه منابع مرجع در شرایط فعلی لازم است، کوتاهی و تلخیص است چون امروز منابع و مرجع در کتابخانه های دنیا به سادگی و سهولت و بدون زحمت در یک جلد یا دو جلد منتشر شده است و کل دیدگاه های مربوط به یک مکتب و یک جریان فکری در آن ارائه شده و مخاطبان به راحتی با آن ارتباط برقرار می کنند، بنابراین نیازمند چنین منابع مرجعی در کنار آن مرجع مطول نیاز داریم.

رئیس پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن کریم دفتر تبلیغات اسلامی با بیان این که منابع مرجع به عنوان موجود زنده وظیفه استمرار دانش را برعهده دارد، گفت: وقتی بخواهیم از موجود زنده به درستی گزارش کنیم باید تمام جوانب مربوط به این موجود زنده را بشناسیم و آگاهانه گزارش کنیم.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «محمدصادق یوسفی مقدم» در نشست علمی مجازی «شاخص های پژوهش در منابع مرجع» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که چهارشنبه ۲۶ آذر از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، اظهار داشت: در ارتباط با منابع مرجع شاخص هایی به نظر می رسد که خوب است به بحث بررسی گذاشته شود.

رئیس پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن یادآور شد: ما در منابع مرجع باید به این مسأله توجه کنیم که این منابع مسؤلیت تداوم و استمرار دانش را برعهده دارد، یعنی دانشی که توسط بشر در طول قرن های گذشته تولید شده در منابع مرجع جریان پیدا می کند، در حالی که منابع غیر مرجع چنین وظیفه ای برعهده ندارد.

وی با تأکید بر این که منابع مرجع از اهمیت بسیار بالایی برخوردار هستند، گفت: این که باید نگاه هر مونتیک به منابع بشود یا خیر، جایگاه خودش را دارد و باید به عنوان مبادی مبحث تجزیه و تحلیل شود و به عنوان اصول موضوعه در پژوهش های مرجع مورد بحث قرار بگیرد، اما آنچه مسلم است این است که باید به این منابع مرجع اطمینان حاصل شود و در طول تاریخ به فلان فرد یا جریان یا فکر منتسب است.

حجت الاسلام والمسلمین یوسفی مقدم در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: نکته مرکزی در این قسمت بحث اعتقاد به حیات منابع مرجع است؛ ما بر این باوریم که ما باید اعتقاد داشته باشیم منابع مرجع حیات دارند، همچنانکه جامعه دارای حیات است، از این رو ما در منابع مرجع با یک موجود زنده روبه رو هستیم در حالی که تا قبل از قرن ۱۹ این نگاه وجود نداشت؛ بنابراین وقتی بخواهیم از موجود زنده به درستی گزارش کنیم باید تمام جوانب مربوط به این موجود زنده را بشناسیم و آگاهانه گزارش کنیم.

وی عنوان کرد: این که منابع مرجع در چه شرایط محیطی به وجود آمده اند، از اهمیت فوق العاده برخوردار است، دیگر این که باید خود این موجود زنده را با تمام جزئیات بشناسیم، چرا که شرط درستی پژوهش این است که همه مقصود نویسنده را حتی در مقدمات و توضیحات و حواشی دخیل در فهم متن را مورد توجه قرار بدهیم.

رئیس پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن با بیان این که روش منابع مرجع نیز اهمیت دارد، گفت: در حوزه علوم انسانی باید بدانیم که نویسنده دارای چه مبانی فکری، اهداف و مقاصدی بوده است ولی در علوم قرآنی باید تبیین شود که تحقیق نویسنده با چه روشی از روش های علوم قرآنی تدوین شده است.

وی در ارتباط با شاخصه های نگارش منابع مرجع افزود: برای نگارش منابع مرجع باید به شرایط اوضاع و احوال منابع مرجع گذشته و منبعی

وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: نثر و نگارش باید یک نثر معیار باشد و معمولاً نثرهای ادبی و کهن پرهیز کنیم و سبقه گزارشی بودن در آنها نیز ضروری و لازم است؛ از دیگر شاخص هایی که می توان به آن اشاره کرد بحث محتوا است که در این موضوع جامعیت مقالات، پیشینه، تفکیک رویکردهای فقهی، کلامی و غیر آن و نوآوری در طرح مباحث و تحلیل و جمع بندی اهمیت فوق العاده ای دارد.

پژوهشگر علوم قرآنی عنوان کرد: در مجموع از شاخص های لازم رعایه بحث مداخل و نظام ارجاعات، منابع، ساختار و چینش، نگارش و نثر و در آخر مباحث مربوط به محتوا است که همه اینها سعی شده تا در دائرة المعارف قرآن کریم رعایت شود؛ البته باید به سیاست های ارائه شده در هر کدام از این پنج محور توجه شود.

مدیر بخش دائرة المعارف های پژوهشکده علوم و معارف قرآن کریم دفتر تبلیغات اسلامی با اشاره به شاخصه های پژوهشی رعایت شده در دائرة المعارف قرآن کریم گفت: از شاخص های لازم رعایه بحث مداخل و نظام ارجاعات، منابع، ساختار و چینش، نگارش و نثر و در آخر مباحث مربوط به محتوا است. به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «علی خراسانی» در نشست علمی مجازی «شاخص های پژوهش در منابع مرجع» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که چهارشنبه ۲۶ آذر از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، اظهار داشت: بیش از ۲۰ سال است که دائرة المعارف قرآن کریم در این پژوهشکده علوم و معارف قرآن دفتر تبلیغات اسلامی تولید می شود. عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: تولید آثار دائرة المعارفی پس از انقلاب با شور قابل توجهی همراه با شاخص های علمی دنبال شده است، در حالی که پیش از انقلاب حتی در موضوعات اسلامی و قرآنی غربی ها در تولید کارهای دائرة المعارفی پیش قدم بودند تا جایی که دائرة المعارف اسلام بیش از صدسال قبل توسط غربی ها ارائه شد و در کشورهای اسلامی تنها به ترجمه آن اکتفا کردند و کار مستقلی در مورد اسلام و آموزه های اسلام انجام نشده بود.

وی با بیان این که امروز عصر انفجار اطلاعات و گسترش اطلاعات است، گفت: با توجه به اطلاعاتی که در عرصه های مختلف وجود دارد، سرعت و سهولت دستیابی به آنها مهم است و کتاب های مرجع این جهت را تسهیل می کند تا مخاطب را به موضوع مورد نظر خودش برساند.

حجت الاسلام والمسلمین خراسانی در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: شاخص های پژوهشی دائرة المعارف قرآن کریم را در محورهای مختلفی می توانیم بیان کنیم که از جمله آنها مداخل است که در این قسمت باید اصطلاحات شناخته شده باشد و دوم جامعیت مداخل است که در دائرة المعارف قرآن کریم این مسأله از جمله در حوزه معارف، علوم و اعلام قرآن مورد توجه بوده است و سوم بحث ارجاعات در مداخل است که از شاخص های دائرة المعارف محسوب می شود. وی یادآور شد: تعیین قلمروهای مداخل نیز از اهمیت ویژه ای برخوردار است، بنابراین بحث مداخل و نظام ارجاعات در دائرة المعارف ها از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است؛ بحث دیگر مربوط به منابع است تا هیچ منبعی بدون مستند و منبع نباشد از این رو در هر مطلب و گزاره ای باید آنها را به منابع معتبر و دست اول مستند کرده و به آخرین منابع نگاشته شده نیز توجه شود.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با تأکید بر این که ساختار و چینش مقالات در دائرة المعارف باید ابتکاری باشد، گفت: باید پاراگراف ها در داخل خودش انسجام لازم را داشته باشد و مجموع پاراگراف ها پیوند منطقی با هم داشته باشد و معطوف به مدخل و موضوع مقاله باشد.

دانش کلام و علوم انسانی دو عرصه مستقل ولی نیازمند هم هستند

علم کلام را یک علم تجربی دانست، از طرف مقابل دانش‌های علوم انسانی غالباً تجربی هستند و به اموری جزئی و عینی می‌پردازد و در جریان زمان مکان است.

وی با بیان این که روش‌شناسایی این علوم تجربی بوده و شامل استقرار فرضیه و آزمون و نظریه و پیش‌بینی می‌شود، گفت: بدون تردید روش‌شناسی علم کلام تا این حد با تجربه سر و کار ندارد؛ اما جهت و حوزه دوم استقلال این دو عرصه در ارتباط با بحث موضوع‌شناسی است.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: چراکه علم کلام از موضوعات کلان و بنیادی در حیات انسان برخوردار است و با مسائل جاری به معنای جزئی کاری ندارد ولی موضوعات علوم انسانی علی‌الاصول موضوعات جزئی است و گزاره‌های عام آن نیز ناظر به همان موارد جزئی است و در نهایت اصول و چارچوب و نتایج و اهداف و برون داد این دو ساحت هم متفاوت است. وی یادآور شد: البته مسائلی که بیان شد به معنای جدا سازی کامل این دو از هم نیست؛ بلکه درست است که موضوعات علم کلام و علوم انسانی به لحاظ خرد و کلان با یکدیگر فرق می‌کند ولی مسأله‌های این دو دانش در حوزه انسان یکسان می‌شود، همچنانکه علم الهیات با توسعه دامنه و گستره خود، موضوعات و مسائل علوم انسانی را زیر پوشش می‌گیرد.

وی با تأکید بر این که گرایش‌های مضاف در الهیات دلیلی بر مدعای همراهی این علم با علوم انسانی است، گفت: کلام در برخی از ساحت‌ها به عرصه‌های علوم انسانی تنه می‌زند، همچنانکه در جاهایی به علوم هم چون جامعه‌شناسی و علوم تربیتی می‌پردازد، بنابراین باید تأکید کنیم که الهی دانان و متکلمان با صاحبان علوم انسانی هم اشتغالات واحد دارند و هم به هم نیاز دارند.

حجت‌الاسلام والمسلمین سبحانی در پایان تصریح کرد: بنابراین روشن می‌شود که علم کلام با علوم انسانی دو علم مستقل است و هرگز نمی‌توانیم این دو را یکی فرض کنیم چراکه در سه جهت با هم متفاوت هستند، ولی این به این معنا نیست که این دو ساحت با هم قهر کرده و ارتباطی با یکدیگر نداشته باشند، از این رو می‌توانیم به روشنی نقش علم کلام در علوم انسانی و علوم انسانی در علم الهیات و کلام را با پژوهش و جستجو به دست بیاوریم.

حجت‌الاسلام والمسلمین سبحانی با تأکید بر این که علم کلام و علوم انسانی در روش‌شناسی، موضوع و اهداف با یکدیگر متفاوتند، گفت: دانش کلام و علوم انسانی دو عرصه مستقل ولی نیازمند هم هستند.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت‌الاسلام والمسلمین «محمدتقی سبحانی» در نشست علمی مجازی «نقش متقابل دانش کلام و علوم انسانی» از سلسله نشست‌های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که چهارشنبه ۲۶ آذر از سوی پژوهشگاه قرآن و حدیث برگزار شد، در تبیین معنا و مفهوم علم کلام و همچنین علوم انسانی اظهار داشت: دانش کلام به دنبال اصول و مبانی اندیشه دینی، تبیین جهان‌شناسی، انسان‌شناسی و عرصه‌های خداشناسی بوده و بینش و گرایش انسان را به سمت جهان انسان و گذشته و آینده هستی مشخص می‌کند. رئیس پژوهشگاه کلام اهل بیت (ع) افزود: از سوی دیگر علوم انسانی بیشترین سهم را در شناسایی و تبیین واقعیت‌های اجتماعی و در جهت مدیریت شرایط اجتماعی و تغییر وضع موجود به وضعیت جدید نظریه‌پردازی می‌کند. وی بیان داشت: اگر قرار باشد این دو دانش را تبیین کنیم باید بگوییم که علم کلام از یک سوی بینش و نگاه انسان را به هستی از منظر دینی تعیین می‌کند و از سوی دیگر با علوم انسانی به عنوان مجموعه‌ای از دانش‌ها مواجهیم که در افق‌گشایی برای فردا نقش‌آفرین است.

حجت‌الاسلام والمسلمین سبحانی با بیان این که ما با دو نقطه مرکزی و گریز ناپذیر در حوزه معرفت‌آموزین مواجه هستیم، گفت: از یک سو با علم کلام مواجهیم که هیچ‌ساحتی از حیات انسان از آن مغفول نیست و هیچ گروهی نیست که به کلام مرتبط نباشد چون می‌خواهد حقیقت خودش و جهان و گذشته و آینده هستی را بداند و نمی‌تواند بدون تلقی از جهان و هستی زندگی کند و از سوی دیگر بدون شناخت دقیق از وضعیت عینی و راه‌های پیشرفت آینده یعنی علوم انسانی نمی‌تواند زندگی کند. حجت‌الاسلام والمسلمین سبحانی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: بنده در یکی از آثار خودم ظرفیت‌های دانش کلام را در حوزه علوم انسانی مطرح کرده‌ام و به نوعی ظرفیت‌شناسی علوم اسلامی در علوم انسانی را نگاه داشته‌ام که توسط مجمع عالی حکمت منتشر شده است و کار دیگری که انجام شده تبیین ظرفیت‌های تمدنی علم کلام در هشت گفتگوی علمی است که توسط پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی چند روز قبل منتشر شده و در این کتاب نیز تلاش شده تا مباحث حوزه مطالعات تمدنی با نگرش‌های کلامی تبیین و تشریح شود.

وی با طرح این سؤال که علم کلام و علوم انسانی دو علم مستقل هستند یا هم‌پوشانی دارند، گفت: بنده از نظریه استقلال این دو دفاع می‌کنم و برای آن سه دلیل و سه جهت می‌آورم و عقیده دارم که این دو همچنان باید مستقل باقی‌مانند و یکی کردن این دو نیز ناصواب است؛ نخست به لحاظ روش‌شناسی است چراکه علم کلام دارای روش‌شناسی اصولی نقلی است ولی علوم انسانی این‌گونه نیست.

استاد حوزه و دانشگاه بیان داشت: هرچند در علم کلام از امری به نام تجربه و مطالعات تاریخی یا حتی نظریه‌های روانشناسی اقتصاد و جامعه‌شناسی و روانشناسی می‌توانیم بهره‌گیری کنیم ولی به طور کلی نمی‌توان

علوم انسانی مبتنی بر کلام در همه عرصه ها توحید محور می شود

را در معنای دقیق و جدید و در دنیای مدرن می توان مربوط به قرن ۱۵ دانست که اگوست کنت و دیلتای یکی با روش پوزیتیویستی و دیگری هرمونوتیکی بیان کرده اند اما باید بدانیم که مباحث علوم انسانی از قرون و سدهای قبل حتی قرون وسطا و دوره اسلامی هم بوده است.

حجت الاسلام والمسلمین خسروپناه با تأکید بر این که علوم انسانی دارای سه فعالیت است، ابراز داشت: این فعالیت را می توان توصیف انسان مطلوب، توصیف انسان محقق و تغییرانسان به وضع مطلوب دانست؛ مقصود از انسان نیز انسان سیاسی، فرهنگی، امنیتی و حتی سازمان می شود که در حوزه مدیریت از آن بحث می کنیم بنابراین علوم انسانی به معنای عام همه فعالیت ها را در برمی گیرد.

عضو هیات امنای دفتر تبلیغات اسلامی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: علم کلامی که به عقاید دینی و به صفات و افعال خدا می پردازد را می توانیم ذیل این بحث علوم انسانی یعنی عالم شناسی مطرح کنیم؛ یعنی ما عالم شناسی کلامی و انسان شناسی کلامی داشته باشیم که مبتنی بر مبانی کلامی شهید مطهری (ره) می توانیم انسان شناسی کلامی را جزو علم کلام بدانیم ولی من عقیده دارم که انسان شناسی کلامی حوزه ای مستقل و رشته علمی دیگری است.

وی با بیان این که علم کلام و علوم انسانی می توانند با یکدیگر مرتبط باشند، گفت: به عنوان مثال وقتی در علم کلام از حقیقت خدا و توحید و لزوم اعتقاد به او بحث می کنیم وقتی وارد انسان شناسی کلامی می شویم در توضیح انسان مطلوب که علوم انسانی به دنبال آن است دیگر از انسان شناسی اومانیستی دفاع نمی کنیم. وی با تأکید بر این که علوم انسانی در حوزه کلام خدامحور می شود، گفت: در این حوزه یعنی علوم انسانی وقتی در عرصه هایی نظیر علوم اقتصادی، سیاسی، حقوق و دیگر علوم مرتبط با انسان وارد می شویم و می خواهیم آنها را با علم کلام تطبیق بدهیم دیگر خدا محور و توحید محور می شود، آن هم توحید حقیقی و واقعی نه توحید نیوتونی که بگوییم هر جا علم جواب نداد، پس خدا هست. وی با تأکید بر این که عرصه سوم علوم انسانی تلاش برای رساندن انسان به وضع مطلوب است، گفت: ما وقتی انسان را فردی تصور کردیم که در واقع ذات خود به توحید خداوند چه در ذات و چه در صفات و چه در افعال عقیده دارد، این تفکر در انسان مطلوب و سازمان مطلوب تأثیر می گذارد و بر تغییر هم تأثیر می گذارد.

عضو هیات امنای دفتر تبلیغات اسلامی با اشاره به ارتباط علوم انسانی و علم کلام تأکید کرد که علوم انسانی مبتنی بر کلام در همه عرصه ها توحید محور می شود و علوم انسانی مطلوب در این حوزه دیگر اومانیستی نخواهد بود.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «عبدالحسین خسروپناه» در نشست علمی مجازی «نقش متقابل دانش کلام و علوم انسانی» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که چهارشنبه ۲۶ آذر از سوی پژوهشگاه قرآن و حدیث برگزار شد، در ارتباط با چپستی علم کلام و چپستی و فرایند علوم انسانی اظهار داشت: باید ابتدا تلقی دقیقی از دو دانش داشته باشیم تا بتوانیم از تقابل و رابطه دو سویه آنها سخن بگوییم.

عضو هیات علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی افزود: فارابی در تعریف این علم گفته است: علم کلام یک صنعت و ملکه ای است که انسان با کمک آن می تواند از راه گفتار به یاری آراء و افعال محدود و معینی (عقاید دینی) که واضح شریعت بیان کرده بپردازد و هرچه را واضح شریعت باطل بیان کرده رد کند؛ پس متکلم هم دانش آراء و افعال معین و هم توان دفاع و مهارت از عقاید دینی را دارد.

وی در ادامه عنوان کرد: عقاید دینی است یعنی مواردی که مؤمن باید عقیده داشته باشد از جمله وجود خدا، صفات خدا و همچنین به افعال الهی نظیر ارسال رسل، عوالم دیگر از جمله آخرت و ارواح، انزال کتب، بعثت پیامبران و نصب امامان چون گوهر امامت، ولایت است، بنابراین همه عقاید الهی ذیل علم کلام قرار می گیرد. حجت الاسلام والمسلمین خسروپناه با اشاره به این که می توان گفت علم کلام دانش و مهارتی است که با کمک متون اسلامی یعنی قرآن و سنت عقاید دینی شناسایی می شود، گفت: این عقاید پس از شناسایی، استخراج و نظام مند می شود و با دلایل عقلی و نقلی و حتی تجربی به اثبات آنها می پردازیم و از آنها دفاع می کنیم و همچنین متکلمین اخیر به تبیین عقاید دینی هم در حوزه علم کلام نیز پرداخته و مؤلفه های عقاید دینی را بیان کرده اند. وی در ارتباط با مفهوم علوم انسانی نیز بیان داشت: علوم انسانی

متون و گفتمان تمدنی امروز، منابع مورد اشاره مباحث تمدنی هستند

رئیس قطب تعمیق ایمان دینی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم گفت: امروز یک متون و گفتمانی را در اختیار داریم که وقتی می‌خواهیم سخن از تمدن بگوییم، می‌توانیم به این منابع اشاره کنیم.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین محمدتقی سبحانی «رئیس قطب تعمیق ایمان دینی و مبارزه با جریانها و فرق انحرافی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و رئیس مرکز الحضاره لتنمیة الفكر الاسلامی» در آیین رونمایی از آثار پژوهشکده مطالعات تمدنی و اجتماعی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی که به صورت مجازی برگزار شد ضمن تبریک فرارسیدن هفته پژوهش، اظهار داشت: پس از پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی (ره)، بحث مطالعات تمدنی و نگرش تمدنی به حوزه فرهنگ، دانش و سیاست جوانه زد. وی گفت: تقریباً حدود ۲۰ سال گذشته است تا این بحث در حوزه های علمیه جدی شود.

این استاد حوزه و دانشگاه بیان داشت: تقریباً از دهه ۷۰ رویکرد تمدنی به عرصه فکر و دانش آمد و بحث های سیاسی با عمیق بیشتری مورد مطالعه قرار گرفت؛ این که ما هسته اصلی نگرش خود در دنیای امروز را باید بر اساس مؤلفه های تمدنی بسازیم و جهان را از این دریچه ببینیم و وارد تعامل شویم.

رئیس قطب تعمیق ایمان دینی و مبارزه با جریانها و فرق انحرافی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم تصریح کرد: در سال های دهه ۷۰ بحث مطالعات تمدنی در محافل مختلف مطرح شد و به تدریج این بحث وارد فضای آکادمیک شد.

وی افزود: باید کارهای علمی و معرفتی را از نقطه ای کوچک اما درست و دقیق شروع کرد.

حجت الاسلام والمسلمین سبحانی افزود: باید خستگی ناپذیر پیش رفت و برای آن، تولیدات جدیدی را پیش ببریم و به عرصه قابل مراجعه و استناد برای اندیشمندان و دانش پژوهان قرار دهیم.

وی اظهار داشت: امروز با همت دوستان پژوهشکده مطالعات تمدنی و اجتماعی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم شاهد شکل گیری ادبیات علمی زیر ساختی هستیم.

رئیس قطب تعمیق ایمان دینی و مبارزه با جریانها و فرق انحرافی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم خاطرنشان کرد: امروز یک متون و گفتمانی را در اختیار داریم که وقتی می‌خواهیم سخن از تمدن بگوییم، می‌توانیم به این منابع اشاره کنیم.

نقش طبیعیات به عنوان ساحتی بین رشته ای در بین حکمای قدیم و جدید

خود ابراز داشت: ما نیازمند پژوهش های بیشتری در این حوزه هستیم و در ارتباط با این که چه اموری از این امور نوآوری است و چه اموری برگرفته از پیشینیان است باید تحقیقات بیشتری صورت بگیرد.

وی با اشاره به جایگاه حکمت طبیعی میان دانش های دوره تمدن اسلامی خاطرنشان کرد: از میان سنت های فلسفی کلامی ادبی و فهرست نویسی که به طبقه بندی علوم پرداخته اند، ما در این نشست به سنت فلسفی اکتفا می کنیم و در آن اندیشه ابن سینا که در پیشبرد طبیعیات نقش ویژه ای داشته را اصل قرار می دهیم.

وی عنوان کرد: باید ساختار علوم در طبقه بندی سینیوی را مورد ملاحظه قرار بدهیم، ابن سینا در کتاب های منطقی از جمله برهان و کتاب های فلسفی و ابتدای کتاب های طبیعیات خود یک تقسیم بندی از علوم دارد که گاهی تا حدودی با هم متمایز است.

وی با بیان این که در اندیشه او صنعت به صنعت نظری و عملی تقسیم می شود، گفت: در عرض صنعت نیز، حکمت و طب قرار داد، همچنین حکمت و صنعت عملی در حوزه مهارت ها و نظری حوزه دانش ها است، ابن سینا صنعت نظری را به عنوان رشته ای علمی مطرح و آن را به عقلی و سمعی تقسیم می کند.

آرضایی با بیان این که ابن سینا حکمت را به حکمت الهی، طبیعی و ریاضی تقسیم کرده است، گفت: یکی از نکات مهم کاری است که ابن سینا در آثار خودش نسبت به حکمت طبیعی و دو شاخه اصلی و فرعی کرده است، اصلی شامل اموری از جمله سماع طبیعی، معادن، نبات، زیست شناسی و علم النفس و فرعی شامل طب، کیمیا، کشاورزی و فلاح است. وی با اشاره به نقش حکمت طبیعی به صورت یک علم بینارشته ای در بین حکمای معاصر افزود: خوب است در این زمینه نگاهی به سنت حکمی داشته باشیم به ویژه سنت حکمی تهران و اساتید تهران که میراث داران سنت حکمی تهران هستند به این موضوع پرداخته اند. عضو هیات علمی دانشگاه امام صادق (ع) در ادامه عنوان کرد: از بین حکمای تهران می توان به مرحوم جلوه، مدرس زنون، علامه شعرانی، مرحوم الهی قمشه ای، فاضل تونی و آیت الله سعادت اشاره کرد که در تهران مشعل داران حکمت بودند و این افراد توجه ویژه ای به طبیعیات داشته اند؛ از دیگر اساتید و فیلسوفان می توان به علامه حسن زاده آملی اشاره کرد که ایشان علاوه بر توجه به طبیعیات، به شاگردان خود برای پیگیری طبیعیات در علوم حکمی توصیه می شود.

عضو هیات علمی دانشگاه امام صادق (ع) با اشاره به طبیعیات به عنوان ساحتی بین رشته ای به نقش این علوم در بین حکمای قدیم و جدید پرداخت و گفت: از میان حکمای قدیم ابن سینا و از میان حکمای متأخر می توان به مرحوم مدرس زنون، مرحوم جلوه و علامه حسن زاده آملی اشاره کرد.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، «حامد آرضایی» در نشست علمی مجازی «حکمت طبیعی به عنوان ساحتی میان رشته ای در تمدن اسلامی» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که چهارشنبه ۲۶ آذر از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، اظهار داشت: اولاً مقصود ما از حکمت طبیعی، طبیعت شناسی در سنت عقلی و حکمی دوره اسلامی است.

عضو هیات علمی دانشگاه امام صادق (ع) با بیان این که انواع مختلفی از طبیعت شناسی وجود دارد، گفت: حکمت طبیعی در حقیقت به سنت عقلی حکمی انصراف دارد و شاخه های مختلف علوم طبیعی را در برمی گیرد، بنابراین با تأکید بر جنبه های نظری و پژوهش های جهان شناسی در قالب کاربردی از جمله پزشکی نیز می توان اصول کلی پژوهش را در آن حوزه ها دنبال کرد.

وی در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: سؤالی که مطرح می شود این است که حکمت طبیعی بر گرفته از چه خاستگاه هایی است؟ با توجه به آزاد اندیشی که فضای اندیشه ای چند تمدنی در قرون ابتدایی ایجاد می کرد دانش های مختلف از سرزمین های مختلف و اندیشمندان یونانی، ایرانی، سریانی، هندی و مصری سرزیر شد و به صورت مکتب ها در شهرهای خاص عرضه ترجمه و نزد اندیشمندان جهان اسلام مورد توجه قرار گرفت و روی آن بازسازی هایی انجام گرفته است.

آرضایی یادآور شد: علم ماهیت انباشتی و انتقالی دارد منتها در این جا یک رویکردهای افراطی و تفریطی وجود دارد یکی از بحث ها این است که ما چه میزان نوآوری در طبیعیات دوره اسلام داشته ایم؟ برخی به راحتی طبیعیات دوره اسلام را وابسته به سنت های پیشین از جمله یونان دانسته اند، همچنانکه در سده ۱۹ در مطالعات اندیشه یونانی دوره اسلامی، برخی نگاه های تندی داشتند.

وی اضافه کرد: برخی در آن دوره می گفتند، هر متن اسلامی که در حوزه علم طبیعی با آن مواجه می شویم اگر می دانستیم که یونانی است که هیچ ولی اگر نمی دانیم آن هم از یونان گرفته شده و تنها ما منبع آن را از دست داده ایم چون این انسان های مسلمان امکان نوآوری ندارند. وی با بیان این که نگاه های معاصران تعدیل شده است، گفت: نظام اندیش ورزی در دو دهه اخیر مطالعات خود را تدقیق کرده و به این نوع نگاه تند و افراطی قائل نیست، از طرف دیگر با توجه به هویت گرایی که مقابله با مدرنیته ایجاد می کرد گروهی از اندیشمندان اسلامی گفتند هیچ چیزی از پیشینیان نگرفته ایم که این همان رویکرد تفریطی است.

عضو هیات علمی دانشگاه امام صادق (ع) در بخش دیگری از سخنان

گزارش خواهی های متعدد و متشتت نهادهای نظارتی، مراکز پژوهشی را اذیت می کند

را اگر بخواهید در یک مجله ای پذیرش بگیرید فرایندهای بروکراتیک اداری شما را یکسال اذیت می کند در حالیکه مسؤلیت اصلی خود را در سه ماه انجام داده بودید ولی برای عرضه آن یک سال طول می کشد که خیلی اسف بار است و آسیبی که امروز واحدهای اداری، صنعتی، اقتصادی و امثال آن برای اخذ مجوزات مختلف تا بالای پنجاه مورد باید بگیرند، جامعه پژوهش را نیز اذیت می کند که بعضاً به روز بودن اثر نیز تا قبل از انتشار از بین می رود.

رئیس گروه برنامه ریزی و بودجه پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در ادامه با اشاره به بحث زنجیره ارزش عنوان کرد: چارچوب زنجیره ارزش نه بخش اصلی دارد که مدیریت، منابع انسانی، فرایندها، امکانات، بازاریابی و کیفیت خدمات از جمله آن است و ما در این نشست می خواهیم صرفاً وضع موجود را نسبت به ارزیابی و گزارش و نوع مطالباتی که می شود بیان کنیم.

وی با بیان این که تقریباً هر واحد پژوهشی در سال باید به هفت مرجع نظارتی گزارش بدهد، گفت: این مراجع وزارت علوم، معاونت ارزیابی وزارت علوم در استان ها، isi، isc و نهادهای مراجع مختلف است تا جایی که پژوهشگاهی همچون پژوهشگاه دفتر تبلیغات باید به ۱۱ نهاد گزارش بدهد که از جمله آنها می توان علاوه بر موارد قبل به دفتر تبلیغات اسلامی، دفتر رهبر معظم انقلاب، حوزه های علمیه و شورای عتف اشاره کرد.

رئیس گروه برنامه ریزی و بودجه پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با اشاره به این که هر کدام از این نهادها بر اساس یک فرمت خاصی گزارش می گیرند، گفت: برخی شاخص تعداد صفحه، برخی شاخص نویسنده، برخی شاخص جامعه مخاطبان و برخی دیگر شاخص ها مهم می دانند و این تشتت و عدم یکپارچگی، واحدهای پژوهشی را خیلی اذیت می کند.

ابراهیمی بیان داشت: نه سنجه ها و نه شاخص ها مشخص نیست یا اگر مشخص هست، یکپارچگی ندارد و هریک از نهادهای نظارتی به یک نوع شاخصی تمسک می کند و اگر این موانع برطرف نشود، تبعات و آسیب های زیادی خواهد داشت؛ هرچند شاید برخی بگویند آسیب نیست ولی در تحلیل این جانب یک آسیب جدی است که هم هزینه ها را زیاد می کند و جلوگیری می کند از این که بخواهیم به کار اصلی بپردازیم.

وی با تشبیه کارهای پژوهشی به جبهه جنگ خاطرنشان ساخت: شما فرض کنید افرادی که در خط مقدم جبهه باید با دشمن مقابله کنند، درگیر کارهای پشتیبانی و تدارکی شوند قطعاً از مأموریت اصلی خود بازمانده، دشمن پیشروی کرده و سنگرها را فتح می کند و حتما شکست جبهه خودی رقم خواهد خورد به همین منظور پژوهشگاه علوم فرهنگ اسلامی بیش از یک سال است که بر اساس چارچوب زنجیره تأمین در حال طراحی مدلی است تا بتواند با کاهش مشکلات و موانع این مسأله، زمینه را برای فراهم ساختن کار اصلی مرکز یعنی پژوهش و تحقیق فراهم کند.

رئیس گروه برنامه ریزی و بودجه پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با تأکید بر این که گزارش خواهی های متعدد و متشتت نهادهای نظارتی، مراکز پژوهشی را اذیت می کند، گفت: پژوهشگاهی همچون پژوهشگاه دفتر تبلیغات باید به ۱۱ نهاد بر اساس سنجه های متفاوت گزارش بدهد.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، «کریم ابراهیمی» در نشست علمی مجازی «نظام ساختاری، مدیریت، برنامه ریزی و گزارش دهی در پژوهش» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی، پژوهش و فناوری» که چهارشنبه ۲۶ آذر از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، با اشاره به اقدامات یک نهاد پژوهشی برای رسیدن به نتیجه مطلوب اظهار داشت: در حوزه ستاد و اجرایی پژوهش افراد دست اندرکار دارای وظایف مهمی در ارتباط با پژوهش هستند.

رئیس گروه برنامه ریزی و بودجه پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: ما یک هرج و مرج و عدم یکپارچگی در حوزه ارزیابی و گزارش دهی پژوهش داریم که اعضای هیأت علمی و محققان واحدها و نهادهای پژوهشی را تحت تأثیر قرار داده و بهره وری آنها را کاهش داده است.

وی عنوان کرد: تعدد مراکز گزارش خواه وجود دارد که با ایتام های مختلف از نهادهای پژوهشی مطالبه گزارش می کنند و نهادهای پژوهشی سالی پنج شش بار انبوه زمان خود را درگیر امور ستادی می کنند در حالی که وظیفه اصلی یک نهاد علمی پژوهشی این امور نیست بلکه وظایف ذاتی او پژوهش، تحقیق، مسأله یابی و نیازسنجی است.

ابراهیمی با ابراز تأسف از نبود نظام جامع ارزیابی عملکرد گفت: ایتام ها و معیارهای گزارش دهی و گزارش گیری بسیار متنوع است و تبعات و پیامدهای عدم حل این مسأله افزایش هزینه ها، نرسیدن به امور اصلی و سربار حقوق است که به پشتیبانان عرصه پژوهش ضربه می زند و انبوهی از وقت صرف گزارش دهی شود تا جایی که مجبور می شوند به مأموریت اصلی خود نپردازند.

وی افزود: مثال کوچک آن فرض کنید شما می خواهید پذیرش مقاله علمی پژوهشی یا علم ترویجی بگیرید و در مجله ای ثبت کنید، ممکن است در عرض سه ماه یک مقاله با رتبه A بنویسید ولی همین مقاله

جامعیت، نظام مندی و شبکه ای بودن ویژگی های زیست بوم پژوهش های رقمی است

کارشناس مطالعات راهبردی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور با اشاره به معنا و مفهوم پژوهش های رقمی مبنی فعالیت های پژوهشی مبتنی بر فناوری و رایانه گفت: جامعیت، نظام مندی و شبکه ای بودن ویژگی های زیست بوم پژوهش های رقمی است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، «مصطفی علیمرادی» در نشست علمی مجازی «زیست بوم پژوهش های رقمی» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که چهارشنبه ۲۶ آذر از سوی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور برگزار شد، در توصیف پژوهش های رقمی اظهار داشت: پژوهش گری رقمی، حوزه ای از فعالیت ها در تعامل رایانه یا فناوری های رقمی و موضوعات علوم اسلامی است.

کارشناس مطالعات راهبردی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور اضافه کرد: پژوهش گری رقمی را می توان به مثابه شیوه ای نوین از انجام تحقیقات دانست که دربردارنده پژوهش، آموزش و نشر رایانه ای است؛ در این حوزه مطالعاتی، ابزارها و شیوه های رقمی به جای ابزارهای چاپی، برای مطالعه علوم اسلامی به کار گرفته می شود. وی افزود: استفاده از مدارک، شیوه های پژوهش، نشر و نگهداری رقمی برای دستیابی به اهداف پژوهش و روابط میان محققان از طریق فضای مجازی و تلاش برای ایجاد رسانه رقمی اجتماعی، از مزایای پژوهش گری رقمی است.

علیمرادی با اشاره به ویژگی های نگاه بوم شناختی، گفت: این ویژگی ها شامل جامعیت، نظام مندی، شبکه ای بودن، مبتنی بر تعامل بین عناصر، پویایی و استواری است؛ به عنوان مثال نظام مندی در این نگاه هم شامل مراحل پژوهش و هم خود پژوهش می شود، یعنی روال انجام پژوهش به صورت مرحله بندی شده و گام به گام است و پژوهشگرمی داند که در هر مرحله چه کاری باید انجام بدهد و آشنفتگی در مراحل پژوهش وجود ندارد.

وی اضافه کرد: پژوهشگر با نظام مندی در این زیست بوم می تواند منابع بسیار زیادی را به صورت عمیق ببیند در عین این که گستره پژوهش بالاست و از سرعت بالایی هم برخوردار است و پژوهش از مشوش بودن خارج می شود.

کارشناس مطالعات راهبردی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور

بیان داشت: ویژگی بعدی شبکه ای بودن است، شبکه ای از ابزارها در کنار بستر شبکه ای برای پیاده سازی ابزارها باعث می شود که پژوهشگر هم زمان و هم مکان برایش اهمیت نداشته باشد و در هر زمان و مکانی پژوهش خود را ادامه بدهد؛ ابزاری که در زیست بوم پژوهشی وجود دارد با هم تعامل دارند، استناد ها ذخیره می شود و در مرحله نگارش می توانید منابع دیگری را اضافه کنید که این تعاملات باعث می شود برابندی از قوا شکل بگیرد تا پژوهش اثرمند تر شود.

علیمرادی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: ابزارها چون مبتنی بر فناوری هستند و فناوری در حال پیشرفت است، زیست بوم هم پویایی دارد و در عین حال این ها باعث می شود که یک نظامی استوار شکل بگیرد یعنی این نظامی که به صورت زیست بوم شکل گرفته هم نتایج استواری را ارائه کند و هم خود زیست بوم استوار باشد و حالت سستی و خمودگی نداشته باشد.

وی با اشاره به کارکردهای زیست بوم پژوهش رقمی یادآور شد: عرضه دادگان معتبر و ارزشمند برای پژوهشگران، تسهیل روش مندی پژوهش، تأکید بر یافتن روابط سازوار میان اجزای محیط پژوهش با تأکید بر تطابق و ارزیابی، استفاده گوناگون از اشیای اطلاعاتی در آموزش و پژوهش و استواری کارایی و بسندگی برون داده های پژوهش از جمله ویژگی های این زیست بوم محسوب می شود.

کارشناس مطالعات راهبردی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: اجزای زیست بوم پژوهش نیز شامل بانک منابع، ابزار جستجو و بازیابی منابع، ابزارهای مجموعه سازی و سازمان دهی منابع، ابزار نگارش پژوهش، ابزارهای استناد و ابزارهای نشر و به اشتراک گذاری است و در این بین ما شاهد چرخه تأمل و پژوهش اکتشاف، گردآوری و تحلیل، نگارش و به اشتراک گذاری هستیم.

وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: زیست بوم پژوهش رقمی در مرکز تحقیقات اسلامی نور شکل گرفته و محصولاتی که عرضه کرده برای پژوهشگران سود منده بوده که در قالب انتخاب موضوع با استفاده از برنامه های موضوعی و سامانه های متن کاوی شکل گرفته و در آینده کامل تر خواهد شد.

پژوهشگران محیط زیست از ابزار دین و حکمت اسلامی بهره گیری کنند

استاد دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز با تأکید بر نقش پژوهش و تبیین برای نجات و حفاظت از محیط زیست و همچنین عالی بودن مبانی حکمی و دینی برای این منظور گفت: پژوهشگران محیط زیست در کارهای علمی خود از ابزار دین و حکمت اسلامی بهره گیری کنند.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، «منصور شاه ولی» در نشست علمی مجازی «حکمت اسلامی و محیط زیست» از سلسله نشست های همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۷ آذر از سوی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، اظهار داشت: تا سال ۸۹ حدود ۱۸۰ کنفرانس بین المللی و ۲۸۰ معاهده موافقت نامه و پروتکل بین المللی در حوزه حفاظت از محیط زیست برگزار شده است. استاد تمام دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز افزود: در سال ۲۰۰۰ فراخوان بین المللی ادیان برای حفاظت از محیط زیست داده شد، همچنین ما شاهد برگزاری کنفرانس ادیان و محیط زیست در شورایی نظیر ایران در سال ۷۸ هستیم در نهایت شاهد گردهمایی رهبران دینی در سال ۲۰۱۴ در سازمان ملل بودیم. وی در ادامه عنوان کرد: اما در بعد پژوهش باید بگوییم که اولین پژوهش زیست محیطی میدانی در این باره رساله دکتری من در استرالیا بود که در سال ۱۹۹۴ از آن دفاع کردم که در آن ابتدا با طرح این مسأله که منطق پایداری مکتب پراگماتیسم مطرح شد، یعنی

برای حفظ محیط زیست باید به دنبال به کارگیری کمتر نهاده باشیم و در پایان به نقش مذهب رسیدم چون انسان ها دارای عقاید، نظرها و رفتار و فکر متفاوتی هستند که با محیط زیست تعامل دارند و نیازمند شناخت هستند تا بتوانند خواسته های ادیان را در باب حفاظت محیط زیست عملیاتی کنند.

شاه ولی با اشاره به این که از گذشته نسبت دین و محیط زیست در غرب مطرح بوده است، گفت: ولی از سال ۱۹۹۸ تلاش های بین المللی در این وادی اتفاق افتاد و شاهد نمایش ۱۱ جلد کتاب از انتشارات دانشگاه هاروارد هستیم که وجه مشترک همه آنها موضوع اکولوژی و ادیان است و حتی اکولوژی و دانش های سنتی است و تلاش های دیگری هم صورت گرفته و توسعه تحصیلات تکمیلی در دانشگاه های کشورهای جهان به ویژه آمریکا در این ارتباط صورت گرفته است.

وی بیان داشت: دین و نظم طبیعت، الهیات و محیط زیست، اخلاق زیست محیطی، اخلاق و محیط زیست، انسان و طبیعت در قرآن، مبانی مطالعات محیط زیست در اسلام، سیمای طبیعت در قرآن و اسلام و محیط زیست نیز از جمله آثاری است که در این باره در ایران منتشر شده است.

استاد دانشکده کشاورزی شیراز در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: منکر نگاه تاریخی نباید بود ولی آیا نگاه اعتقادی نیز برای رویکرد الهی به محیط زیست ضرورتی وجود دارد؟ اگر ضرورت دارد مراجع نگاه اعتقادی به حکمت اسلامی به محیط زیست کدام است؟ وی با بیان این که امروز شاهد بحران زیست محیطی هستیم که از فعالیت های کشاورزی، دامداری در محیط های روستایی پدید آمده است، گفت: در سال ۸۲ پنج الگو برای حفاظت از منابع طبیعی در دنیا و ایران مطرح شد که این پنج مورد مدل سنتی نشر، مدل چندگانه، مدل اجتماعی، فرهنگی و سازمانی، مدل شناخت انسان (دانش بومی) و در نهایت مدل دینی بود که مشخص می شود توجه ها از سمت سخت افزار به نرم افزار می رود.

شاه ولی ابراز داشت: ما در ادامه به این نتیجه رسیدیم که در حفاظت محیط زیست تلاش های زیادی در حال اتفاق افتادن است، همچنانکه در سال ۱۳۹۲ یکسری جنبش های جهانی به عمل آمده است یعنی متوجه شدیم که پژوهش های محیط زیست شامل بوم گرایی فنی به همراه بوم گرایی معرفتی شده است. وی در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: قشر اولویت داران محیط زیست، بدون شک مردم شامل بهره برداران، کشاورزان، کارشناسان، پژوهشگران، مدیران و سیاستمداران هستند و خود این ها نیز باید محیط زیست را نجات بدهد، همچنانکه اخیرا یکی از اندیشمندان غربی گفته بود که «تغییر در فعالیت های روزانه مردم کلید طلایی ایجاد دنیایی پایدار است» و این در حالی است که خداوند متعال ۱۴۰۰ سال پیش در قرآن کریم فرموده بود: «ان الله لایغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم» یعنی تغییر و تحولات جهان به دست انسان است. استاد کشاورزی دانشگاه شیراز یادآور شد: سؤالی که مطرح است این می باشد که از کدام قشر باید آغاز نمود؟ بدون تردید باید از قشر پژوهشگران شروع کنیم چرا که انجام پژوهش دیگر اقشار را تحت تأثیر قرار می دهد، همچنانکه رهبر معظم انقلاب نیز در امور مختلف کشور نظر پژوهشگران و خبرگان را فصل الخطاب می دانند.

وی اضافه کرد: باید بدانیم این که فقط بگوییم کافی نیست بلکه باید آستین ها را بالا بزنیم و وارد میدان عمل شده و بتوانیم از آموزه های حکمت اسلامی در حفاظت و نجات محیط زیست اقدام کنیم؛ نتیجه دو پژوهش انجام شده این است که پژوهشگران به عنوان پیشگامان حافظ محیط زیست باید مورد توجه بیشتر باشند و لذا در این قشر نیازمند آشنایی با روش شناسی پژوهش حکمت اسلامی هستیم. وی با تأکید بر این که ویژگی های شخصی و حرفه ای پژوهشگر محیط زیست برای تحقق عملی حکمت اسلامی ضرورت دارد، گفت: پژوهشگر باید از روش تبیین بهره گیرد که تبیین نیز تعریف ساده و قابل فهم موضوع پژوهش است که همزمان برای عمل انجام می گیرد، همچنانکه علامه طباطبایی (ره) نیز تبیین را کشف و پرده برداری از علوم می دانند.

وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: تبیین در پژوهش محیط زیست یک ضرورت است به شرط آن که پژوهشگر معتقد و متعهد به تبیین نظر و عمل باشد، پژوهش نوآورانه باشد، با رویکرد فرارشته ای انجام گیرد و پژوهشگر در حرف و عمل موحد باشد، بنابراین می توانیم از آموزه های دین و حکمت برای نجات محیط زیست استفاده کنیم که آنهم استفاده و ورود حداکثری پژوهشگران متعهد محیط زیست به عرصه حکمت و بهره گیری حداکثری آنها از آموزه های دین مبین اسلام است.

سازمان محورانه به رغم سهولت در گزارش گیری، ارزیابی و امکان تنظیم و اجرای قانون و مقررات سازمانی متاسفانه تکیه بیش از حد به دستورالعمل‌ها و قوانین بعضاً دست و پا گیر راه را برای خلاقیت، نوآوری و توسعه علمی و پژوهشی پژوهشگران و نخبگان حوزوی و دانشگاهی بسته است.

وی با بیان اینکه در دوره جدید مدیریت پژوهشگاه به دنبال تعدیل و تغییر سازمان محوری به گفتمان محوری است گفت: در این گفتمان تولید علم باید بومی، روزآمد و با هدف اسلامی سازی علم طراحی شده باشد.

رئیس پژوهشگاه حوزه و دانشگاه با بیان اینکه متاسفانه چتر فرهنگ اسلامی بر جامعه امروز باز نشده است گفت: علما و پژوهشگران حوزه علوم انسانی - اسلامی باید نیازهای روز جامعه را شناسایی و تبیین کنند.

رئیس پژوهشگاه حوزه و دانشگاه با بیان اینکه متاسفانه حوزه علوم انسانی از اثر گذاری و همراهی با انقلاب اسلامی جا مانده است گفت: در روش گفتمان محوری علم خلاقیت و نوآوری بر قوانین و دستورالعمل‌های دست و پاگیر پژوهشی و علمی تقدم دارد

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین حکیمیان با بیان اینکه شکل گیری و نضج پژوهشگاه حوزه و دانشگاه از سال ۶۱ آغاز شده است گفت: از همان ابتدا یک شورایی به نام همکاری حوزه و دانشگاه با زعامت و مدیریت آیت الله مصباح یزدی شکل گرفت.

وی تاریخچه فعالیت پژوهشگاه در حدود ۴۰ سال اخیر را به ۴ دوره فردگرایی، گروه محوری، سازمان محوری و گفتمان محوری ترسیم کرد و گفت: از همان ابتدا نخبگان و برگزیدگان حوزه و دانشگاه با رویکرد تحول و بازسازی علوم انسانی با هدف جهت بخشی اسلامی کار خود را در کسوت و روش‌های مختلف انجام دادند.

رئیس پژوهشگاه حوزه و دانشگاه با تاکید بر اینکه در دوران اتکا پژوهشگران به یک فرد خاص مباحث بیشتر با نقد و نظرو شکل گیری براساس تفکرات و اندوخته‌های آیت الله مصباح یزدی بود گفت: اما از دوره دوم که تقریباً از سال ۶۳ تا ۶۹ پی ریزی و تداوم یافت تغییر و تحول اندیشه‌ها و دستاوردهای پژوهشی علوم انسانی با تضارب آرا و مباحث یک گروه اندیشمند متشکل از نخبگان حوزوی و دانشگاهی با زعامت آیت الله حسینی شاهرودی ادامه یافت.

این استاد و پژوهشگر حوزه علوم انسانی دوره سوم پژوهشگاه را ورود برنامه ریزی‌های آکادمیک عنوان کرد و گفت: در این دوره که از سال ۶۹ تا ۷۷ با خدمات و مدیریت آیت الله محمدی عراقی همراه بود اصطلاحات و ادبیات دانشگاهی و آکادمیک به حوزه علمیه راه یافت.

رئیس پژوهشگاه حوزه و دانشگاه دوران عطف و تحول اساسی درونی و برونی پژوهشگاه را از سال ۷۷ اعلام کرد و گفت: از سال ۷۵ که دفتر همکاری حوزه و دانشگاه زیر مجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار گرفت و این دفتر به پژوهشکده حوزه و دانشگاه با ۹ گروه علمی و پژوهشی علوم انسانی تغییر عنوان داد و تلاش‌ها و خدمات بی‌شائبه آیت الله اعرافی روش تولید سازمان محورانه شد و فعالیت‌های علمی و پژوهشی به رسمیت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رسید.

وی با تاکید بر اینکه در دوره سوم از حیات پژوهشگاه شاهد ورود استادان با تحصیلات توأم حوزوی و دانشگاهی بودیم گفت: در این دوره پژوهشگاه به عنوان یک سازمان شامل سه بخش مغز افزاری (اعضای هیات علمی و مدیران پژوهشی)، نرم افزار (چشم اندازه‌ها و برنامه‌های استراتژیک سازمانی) و سخت افزاری (توسعه عمرانی و نیروهای پشتیبانی) شد.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر حکیمیان افزود: در روش‌های

رشته های جدید دانشی متناسب با نیاز روز جامعه در حوزه طراحی شود

آیت الله اعرافی بر ضرورت حرکت حوزه در راستای به روز رسانی مباحث فقهی تأکید و بیان کرد: در زمینه های فقهی نیز امروز باید رشته های جدید دانشی متناسب با نیاز روز جامعه را طراحی و پایه ریزی کنیم؛ فقه اقتصاد، فقه خانواده، فقه سیاست، فقه تربیت، فقه اجتماعی، فقه هنر، فقه مدیریت، فقه تحولات و رفتارهای درونی انسان، فقه سلامت، فقه پزشکی، فقه شهرسازی و معماری، فقه رسانه و فضای مجازی و مواردی از این قبیل از جمله نیازهای فقهی روز است که باید با دیدگاه مقارن به آن پردازیم.

مدیر حوزه های علمیه سراسر کشور بایسته های تحول و ایجاد توسعه در علم اصول فقه، تفسیر قرآن کریم و حدیث در راستای اسلامی سازی علوم انسانی را مورد توجه قرار داد و اظهار کرد: بدون تعمیق مباحث فقهی، عقلی، فلسفی، کلامی، اصولی، تفسیری و حدیثی نمی توانیم به طور عمیق به سوی علوم انسانی اسلامی حرکت کنیم.

وی بر ضرورت حمایت مسؤولان از تلاش های علمی حوزه و دانشگاه در راستای تحول علوم انسانی بر مبنای آموزه های دینی تأکید و تصریح کرد: تلاش حوزه این است که در طراحی نظام آموزشی و پژوهشی و برنامه ریزی های خود به این مقولات بپردازد؛ الزامات دانشگاه نیز باید تبیین شود تا این دو نهاد در یک تعامل همه جانبه به مباحث عمقی بپردازند؛ اگر نظام سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی صحیح می خواهیم باید زیر ساخت های علمی اش را فراهم کنیم و بدانیم این کار رسالت حوزه و دانشگاه است؛ اسلامی سازی علوم انسانی در گرو دارا بودن از روح عمیق علمی و شجاعت انقلابی توأم با حکمت و درایت است.

مدیر حوزه های علمیه تأکید کرد: اگر نظام سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی صحیح می خواهیم باید زیر ساخت های علمی اش را فراهم کنیم و بدانیم این کار رسالت حوزه و دانشگاه است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، آیت الله علیرضا اعرافی مدیر حوزه های علمیه سراسر کشور در همایش «همکاری علمی حوزه و دانشگاه در راستای بازسازی و تحول علوم انسانی» که به صورت مجازی در پژوهشگاه حوزه و دانشگاه برگزار شد، ضمن گرامیداشت سالروز وحدت حوزه و دانشگاه گفت: برای پیشرفت در عرصه های مختلف نیازمند پیشرفت در قلمرو علم و دانش هستیم.

وی با اشاره به اینکه امروز حوزه های علمیه و دانشگاه ها گام های بلندی در راستای پیشرفت قلمروهای دانشی برداشته اند، ادامه داد: ما در این زمینه کارنامه درخشانی را از سوی حوزه های علمیه و دانشگاه ها شاهد هستیم؛ البته نقدهایی نیز وجود دارد، اما در یک نگاه کلی گام های بلندی در زمینه پیشرفت های علمی برداشته شده است.

آیت الله اعرافی با بیان اینکه در زمینه تولید علم و فرآورده های دانشی پرونده قابل قبولی را از سوی حوزه و دانشگاه شاهد هستیم، عنوان کرد: امروز حجم بالایی از تولیدات علمی را از سوی حوزه و دانشگاه در عرصه های مختلف علوم انسانی اسلامی شاهد هستیم. مدیر حوزه های علمیه سراسر کشور ضمن تقدیر از تلاش های پژوهشگاه حوزه و دانشگاه در زمینه بازسازی علوم اسلامی اظهار کرد: امروز ما باید نگاه خود را در زمینه بازسازی علوم انسانی معطوف به نیازهای جامعه کنیم.

وی با اشاره به اینکه امروز باید به سوی علوم انسانی مبتنی بر معارف اسلامی حرکت کنیم، افزود: در کنار بازسازی علوم انسانی باید علوم اسلامی مطرح در حوزه را نیز ارتقا بدهیم تا بتواند پاسخگوی نیاز روز جامعه بشری باشد.

آیت الله اعرافی به تبیین بایسته های بازسازی علوم انسانی مبتنی بر معارف اسلامی پرداخت و عنوان کرد: علوم عقلی و تفکر فلسفی ما نیازمند تعمیق است، چراکه با همه عظمت خود پاسخگوی اسلامی سازی علوم انسانی نیست، بلکه باید آنها را امتداد بخشید و به سوی فلسفه های مضاف حرکت کرد.

مدیر حوزه های علمیه سراسر کشور خاطرنشان کرد: امروز گام های بلندی در زمینه اسلامی سازی علوم انسانی برداشته شده و پژوهشگران بسیار ارزشمندی در این عرصه وجود دارند، اما باید دانست تا نقطه مطلوب فاصله داریم و باید تلاش کنیم به آن نقطه برسیم.

وی اضافه کرد: در درختواره دانشی حوزه های علمیه رشته های فلسفه های مضاف و حوزه های خاص عقلی ناظر به علوم طبیعی، انسانی و اجتماعی طراحی شده و در حال پیگیری است، اما باید دایره کار را وسعت ببخشیم.

استاد درس خارج حوزه علمیه قم با اشاره به رسالت حوزه و دانشگاه در زمینه تحول علوم انسانی گفت: برای تحول وسیع در علوم انسانی نیازمند حمایت همه جانبه مسؤولان هستیم. به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، آیت الله سید محمد غروی استاد درس خارج حوزه علمیه قم در همایش «همکاری علمی حوزه و دانشگاه در راستای بازسازی و تحول علوم انسانی» که به صورت مجازی در پژوهشگاه حوزه و دانشگاه برگزار شد، ضمن گرمیادداشت سالروز وحدت حوزه و دانشگاه گفت: مسأله بازنگری علوم انسانی و اسلامی سازی آن موضوعی است که از ابتدای انقلاب مطرح بود.

وی افزود: در این زمینه اختلاف نظرهای بسیاری وجود داشت؛ به عنوان مثال برخی معتقد بودند صرف اسلامی بودن فضای دانشگاه و تدریس اساتید مسلمان، جهت علوم انسانی را تغییر می دهد. آیت الله غروی ادامه داد: برخی دیگر نیز معتقد بودند که علوم انسانی نیز باید بازسازی شده و اسلامی سازی شود.

وی اضافه کرد: این اختلاف سلیقه را نزد امام خمینی (ره) مطرح کردند و ایشان آنها را به سوی قم راهنمایی کردند؛ هنگامی که آن افراد به قم آمدند مؤسسه در راه حق آیت الله مصباح یزدی در این زمینه نقش بسیار خوبی ایفا کرد.

استاد درس خارج حوزه علمیه قم با اشاره به اینکه مسأله بازسازی علوم انسانی باید به صورت متعادل و به دور از افراط و تفریط پیش برود، عنوان کرد: امروز بهترین کار در راستای وحدت حوزه و دانشگاه این است که همکاری علمی میان این دو نهاد وجود داشته باشد.

وی بیان داشت: بهترین زمینه این همکاری علمی نیز اسلامی سازی علوم انسانی است.

آیت الله غروی اظهار کرد: مسؤولان مدتی بود که مسأله اسلامی سازی علوم انسانی را مورد غفلت قرار داده بودند و تأکیدی که رهبری بر مسأله تحول در علوم انسانی داشتند در توجه آنها به این موضوع نقش بسزایی داشت.

وی با بیان اینکه امروز برخی با مسأله اسلامی سازی علوم و بازسازی علوم انسانی مخالف هستند، گفت: امروز بحمدالله متون بسیار ارزشمندی در اختیار دانشگاهیان است و ما نیز در این زمینه همواره با دانشگاهیان ارتباط داشته ایم.

آیت الله غروی با انتقاد از عدم حمایت های لازم برای تحول علوم انسانی از سوی مسؤولان عنوان کرد: مسؤولان آنچنان که شایسته است از این مسأله حمایت نکرده اند.

وی خاطرنشان کرد: برای تحول وسیع و همه جانبه در علوم انسانی نیازمند حمایت همه جانبه از سوی مسؤولان هستیم.

فقه را با یکدیگر مقایسه کنیم باید تفاوت های آنها را در ارکان پنجگانه دانش یعنی مبانی، موضوع، مسائل، غایت و منهج مورد توجه قرار دهیم.

فلسفه دین آموزه های اسلام را مورد تحلیل عقلانی قرار می دهد

حجت الاسلام والمسلمین ساجدی دبیر علمی همایش ملی «فلسفه دین اسلامی» نیز در این نشست به ارائه گزارشی از روند فعالیت های این همایش پرداخت و گفت: مباحث فلسفه دین در کشور ما بسیار زنده و پویا است.

وی برای تبیین مباحث مورد نظر فلسفه دین شبهاتی که از سوی مجتهد شبستری در زمینه زبان دین مطرح شده است را مورد اشاره قرار داد و اظهار داشت: مجتهد شبستری امکان اثبات گزاره های قرآنی و واقع نمایی کردن این گزاره ها را زیر سؤال می برد و زبان دین را نمادین تلقی می کند.

حجت الاسلام والمسلمین ساجدی بیان کرد: مجتهد شبستری قائل است گزاره های قرآنی را نمی توان سخن خدا تلقی کرد و ما باید زبان دین که مجموعه ای از دستگاه ها و نمادها است را رمزگشایی کنیم؛ حال این که اینگونه نیست و حتی برخی اندیشمندان غربی گزاره های دینی را واقع نما می دانند و ما نمی توانیم هر مطلبی را حتی اگر در غرب هم مطرح شود نوعی پیش فرض تلقی کنیم.

عضو هیأت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) عنوان کرد: مجتهد شبستری می گوید اگر یک سخن در شنونده افق گشا واقع شود آن را می توان کلام خداوند دانست و در این صورت نمی توان آن را از جانب خدا تلقی کرد؛ لازمه سخن وی عدم ضرورت ارسال رسل خواهد بود، زیرا اگر اینگونه باشد چه ضرورتی دارد رسل از جانب خداوند مبعوث شوند؟ این دیدگاه نوعی خلط میان متن، فهم و لوازم آن می کند، زیرا سخن خدا بودن قرآن، مشروط به خواندن و فهم آن نیست؛ آیا ما اگر کتاب گلستان سعدی را نخوانیم، می توان گفت که آن کتاب نوشته سعدی نیست؟

وی تأکید کرد: در حقیقت آقای مجتهد شبستری قائل است که آنچه در طول تاریخ اثرگذار بوده، روایت ها هستند و قرآن نیز نقل روایت گونه پیامبر اکرم (ص) بوده و متعلق در جهان خارج ندارد و صرفاً در تخیل ایشان صورت گرفته است؛ آقای شبستری این مورد را با جزم

همایش ملی «فلسفه دین اسلامی» از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی از سلسله نشست های مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی اسلامی و با پیام آیت الله جوادی آملی برگزار شد. به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حضرت آیت الله جوادی آملی در پیامی تصویری به این همایش جایگاه علم و عمل را مورد اشاره قرار داد و گفت: برای شناخت حکمت نظری و عملی باید مثالی را مورد توجه قرار دهیم.

وی افزود: گاهی یک فرد مجاری ادراکی و تحریکی اش سالم بوده، گاهی مجاری ادراکی اش سالم و مجاری تحریکی اش ناسالم، گاهی مجاری ادراکی ناسالم و مجاری تحریکی سالم و گاهی هم هر دو معیوب است.

استاد برجسته درس خارج حوزه علمیه قم ادامه داد: گروه نخست در صورت تشخیص خطر، خود را نجات می دهند، اما سایر گروه ها چون در یک بخش از مجاری خود دچار عیب و نقص هستند جان سالم از خطرات در نمی برند؛ عقل نظری و عقل عملی نیز همینگونه است و باید بدانیم عقل نظری و عملی در کنار یکدیگر می توانند مفید فایده باشند.

وی خاطرنشان کرد: اگر حکمت نظری و عملی را در کنار هم داشته باشیم بدون شک در صراط مستقیم قرار می گیریم و به فلاح و رستگاری می رسیم و این فلسفه دین اسلامی است که همه این موارد را تبیین کرده و راز و رمز آنها را برای ما روشن می سازد.

استاد برجسته درس خارج حوزه علمیه قم گفت: فلسفه دین رهاورد های عقلی فراوانی دارد که باید آنها را استخراج کرده و راه علم و عمل را از طریق آن هموار کنیم.

فلسفه دین به تبع اضلاع مختلف دین، تکثر پیدا می کند

همچنین آیت الله رشاد در این همایش با بیان اینکه قلمرو فلسفه دین بسیار گسترده است، عنوان کرد: فلسفه دین به تبع اضلاع مختلف دین، تکثر پیدا می کند؛ به گمان بنده، دین از اضلاع پنجگانه عقاید دینی، علم دینی، عرفان دینی، اخلاق و آداب دینی و قانون دینی یا شریعت تشکیل شده است، از این رو فلسفه دین نیز به همین تناسب تکثر پیدا می کند.

فلسفه شریعت یکی از شاخه های فلسفه دین اسلامی

وی فلسفه شریعت را یکی از شاخه های فلسفه دین اسلامی دانست و به تفاوت های میان فلسفه شریعت و فلسفه فقه اشاره و تأکید کرد: فلسفه یک دانش است و می تواند همانند سایر دانش ها از ارکان مختلفی همچون مبانی، موضوع، مسائل، غایت و منهج برخوردار است.

مقایسه فلسفه شریعت و فلسفه فقه

آیت الله رشاد تعاریف دین، فقه و شریعت را مورد اشاره قرار داد و ضمن مقایسه میان آنها خاطرنشان کرد: اگر بخواهیم فلسفه شریعت و فلسفه

می گوید، در حالی که خودش با عبارات جزمی مخالفت می کند؛ جای سؤال دارد که از وی بپرسیم شما که مخالف جزم هستیید چرا ملتزم به آن شدید؟

حجت الاسلام والمسلمین ساجدی با اشاره به اینکه تفکر آقای مجتهد شبستری ریشه در قائل بودن به مسدودیت راه معرفت به واقع دارد، خاطرنشان کرد: اگر ملتزم به این موضوع باشیم نیز باید دانست که نباید تنها آن را منحصر در قرآن کریم دانست، بلکه سایر مبانی نیز مستلزم این شبهات می شوند؛ بدون شک قرآن کریم واقع نما است و اندیشمندان از راه های علمی آن را اثبات کرده اند. دبیر همایش ملی «فلسفه دین اسلامی» در پایان مطرح کرد: فلسفه دین آموزه های اسلام را مورد تحلیل عقلانی قرار می دهد و در تحلیل های خود نیز مبتنی بر مبانی دقیق فلسفی حرکت می کند و هر کدام از مبانی فلسفی را نیز مورد استدلال های متقن قرار می دهد.

پویایی و بالندگی مباحث فلسفه دین پس از پیروزی انقلاب

در پایان این همایش حجت الاسلام والمسلمین قائمی نیا با اشاره به پویایی و بالندگی مباحث فلسفه دین پس از پیروزی انقلاب اسلامی تأکید کرد: بعد از انقلاب کشور ما وضعیت خاصی در میان سایر کشورها پیدا کرد. وی اضافه کرد: چون نظام دینی روی کار آمده بود باید مباحث دینی را بیشتر مورد بحث قرار می داد.

استاد حوزه و دانشگاه افزود: قبل از پیروزی انقلاب شهید صدر و شهید مطهری از پیشگامان مسأله فلسفه دینی بودند، اما بعد از آن چون با کل مدرنیسم و عقلانیت مدرن و مباحث غربی مواجه شدیم باید از طریق فلسفه دین به آن ها پاسخ می دادیم.

ایران اسلامی مینیاتورانديشيه های مختلف فلسفی دینی است

حجت الاسلام والمسلمین قائمی نیا ایران اسلامی را مینیاتورانديشيه های مختلف فلسفی دینی دانست و افزود: امروز میراث بسیار بزرگ و تنومندی داریم که رجوع به آثار آنها می تواند در این زمینه سودمند باشد؛ البته نباید تنها به این اکتفا کنیم، بلکه باید از همه قابلیت های تفکر اسلامی در زمینه فلسفه دین استفاده داشته باشیم؛ به عنوان مثال علم اصول می تواند در این زمینه بسیار سودمند باشد.

وی در پایان خاطرنشان کرد: البته باید دانست که مراد ما از فلسفه دین، علم کلام نیست، بلکه بر اساس عقلانیت فلسفی دیدگاه های مختلف دین را مورد توجه قرار می دهیم و هدف اصلی ما در این شاخه دفاع از عقاید دینی نیست؛ این فلسفه نیز همانند سایر فلسفه های جهان باید توانمندی های خود را نشان داده و مورد دقت و موشکافی هی عالمانه قرار بگیرد.

پژوهش کامل نیازمند مدیریت منابع علمی و استناد دهی های دقیق است

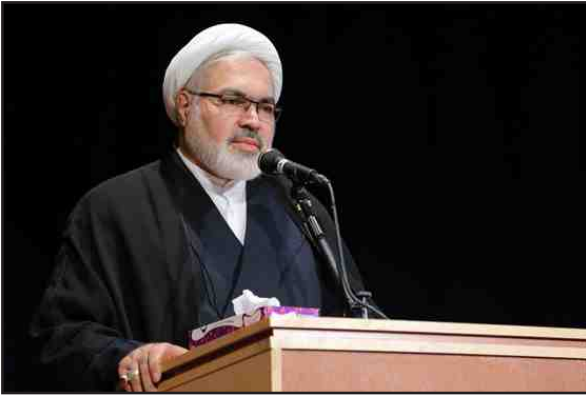
فیلم، صفحه وب، تنوع شیوه یا سبک های استناد دهی مختلف و تفاوت های ظریف و مهم در استناد دهی این سبک ها، وجود دست نامه های حجیم برای هر کدام از سبک های استناد دهی کار سختی پیش روی محقق قرار دارد. وی با بیان این که دو راهکار برای اسناد دهی وجود دارد، ابراز داشت: نوع نخست استناد دهی دستی است که در این نوع از دستنامه های سبک های استناد دهی استفاده می شود که خیلی زمان بر بوده و کنترل استنادهای درون متنی و فهرست منابع را با چالش مواجه می کند و نوع دوم استناد دهی خودکار است که برای این منظور نرم افزارهایی طراحی شده است. هراتی با اشاره به راه اندازی نرم افزار پژوهیار توسط مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم انسانی نور یادآور شد: پژوهیار نرم افزار استناددهی و سازماندهی منابع پژوهشی به سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی است. این نرم افزار، محققان را در امر پژوهش و مستند سازی نتایج پژوهشی یاری می کند. وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: ابزار قدرتمند پژوهیار به کاربران خود کمک می کند تا گردآوری، سازماندهی و تجزیه و تحلیل منابع علمی خود رابه آسانی انجام دهند و سپس با تکیه بر آن بتوانند به نحو مناسبی و بر اساس شیوه نامه استناددهی مورد نظر خود، به مستندسازی پژوهش خود در قالب کتاب، پایان نامه و مقاله بپردازند. دانشیار گروه مهندسی کامپیوتر دانشگاه فردوسی مشهد عنوان کرد: علاوه بر این، پژوهیار دارای قابلیت های بسیاری از جمله ذخیره و طبقه بندی اطلاعات، یادداشت گذاری، استفاده از برچسب های مختلف، جستجوی اطلاعات ذخیره شده و... است؛ همچنین این نرم افزار پیوند محکمی با منابع برخط (online) دارد، به گونه ای که هنگام جستجو و بازیابی اطلاعات از کتاب، مقاله، صفحات وب، تصاویر و ده ها قلم دیداری و شنیداری دیگر، پژوهشگر می تواند به طور خودکار منابع خود را در نرم افزار ذخیره کند.

هراتی با بیان این که پژوهش کامل نیازمند مدیریت منابع علمی و استناد دهی های دقیق است، گفت: ابزار قدرتمند پژوهیار تولید شده توسط مرکز تحقیقات نور، به کاربران خود کمک می کند تا گردآوری، سازماندهی و تجزیه و تحلیل منابع علمی خود رابه آسانی انجام دهند.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، احد هراتی در نشست علمی مجازی مدیریت منابع علمی و لزوم آن برای پژوهشگران از سلسله نشست های همایش مجازی علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری که پنجشنبه ۲۷ آذر از سوی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور برگزار شد، اظهار داشت: دلیل مدیریت منابع علمی شکل گیری فعالیت های مختلف پژوهشی از جمله مقاله، کتاب و پایان نامه است و در حقیقت مدیریت منابع علمی دانشی مربوط به استناد دهی در امور پژوهشی است. دانشیار گروه مهندسی کامپیوتر دانشگاه فردوسی مشهد با اشاره به معنای استناد دهی گفت: وقتی پژوهشگری در نوشته خود از اثری استفاده و به آن ارجاع می دهد در واقع عمل استناد را برای آن اثر انجام داده است و عمل استناد دهی استفاده یک نویسنده در خلق اثر از مطالب سایر منابع و ارجاع دادن به آنها است.

وی در پاسخ به چرایی و اهمیت مدیریت منابع علمی و استناد دهی بیان داشت: یکی از دلایل اهمیت این مسأله دستردسی به فهرست منابع مورد استناد در پایان متن، هدایت مخاطبان به منشأ اصلی اندیشه، یافته ها و داده های ارائه شده، روشن تر شدن مطالب برای نویسنده و آگاهی بیشتر مخاطب، اعتبار بخشی به اثر تالیفی و تحقیقی، جلوه ای از امانت داری مؤلف و نمادی از اخلاق پژوهش، نشان دادن سیر تاریخی و اهمیت موضوع اثر به خصوص در آثار پژوهشی است. هراتی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به شیوه های استناد دهی یادآور شد: رویکردهای استاندارد برای استناد به منابع استفاده شده توسط مؤلف در تدوین اثر خود، قوانینی برای حروف چینی، املاء استفاده از حروف درشت و کوچک، نقطه گذاری و مواردی از این دست برای ذکر اطلاعات کتابشناختی بخشی از این شیوه هاست و در کل بیش از ۷۰۰۰ شیوه برای این منظور وجود دارد. وی با اشاره به انواع استناد دهی خاطر نشان کرد: نوع نخست استناد دهی درون متنی - برون متنی غیر نشانه ای است که در این نوع، مشخصات کوتاهی از مآخذ و نقل مطلب در متن (نویسنده تاریخ) ارائه شده و اطلاعات کتاب شناختی سند مورد ارجاع در پایان فصل یا انتهای متن بیان می شود؛ نوع دوم استناد درون متنی - برون نشانه ای است که در این نوع نشانه و نمادی معمولاً عدد پس از نقل مطلب در متن درج و ارائه اطلاعات کتابشناختی سند مورد ارجاع در جایی خارج از متن اعم از پایین صفحه، پایان فصل یا انتهای متن قرار می گیرد. دانشیار گروه مهندسی کامپیوتر دانشگاه فردوسی مشهد در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: برای مدیریت منابع علمی چه کنیم؟ با توجه به تنوع منابع اطلاعاتی در قالب مقاله، پایان نامه،

علوم انسانی باید از مدار تقلید خارج شود/ برگزاری ۳۰ نشست علمی به همت مجمع

انسانی اسلامی شهریورماه سال جاری با حضور غلامحسین رحیمی معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و رؤسای این پژوهشگاه‌ها در پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد. در این جلسه، پس از بحث و بررسی در خصوص اساسنامه این مجمع، با نظر تمام حاضران در جلسه، حجت الاسلام والمسلمین نجف لکزایی معاون پژوهش دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم به عنوان «اولین دبیر مجمع رؤسای پژوهشگاه‌های علوم انسانی اسلامی» انتخاب شد.

حجت الاسلام لکزایی رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی و استاد تمام علوم سیاسی دانشگاه باقرالعلوم (ع) است که به تازگی در یازدهمین دوره جشنواره بین‌المللی فارابی، ویژه تحقیقات علوم انسانی و اسلامی، به عنوان نظریه پرداز برجسته (به پیشنهاد هیأت حمایت از کرسی‌های نظریه پردازی، نقد و مناظره) انتخاب شد.

دبیر مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی- اسلامی با تأکید بر نقش علوم انسانی اسلامی در پیشبرد اهداف نظام مقدس جمهوری اسلامی گفت: علوم انسانی باید از مدار تقلید خارج شود.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین دکتر «نجف لکزایی» در مراسم اختتامیه همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۷ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی- اسلامی، برگزار شد، ضمن گرامیداشت سالروز شهادت آیت الله دکتر مفتاح و روز وحدت حوزه و دانشگاه اظهار داشت: هفته پژوهش را به جامعه علمی کشور اعم از حوزویان و دانشگاهیان تبریک و تهنیت عرض می‌کنم.

دبیر مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی- اسلامی و رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی عنوان کرد: در اختتامیه همایشی هستیم که با حمایت و پشتیبانی معاونت محترم پژوهشی وزارت علوم و همینطور همکاری بسیار خوب دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم برگزار شد.

وی بیان داشت: جا دارد از دکتر رحیمی و دکتر نیسی و همچنین حجت الاسلام والمسلمین استاد واعظی رئیس دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم تقدیر و تشکر داشته باشیم.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر لکزایی با اشاره به مراکز همکار در برگزاری این همایش خاطرنشان ساخت: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)، پژوهشگاه علوم قرآن و حدیث، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور و پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با برگزاری نشست های علمی در این هفته و حضور رؤسای این مراکز در جلسات، همکاری شایانی با این مجمع داشتند.

معاون پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم افزود: از پنجشنبه گذشته تا امروز این جلسه سی امین نشست هست که با موضوع این همایش برگزار می‌شود.

وی بیان داشت: نشست هایی که برگزار شده گاهی یک استاد با همراهی دبیر علمی محور بحث بوده تا نشست هایی که هفت یا هشت استاد به ارائه بحث پرداخته اند که گزارش تفصیلی آن در آینده به معاونت پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ارائه خواهد شد.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر لکزایی در ادامه با تأکید بر لزوم تحول در علوم انسانی- اسلامی و استفاده از این علوم برای کمک به نظام اسلامی عنوان کرد: باید همه تلاش خود را به کار بگیریم تا علوم انسانی از مدار تقلید خارج شود.

وی خاطرنشان کرد: انشاءالله با تلاش های مراکز پژوهشی دینی بتوانیم علوم انسانی را ناظر به معارف اسلامی احیا کنیم. لازم به ذکر است، اولین جلسه مجمع رؤسای پژوهشگاه های علوم

پیشبرد اهداف نظام سیاسی نیازمند نهادسازی بر اساس فقه و علوم انسانی است

فقه اسلامی و رشد بیش از حد فلسفه نیازمندی به سایر علوم را کمتر کرده بود، گفت: در گذشته چون حکمت نظری رشد زیادی پیدا کرده بود ضرورتی نمی دیدند که به حکمت عملی بپردازند. وی اضافه کرد: ادعای من این است که به دو دلیل مهم لازم است که در ساحت حکم رانی و مدیریت کلان جامعه علاوه بر استمداد از فقه، از علوم انسانی معطوف به عرصه زندگی نیز استفاده کنیم که نخست پیچیده تر شدن مقوله حکم رانی است یعنی بعد از این که دولت مدرن تشکیل می شود ساحت حکم رانی و مدیریت جامعه به قدری پیچیده می شود که صرفاً با بخش فقهی و حقوقی نمی شود مقوله حکم رانی را پیش برد و نیازمند دانش هایی از جنس اجتماعی و عرصه زندگی هستیم که متناسب با معارف و اصول اسلامی باشد.

لزوم نهادسازی های همسو با فرهنگ و ارزش های اسلامی

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی افزود: دلیل دوم لزوم نهادسازی های همسو با فرهنگ و ارزش های اسلامی است که این نهادسازی گرچه بخش فقهی و حقوقی هم دارد ولی فقهی و حقوقی محض نیست؛ نه تنها با پیروزی انقلاب اسلامی حتی قبل از پیروزی انقلاب اسلامی جریانات اسلام گرای سیاسی در جهان اسلام همواره یکی از شعارهای اصلی اش تطبیق الشریعه بوده است یعنی می خواسته وفق اصول و ارزش های اسلامی جامعه سازی کند که شما در تمام جریانات اسلام خواه معاصر می بینید.

وی در ادامه عنوان کرد: آرمان بزرگ انقلاب اسلامی پیاده کردن دین و عینیت بخشی اصول و ارزش های اسلامی در جامعه بوده است و اگر ما چهل سال قبل را تحلیل کنیم می بینیم این آرمان به یک صورت تئوریزه نشده بلکه یک صورت بسیط دارد یعنی بسیط ترین وجه تئوری این آرمان را در دهه اول انقلاب مشاهده می کنیم که عقیده داشتند اگر ما به مرفه عمل کنیم و رساله های عملیه را پیاده کنیم به این آرمان دست پیدا می کنیم؛ پیش فرض آن خودبستگی فقه موجود و فقه منعکس در رساله های عملی برای تحقق آن آرمان اسلامی کردن جامعه و تشکیل حکومت دینی بود. حجت الاسلام والمسلمین واعظی با اشاره به این که رویکرد دوم معتقد به عدم کفایت فقه متعارف موجود و لزوم تقویت فقه اجتماعی است، گفت: این رویکرد می گفت ما اگر فقه اجتماعی اسلام را تقویت کنیم می توانیم به آرمان اسلامی کردن جامعه و اقامه دین برسیم؛ این رویکرد دوم، دو تقریر ضعیف و قوی دارد که تقریر ضعیف با عقیده به کفایت فقه اجتماعی معتقد است که با همان شیوه مرسوم فقهی که فروعاً فقهی استنباط شده است، مسائل اجتماعی استنباط نشده است بنابراین اگر با همان شیوه فقهی متعارف سراغ مسائل اجتماعی و سیاسی برویم و فقه اجتماعی را فربه کنیم به هدف می رسیم.

وی بیان داشت: رویکرد قوی در همین فقه اجتماعی می گوید: ما احتیاج به فقه النظام داریم یعنی نیازمند استنباط نظامات اجتماعی سیاسی، آموزشی و تربیتی و غیره اسلامی هستیم، این

حجت الاسلام والمسلمین واعظی با تأکید بر این که پیشبرد اهداف نظام سیاسی نیازمند نهادسازی بر اساس فقه و علوم انسانی است، گفت: فقه به تنهایی برای حکم رانی کافی نیست.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «احمد واعظی» در مراسم اختتامیه همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۷ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی- اسلامی، برگزار شد، ضمن گرامیداشت سالروز شهادت آیت الله دکتر مفتوح و روز وحدت حوزه و دانشگاه اظهار داشت: امیدواریم جلساتی که در طی هفته برگزار شد طلیعه همکاری مستمر بین نهادهای پژوهشی باشد که اهداف مشترکی دارند.

لزوم گسترده شدن پژوهش و فناوری در علوم انسانی اسلامی

رئیس دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم با تأکید بر لزوم گسترده شدن پژوهش و فناوری در علوم انسانی اسلامی، ابراز داشت: سؤالی که مطرح می شود این است که چرا با وجود ضرورت حضور و تأثیرگذاری فقه در عرصه حکم رانی و مدیریت کلان جامعه ما نیازمند به علوم انسانی اسلامی هستیم؟ و چرا عرصه زندگی و حیات جمعی علی رغم اعتقاد به جامعیت فقه ما را مستغنی از رجوع و استمداد و بهره مندی از علوم انسانی اسلامی نمی کند؟

وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: منظور ما از علوم انسانی بخشی از علوم انسانی است که با عرصه زندگی و حیات اجتماعی درگیر است نه مطلق علوم انسانی؛ این را هم باید بدانیم که کارکرد و حضور پژوهشگاه های حوزه مطالعات انسانی در عرصه حکم رانی خیلی اهمیت دارد چون برخی اوقات تصور این است که با توجه به جامعیت فقه اسلامی و کارکردها و موضوعاتی که فقه اسلامی دنبال می کند شاید برای اداره جامعه اسلامی و تنظیم ساحت های مختلف حیات جمعی نیازمند منبع معرفتی دیگری نباشیم اعم از علوم انسانی و اجتماعی حتی با پسوند اسلامی.

دلیل نپرداختن به حکمت عملی

حجت الاسلام والمسلمین واعظی با بیان این که فربهی و شکوفایی

که اسلام معرفی کرده و تمدن اسلامی را رقم بزنیم و جامعه پردازی دینی کنیم باید در حوزه سیاست، مناسبات مالی، اقتصاد، شؤون آموزشی و جنبه های دیگر نهادسازی کنیم که این نهادسازی البته و صدالبته وجه فقهی دارد ولی یک سره برآمده از فقه نیست بلکه باید علاوه بر تکیه بر فقه مسلط بر علوم انسانی اجتماعی باشیم.

تقریر قوی، باب نیازمندی به علوم اجتماعی و علوم انسانی اسلامی را باز می‌کند و در این جا باید گفت نباید در قضاوت عجله کنیم چون ممکن است باز هم کسی صرفاً به نظامات اجتماعی اسلام، فقهی بنگرد که در این صورت باز هم مجالی برای علوم انسانی اسلامی گشوده نمی‌شود.

عضو هیأت علمی دانشگاه باقرالعلوم (ع) در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: اگر تصویر و تقریر کسی از نظامات اجتماعی اسلام این باشد که نظامات اجتماعی اسلام، مسلماً وجه فقهی دارد و یکی از منابع اصلی تنقیح نظامات اجتماعی اسلام، فقه است البته بعد فلسفی، بعد معرفتی و ابعاد دیگری هم دارد یعنی ما باید فلسفه سیاسی اسلامی و فلسفه تربیت اسلام و امثال آن هم داشته باشیم تا بتوانیم نظامات را منقح کنیم، در این صورت باید از علوم انسانی استفاده کنیم.

وی با بیان این که توجه به واقعیت حکم رانی در جهان معاصر و در جهان پیچیده امروز ضرورت نگاه ویژه به علوم انسانی اسلامی را آشکار می‌کند، گفت: ما در طی این چهار دهه با حضور شورای نگهبان، سعی و تلاش زیادی کردیم که تصمیمات و قوانین و آنچه به کلان مدیریت جامعه اسلامی برمی‌گردد، منطبق با شریعت باشد که در این جا دو سناریو متصور است.

حجت الاسلام والمسلمین واعظی در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت: سناریوی اول همان چیزی است که در این چهل ساله به عنوان اسلامی سازی نظام شاهد هستیم که طرح ها و لوایح و قوانینی که در مجلس مصوب می‌شود از حیث انطباق و عدم انطباق با فقه و شریعت بررسی شود، حال آیا در این قوانین پیامدهای اجتماعی، فرهنگی، روانی و اموری که به سامان حیات اجتماعی برمی‌گردد لحاظ می‌شود؟ یعنی آیا فقه صرفاً برای این امور کفایت می‌کند؟ عرض ما در حوزه سناریوی دوم این است که این مسأله حکم رانی موجود، چنان پیچیده شده است که صرف انطباق یا عدم انطباق با فقه و استنباطات فقهی نمی‌تواند مصلحت بودن یا قیودات لازم را برای تصمیم کلان مدیریتی را تنظیم کند.

وی یادآور شد: کسی که در مسند اسلامیت در جامعه اسلامی قرار گرفته بایستی این جور اطلاعات و علوم و معارف را بداند و دلیل دومی که به سناریوی دوم کمک کند این است که در کنار توجه به این انطباق و عدم انطباق با احکام اولیه اسلامی این گونه مطالعات و معارف اسلامی لازم است.

کمتر نهادسازی و بیشتر مونتاز کرده ایم

حجت الاسلام والمسلمین واعظی ابراز داشت: ما در این چهل ساله کمتر نهادسازی و بیشتر مونتاز کرده ایم یعنی از تجارب عقلاییه موجود در نظامات اجتماعی دیگر را مثل بانک، قیوداتی زده و آن را اسلامی کرده ایم ولی نهادسازی نکرده ایم در حالی که به نظر می‌رسد اگر بخواهیم حکم رانی اسلامی داشته باشیم و اهداف و اصولی

جایگاه مباحث تاریخی نگرى در تضعیف علوم انسانی اسلامی

همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری»

دهه قبل در متفکران خودمان هم دیده ایم تا یکی دو دهه قبل که به صراحت آنها را مطرح کرده و به علوم انسانی اسلامی سرایت داده اند.

وی در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: آنها می گویند: فهم انسان تابع شرایط تاریخی است پس فهم هرکسی برای خودش مهم است و ما سنجه ای برای ارزش گذاری فهم ها نداریم بلکه به مرور زمان فهم های جدید جایگزین قدیمی می شود؛ آنها مسیر خود را به صورت سازمان دهی شده ادامه دادند.

حجت الاسلام والمسلمین عرب صالحی با بیان این که دین و قرآن و پیامبر را امری تاریخی می دانند، گفت: آنها می گویند: پیامبر و قرآن محصول فرهنگی زمان خودشان هستند، حتی خود دین را امری تاریخی می دانند، پس اساس علوم اسلامی ما در این صورت زیر سؤال می رود، از این رو ما باید متناسب با این شبهات پاسخ های درست و کافی بدهیم.

وی در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: در خصوص علوم انسانی اسلامی نیز مطابق فرهنگ تاریخی نگرى تعمیم برداشته می شود و دینی شدن آن نیز به طور کلی زیر سؤال می رود چون تاریخی نگرى را گفتیم که اصل منابع دینی را انکار کردند و در این صورت علوم انسانی اسلامی بالتبع زیر سؤال می رود.

حجت الاسلام والمسلمین عرب صالحی در تبیین جایگاه مباحث تاریخی نگرى در تضعیف علوم انسانی اسلامی، گفت: این جریان دین و قرآن و پیامبر را محدود به زمان تاریخی می داند و در این صورت ساخت علوم انسانی مبتنی بر اسلام ممکن نخواهد بود.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «محمد عرب صالحی» در مراسم اختتامیه همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۷ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی - اسلامی، برگزار شد، به توضیح مکتب هیستوریزیسم اظهار داشت: مباحث تاریخی نگرى زاده دنیای غرب است و از آنجا به مباحث کشورهای اسلامی و علوم اسلامی و علوم انسانی کشیده شده است.

رئیس پژوهشکده حکمت و دین پژوهی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با بیان این که تاریخی نگرى اصطلاحات متفاوتی دارد و در قلمروهای مختلف کاربرد دارد، گفت: ما در حیطه انسان شناسی و علوم انسانی و اسلامی صحبت می کنیم و عقیده داریم که این نگرش به عنوان یک مکتب در جهان مدرن رواج پیدا کرده است؛ در بعد فلسفی به این معناست که انسان فهم و ارزش ها و اعتقادات و فرهنگ و آداب و رسوم و دین و مذهب زائیده شرایط تاریخی است و به مرور زمان همه این امور با ارزش ها و فرهنگ و حتی دین و مذهب جدید جایگزین می شود.

وی افزود: دو مبنای اساسی در این مکتب وجود دارد؛ یک مبنای فردیت در مقابل تعمیم و یک مبنای بسط و سیالیت در مقابل عینیت که مراد از فردیت یعنی پدیده های فردی و تاریخی انحصاری است و نباید به اصول مشترک برای تبیین آنها پناه برد و مراد از بسط یعنی فردیت امر ثابتی ندارد؛ اگر مبنای فردیت را بپذیریم اولین اثرش امتناع از هرگونه مرجعیت و ملاک عقل جزئی انسان است.

حجت الاسلام والمسلمین عرب صالحی در ادامه عنوان کرد: نتیجه طبیعی این مبنا ظهور انبوهی از نحله ها و فرقه ها است که در حوزه دین عناصر ثابت از بین می رود، دین تبدیل به احساس دین می شود و نتایج دیگری که در دنیای غرب پدید آمده است؛ مطابق عنصر بسط و سیالیت همان عناصر فردیت، انسان همین هیكل خارجی است و هستی انسان همین موجود سیالی است که به دنیا می رود و زمانی از دنیا می رود.

وی با اشاره به تأثیر این دو مبنا در حوزه انسان شناسی گفت: مطابق این دیدگاه هر انسان موجودی با پیشینه منحصر به فرد و محدود و منحصر به یک زمان و مکان خاص است و انسان منحصر به هفتاد هشتادسالگی است که زندگی می کند و توان فراتاریخ و فرارفتن از سنت فرهنگی که در آن زندگی می کند، ندارد و افراد مجبورند که در محدوده ای که به واسطه تاریخ برای آنها دیکته شده، بیاندیشند و عمل کنند و امیدی برای خروج از این محدودیت ها نیست.

استاد حوزه و دانشگاه بیان داشت: در یک کلام آورده های تاریخی نگرى انکار ذات ثابت برای انسان، الگوی ثابت برای انسان و انکار قانون ثابت و جاودان و فهم ثابت برای انسان است؛ ریشه هایی از این افکار از چند

همه مؤلفه های علوم انسانی اسلامی باید دینی باشد

تمایز علوم را صرفاً به یک مناط ارجاع دارد بلکه هر علمی سه لایه مؤلفه دارد که یکی از لایه های علم مؤلفه های رکنی است که آنها را به مبانی، موضوع، مسائل، غایات و منطق و منهج و منبع علم تفسیر می کنیم که مورد پنجم یعنی منبع به چندین مورد اشاره دارد که اعم از نقل و عقل و تجربه است، هرچند تجربه اگر کارآمد باشد فرزند عقل است.

وی در ادامه عنوان کرد: وقتی از پنج عنصر مجموعه ای پیدا شد، یک علم تکون پیدا کرده است و براین اساس با دیگر علوم تفاوت پیدا می کند، هرچند ممکن است نسبت به برخی از این پنج مورد نقدها و تأملاتی باشد ولی به طور کلی می توان گفت که این عناصر و ارکان می تواند یک علم را شکل بدهد.

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی با اشاره به این که معرفت دینی معرفتی چند منبعی چند مجاری است، گفت: اگر انسان عادی از همه منابع بهره گیری کند و داده های دیگری را تصحیح کند می تواند به معارف حق و شناخت حقایق دست پیدا کند؛ علم دینی و علوم انسانی اسلامی نیز نوعی معرفت دینی است.

وی بیان داشت: علوم انسانی را اگر فقط از نقل یا عقل یا قرآن اخذ کنیم، حتماً اسلامی نیست چون همه حقایق در مجموعه اینهاست نه در یکی از آنها؛ در نتیجه علم دینی و علوم انسانی اسلامی از همه منابع معتبر از نظر دین و همه مجاری معرفت که ریشه در ساحت الهی دارد بهره می گیرد بنابراین تنها علم نقلی یا عقلی یا تجربی نیست.

آیت الله رشاد در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: علم یا دینی است یا دینی نیست چون ما علم ناقص و میانی نداریم و علم دینی و دینی تر نداریم و بنده آن را به عنوان نظریه تناسخ نام گذاری کرده ام بنابراین یا همه مؤلفه های یک علم دینی است یا اگر یکی از مؤلفه های آن دینی نباشد، کلاً علم دینی نخواهد بود و به لح

اظ ماهوی دینی نیست هرچند به شاید به لحاظ بستر تمدنی که متولد شده بتوانیم آن را دینی بدانیم ولی ماهیت آن دینی نخواهد بود.

رئیس پژوهشگاه علوم و اندیشه اسلامی با تأکید بر این که همه مؤلفه های علوم انسانی اسلامی باید دینی باشد، گفت: علم دینی و علوم انسانی اسلامی از همه منابع معتبر از نظر دین و همه مجاری معرفت که ریشه در ساحت الهی دارد بهره می گیرد.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، آیت الله «علی اکبر رشاد» در مراسم اختتامیه همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۷ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی - اسلامی، برگزار شد، ضمن گرامیداشت سالروز شهادت آیت الله دکتر مفتاح اظهار داشت: وحدت حوزه و دانشگاه یکی از آرمان های بزرگ حضرت امام خمینی (ره) بود، هرچند این مسأله از سوی حوزه و دانشگاه هنوز به طور جدی پیگیری نشده است و این مجمع تا حدی این خلأ را پر کرده است.

رئیس پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی عنوان کرد: یکی از مسائلی که در حوزه علوم انسانی اسلامی و به طور عام علم دینی مطرح می شود، بد فهمی هایی است که نسبت به این عنوان صورت پذیرفته که گاه عامدانه و گاه ناآگاهانه بوده است.

آیت الله رشاد بیان داشت: برخی از مغرضین گاهی این آرمان را این طور تفسیر می کنند که افرادی که به تولید علم دینی دعوت می کنند می خواهند علوم انسانی را از نقلیات استنباط کنند.

وی بیان داشت: برخی افراد در بین چنین کسانی هستند که درک درستی از دین ندارند و فهم و معرفت دینی در حد مطلوب ندارند و نمی دانند که شیوه کار علمی دینی چگونه است؟ منطق اجتهاد چیست؟ آنها حتی از علم هم درک صحیحی ندارند.

وی گفت: علم دینی صرفاً علم تجربی نیست و حس ابزار یا حس منبع نیست بلکه اصولاً معرفت دینی چند منبعی است علاوه بر این که اصول علمیت علم به منبع یا منطق آن ارجاع نمی شود و ثانیاً هویت علم به ملاکاتی برمی گردد که در فلسفه و برخی دیگر از علوم همچون اصول تحت عنوان مناط وحدت و تمایز علم مورد بررسی قرار گرفته است.

آیت الله رشاد افزود: مهمترین نظریه که عمده حکمای ما نیز از آن پیروی کرده اند این است که موضوع ملاک وحدت و تمایز است ولی به تصور ما این آراء همگی می تواند محل تأمل باشد و نمی تواند ملاک

وحدت حوزه و دانشگاه زمینه ساز اسلامی سازی شدن علوم و تمدن سازی اسلامی است

وی با بیان این که از سوی دیگر کلام و فقه مهمترین علوم اسلامی محسوب می شود، گفت: به عنوان مثال اگر بخواهیم از کلام صحبت کنیم باید بگوییم در آموزه های اعتقادی خودمان انسان را موجودی دارای عقل و عقل را یک نعمت الهی می دانیم که او را به سوی راه درست سوق می دهد و همین طور توصیفی از جامعه می کند و بر اساس اصول و مبانی دینی و کلامی انسان دارای یک وضعیت مطلوبی است و وضعیت یک فرد و جامعه و خانواده و حاکم را ترسیم می کند و راه را هم نشان می دهد.

استاد تمام دانشگاه تهران افزود: آموزه های دینی اخلاقی و کلامی راه رسیدن انسان به سعادت را بیان می کند و اساسا دین می خواهد انسان را به وضع مطلوب یعنی سعادت و فلاح برساند، بنابراین مشاهده می شود که این آموزه های اسلامی می تواند در علوم انسانی الهام بخش باشد هرچند در هر علمی باید از روش خاص خودش استفاده شود ولی ما در نظریه پردازی های خودمان در علوم انسانی و حتی علوم تجربی می توانیم از این اصول آموزه های دینی و اسلامی استفاده کنیم.

وی در ادامه عنوان کرد: علوم اسلامی می تواند در اهداف علم از طریق بیان مبانی و اصول و آموزه ها، علوم انسانی را شکل بدهد و در نظریه پردازی ها نقش داشته باشد که در این جا به بحث سوم می رسیم که همانا تأثیر علوم انسانی در علوم دیگر نظیر پزشکی و فنی و مهندسی است؛ بدون تردید علوم پایه و فنی و مهندسی برای رفاه و زندگی مطلوب انسان تأسیس شده اند، اما اهداف علوم انسانی اسلامی می تواند راه درست و سعادت را نشان بدهد و از این جا می تواند به کمک علوم دیگر بیاید.

حجت الاسلام والمسلمین برنجکار با اشاره به این که نقش علوم انسانی اسلامی در دیگر علوم به خوبی قابل تبیین و تشریح است، گفت: بحث وحدت حوزه و دانشگاه که امروز در آن قرار داریم در همین مسیر روشن می شود یعنی در واقع علوم اسلامی را حوزه مشخص می کند و علوم انسانی و علوم فنی و مهندسی بر عهده دانشگاه است و گفتیم علوم انسانی در چهار هدف خود می تواند از علوم اسلامی بهره بگیرد و برای سعادت انسان یاری رسان باشد، بنابراین وحدت حوزه و دانشگاه یک امر واجب و ضروری است. وی بیان داشت: ما به دنبال تمدن سازی اسلامی هستیم و از این رو وحدت حوزه و دانشگاه نه یک امر مطلوب بلکه یک امر واجب است چون در این صورت علوم دیگر از جمله علوم انسانی جهت پیدا نمی کنند و تمدن سازی اسلامی نیز ممکن نخواهد بود؛ هرچند همکاری این دو مرکز فواید و برکات زیاد دیگری هم دارد.

حجت الاسلام والمسلمین برنجکار با تأکید بر این که وحدت حوزه و دانشگاه زمینه ساز اسلامی سازی و دینی شدن علوم دیگر است، گفت: وحدت و همکاری این دو مرکز و نهاد بزرگ علمی یک امر ضروری و واجب است که بدون آن تمدن سازی اسلامی نیز غیرممکن است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «رضا برنجکار» در مراسم اختتامیه همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۷ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی - اسلامی، برگزار شد، اظهار داشت: امروز آخرین روز هفته پژوهش و روز وحدت حوزه و دانشگاه است که لازم است این دو مناسبت را گرامی بداریم و یاد همه شهدای انقلاب اسلامی به ویژه آیت الله شهید دکتر مفتح را گرامی می داریم.

قائم مقام رئیس پژوهشگاه قرآن و حدیث با اشاره به تعامل علوم انسانی با دیگر علوم و نقش وحدت حوزه و دانشگاه در آن یادآور شد: علوم انسانی به عنوان علمی که با رفتارهای فردی و اجتماعی سر و کار دارد با علوم دیگر متفاوت است؛ اهداف علوم انسانی را می توانیم در چهار محور خلاصه کنیم که محور نخست توصیف و وضعیت موجود انسان فردی و اجتماعی است که در هر علمی متناسب با خودش انجام می گیرد.

وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: محور دوم یا هدف علوم انسانی توصیف وضعیت مطلوب است یعنی باید ببینیم انسان فردی و اجتماعی چه وضعیت مطلوبی دارد و محور سوم توصیف مسیری است که انسان و جامعه را از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب منتقل می کند و محور چهارم مدیریت فرایند و سیری است که انسان را به وضعیت ایده آل می رساند.

حجت الاسلام والمسلمین برنجکار با بیان اینکه حقوق، جامعه شناسی، روانشناسی، اقتصاد و سایر علوم این چهار محور را دارند، عنوان کرد: علم اقتصاد به طور مثال توصیفی از علم موجود دارد، بعد وضعیت مطلوب را ترسیم می کند، در ادامه فرمول ها و راه حل های رسیدن به وضع مطلوب و مدیریت مسیر را نشان می دهد.

وزارت علوم از مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی اسلامی حمایت جدی داشته باشد

پایان نامه های مسأله محور نبوده و نتوانسته مسائل نظام را پاسخ بدهد؟ در راهکارها و طرح اقدام می توانیم به دو راهکار مهم اشاره کنیم که یکی معاونت بنیاد نخبگان برای علوم انسانی اسلامی در حوزه ریاست جمهوری است تا پیگیری کند و بازخوردگیری کرده و دنبال خروجی ها باشد و ما معتقدیم دوستان مجمع می توانند نسبت به این مسأله ورود داشته باشند.

رئیس پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق(ع) در ادامه سخنان خود خاطرنشان ساخت: یکی دیگر از راهکارها بحث تقویت مجمع است، هم افزایی و همکاری برای احصای مشکلات و آسیب ها از سوی این مجمع باید صورت بگیرد لذا باید مجمع را تقویت کرد از جمله این که وزارت علوم نسبت به مصوبات و مسائلی که در این مجمع اتفاق می افتد حمایت جدی داشته باشد و دوم بحث اساسنامه مجمع است که زودتر تصویب شود و وزارت علوم از کارگروه های تخصصی مجمع حمایت کند.

وی با اشاره به خدمتی که پژوهشگاه امام صادق(ع) می تواند داشته باشد، یادآور شد: ما می توانیم ظرفیت بسیج را در خدمت حل این آسیب ها و مشکلات درحوزه آموزشی و پژوهشی به کار بگیریم و ارتباط بین مراکز آموزشی و پژوهشی فراهم شود و در خدمت مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی اسلامی باشیم.

حجت الاسلام والمسلمین نگارش با تأکید بر این که آسیب های متعددی در حوزه پژوهش های علوم انسانی اسلامی وجود دارد، گفت: برای حل این مشکلات لازم است تا وزارت علوم از مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی اسلامی حمایت جدی داشته باشد. به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین «حمید نگارش» در مراسم اختتامیه همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۷ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی - اسلامی، برگزار شد، اظهار داشت: من به نوبه خودم تقدیر و تشکر دارم از معاونت پژوهشی وزارت علوم که در تأسیس این مجمع بیشتاز و پیش قدم شدند و همینطور دوستانی که در مجمع زحمت کشیدند و هفته پرکاری را پشت سر گذاشتند.

رئیس پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق(ع) با اشاره به جایگاه پژوهش در علوم انسانی اسلامی عنوان کرد: در خصوص جایگاه پژوهش یک سری مطالب در نگاه آسیب شناسانه وجود دارد که خوب است برخی از آنها را بشماریم و در نهایت نتیجه خود را بیان کنیم و راهبرد و راهکار ارائه بدهیم.

وی بیان داشت: قطعاً در وزارت علوم و مراکز آموزشی و پژوهشی کارهای بزرگی انجام شده است ولی همچنان ضعف هایی از جمله در حوزه ساختار وجود دارد که در این بخش باید به ضعف در سیستم بازخورد و شکاف بین نظام آموزشی و پژوهشی اشاره کنیم و به همین دلیل کتاب های آموزشی و متون و کارهای علمی اثربخشی چندانی ندارد.

حجت الاسلام والمسلمین نگارش در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: علوم انسانی نسبت به علوم تجربی اولویت کافی را ندارد که در حوزه ساختار باید روی آن تأمل شود و مدیران باید به این سؤال پاسخ بدهند که چرا به این جا رسیده ایم و همین طور نبود عزم و اراده جدی مسؤولان در پیشبرد اهداف علوم انسانی اسلامی دیده می شود و در حوزه اجرایی می توان به فقدان وضعیت سنجی مستمر در پژوهش های علوم انسانی مستمر و بی توجهی به خروجی نشست های علمی و سمینارها و کنفرانس ها اشاره کرد. وی با بیان این که رساله ها و پایان نامه های دانشگاه ها دچار ضعف های جدی است، گفت: باید تأملی صورت بگیرد که چرا

نقدی بر سخن دکتر سروش مبنی بر عدم امکان وحدت حوزه و دانشگاه

است؛ بنابراین باید بدانیم ذات و حقیقت علم، قطعیتی است که اگر به آن حقیقت دست پیدا کنیم دانش، حقیقی می‌شود، چون آن حقیقت از وجود ما بیرون و واحد است.

رحیمی شعرباف با بیان این که در علوم طبیعی قطعیت راه ندارد، افزود: هم در تحلیل ریاضی یا ساخت و تست اجسام مختلفی که ساخته می‌شود ما همواره تخمین می‌زنیم و صرفاً ضریب اطمینان را بالا می‌بریم ولی در میدان برخورد با واقعیت‌ها نمی‌توانیم یقینی حرکت کنیم، از آن طرف برخلاف سخن سروش دانش نظری هم با انبوهی از خطاها مواجه است.

وی در ادامه عنوان کرد: من از طرف حوزه سؤال می‌کنم که کدام حوزه و عالم الهی ادعا کرده است که به شناخت و معرفت یقینی در مورد خداوند و یا حتی اوصاف الهی و حتی مخلوقات الهی همچون عقل و نفس دست پیدا کرده است، غالب علمای دین هم ادعا می‌کنند بخش عمده‌ای از یافته‌های آنها ممکن است آغشته به خطا است.

معاون وزیر علوم در ادامه بیان داشت: بنابراین نمی‌توان گفت که حوزه، علوم خود را یقینی می‌داند و از این طریق میان حوزه و دانشگاه وحدت و همکاری غیر ممکن باشد، در حالی که هر دو طرف در فضای علمی کار می‌کنند، آزمون و خطا دارند و در مقام عمل نیز به داشته‌هایی اعتماد کرده و آنها را همچون گزاره‌های یقینی تلقی می‌کنند.

رحیمی شعرباف به نقادی این سخن دکتر سروش پرداخت که وی معتقد است در دانشگاه از قبل یقین وجود ندارد و گزاره‌ها ابتهال پذیر است در حالی که مبنای حوزه بر یقین است.

به گزارش روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی، «غلامحسین رحیمی شعرباف» در مراسم اختتامیه همایش مجازی «علوم انسانی - اسلامی، پژوهش و فناوری» که پنجشنبه ۲۷ آذر از سوی مجمع پژوهشگاه‌های علوم انسانی - اسلامی، برگزار شد، ضمن گرامیداشت سالروز وحدت حوزه و دانشگاه اظهار داشت: افتخارات کشور در حوزه‌های علمی مرهون تلاش‌های نهادهای حوزوی و دانشگاهی است.

معاون پژوهش و فناوری وزارت عتف افزود: در اوایل دهه ۷۰ دکتر سروش طی یک سخنرانی یا نوشته اعلام کرد که به سه دلیل وحدت حوزه و دانشگاه غیر ممکن است؛ اول این که در دانشگاه از قبل یقین وجود ندارد و گزاره‌ها ابتهال پذیر است در حالی که مبنای حوزه بر یقین است، دوم آن که مخاطب حوزویان عوام و مخاطب دانشگاهیان خواص است و سوم آن که در جمهوری اسلامی حوزه با قدرت پیوند دارد ولی دانشگاه از نهاد قدرت دور است.

رحیمی در تحلیل گزاره اول مطرح شده از سوی دکتر سروش یادآور شد: اولاً باید به این نکته اشاره کنیم که در علم طبیعی ما دانش یقینی نداریم و سیر تحولی و تکاملی بشر دانش حسی و حدسی ما را به تدریج به سمت دانش علمی برده است، حال آیا به دانش یقینی در حوزه‌های مختلف نظیر حرکت شناسی که این قدر تحول پیدا کرده، دست پیدا کرده‌ایم؟ خیر فقط شناخت خودمان را از حقیقتی به نام حرکت فیزیکی بیشتر کرده‌ایم.

وی در بخش دیگری از سخنان خود ابراز داشت: ما در علوم طبیعی دانش یقینی نداریم و همه دانش‌ها آغشته به خطا و تقریب است، البته باید بدانیم که در علم طبیعی حکم‌های نظری که شالوده غیر یقینی دارد، چون به میدان عمل می‌رسد تبدیل به حکم‌های قطعی می‌شود و گویا تبدیل به گزاره‌های یقینی می‌گردد در غیر این صورت کمتر فناوری دانش بنیان تبدیل به محصول صنعت می‌شد همچون هواپیما که شما با یقین به سلامت آن سوار می‌شوید.

استاد تمام دانشگاه تربیت مدرس عنوان کرد: علم نه تنها در میدان عمل حکم‌های خود را یقینی می‌بیند بلکه پیش‌بینی‌های خود را قریب به یقین می‌داند وقتی که می‌خواهیم سامانه‌ای را طراحی کنیم قدرت علمی را قطعی می‌دانیم مثلاً وقتی سامانه‌ای در سطح مریخ پیاده می‌شود، محل آن از قبل مشخص شده است، زمان آن معین است و این سامانه خودش را با شرایط تطبیق می‌دهد که آن را بر اساس پیش‌بینی علمی بیان کرده‌ایم که قریب به قطعی و یقینی می‌دانیم.

وی با بیان این که برخی از صحت سنجی‌های پیش‌بینی در آزمایشگاه انجام می‌شود، گفت: بله آزمایشگاه از محیط‌های مصنوعی است که برای شبیه‌سازی محیط‌های واقعی انجام شده

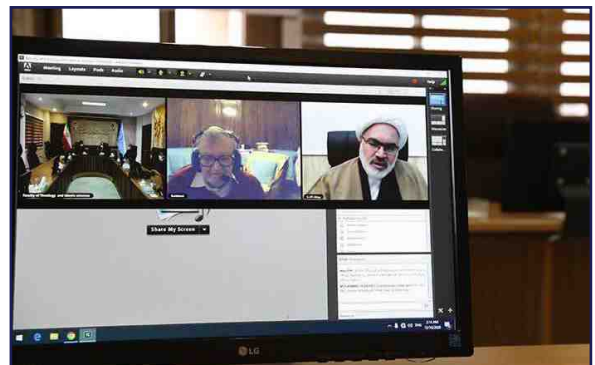
همایش مجازی علوم انسانی- اسلامی؛ پژوهش و فناوری به روایت تصاویر

همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی» پژوهش و فناوری»

همایش مجازی علوم انسانی- اسلامی؛ پژوهش و فناوری به روایت تصاویر

همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی، پژوهش و فناوری»

برنامه نشست های علمی همایش مجازی علوم انسانی - اسلامی؛ پژوهش و فناوری

پنجشنبه ۲۰ آذرماه ۱۳۹۹

ردیف	موضوع	لینک
۱	تلاوت آیاتی از کلام الله مجید و پخش سرود جمهوری اسلامی ایران سخنرانی: حجت الاسلام والمسلمین دکتر نجف لکزایی (دبیر مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی - اسلامی و رییس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی؛ حجت الاسلام والمسلمین دکتر حکیمیان (رئیس محترم پژوهشگاه حوزه و دانشگاه)؛ جناب آقای نیسی (مدیر کل دفتر حمایت و پشتیبانی امور پژوهشی و فناوری وزارت عتف)؛ جناب آقای دکتر رحیمی (معاون محترم پژوهشی و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)؛ جناب آقای دکتر قبادی (رئیس محترم پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)؛ حجت الاسلام والمسلمین دکتر بهرامی (رئیس محترم مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی نور)؛ آقای دکتر هراتی (رئیس محترم پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی)	http://dte.bz/iri

شنبه ۲۲ آذرماه ۱۳۹۹

ردیف	موضوع	ارائه دهنده	دبیر	مجری	ساعت	لینک حضور در جلسه
۲	حکمت سلامت	دکتر علیرضا صدرا	دکتر رجبعلی اسفندیار	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۸-۱۰	http://dte.bz/iri
۳	وضعیت شناسی پژوهش های علوم انسانی - اسلامی با رویکرد آسیب-شناسانه	دکتر حمید نگارش	دکتر محمدتقی شاکر	پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق علیه السلام	۱۴-۱۶	http://dte.bz/iri
۴	بررسی عناصر شکل گیری جوامع حدیثی با تأکید بر پایگاه جامع الأحادیث	حجت الاسلام والمسلمین محمدحسین بهرامی	-	مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی	۱۶-۱۷	http://www.mahya.live/seminar

یکشنبه ۲۳ آذرماه ۱۳۹۹

ردیف	موضوع	ارائه دهنده	دبیر	مجری	ساعت	لینک حضور در جلسه
۵	پژوهش در علوم انسانی - اسلامی با رویکرد مساله محوری	دکتر نجف لکزایی، دکتر مسعود معینی پور	دکتر رجبعلی اسفندیار	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۸-۱۰	http://dte.bz/iri
۶	آسیب شناسی پژوهش در علوم انسانی	دکتر علیرضا قائمی نیا، دکتر ابراهیم دادجو، دکتر مهدی عباس زاده و دکتر رضا علی تبار	دکتر ابوالحسن فغاری	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۱۰-۱۲	https://join.skype.com/nUWf4FgnDigW
۷	حکمت اسلامی و حقوق بشر	دکتر محمدحسین طالبی	دکتر رجبعلی اسفندیار	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۱۲:۳۰-۱۴:۳۰	http://dte.bz/iri
۸	نقش پژوهش در علوم انسانی عطف به کارنامه چهل ساله انقلاب اسلامی	دکتر قاسم ترخان، دکتر رمضان علی تبار	-	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۱۳-۱۵	https://join.skype.com/ni5m6orFPeMO
۹	بسامد تجميع اطلاعات مدخل محور با تأکید بر پایگاه قاموس نور	دکتر مسیح توحیدی	-	مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی	۱۶-۱۷	http://www.mahya.live/seminar

برنامه نشست های علمی همایش مجازی علوم انسانی- اسلامی؛ پژوهش و فناوری

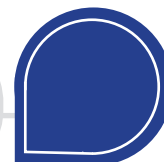
دوشنبه ۲۴ آذرماه ۱۳۹۹

ردیف	موضوع	ارائه دهنده	دبیر	مجری	ساعت	لینک حضور در جلسه
۱۰	قرآن و تمدن	دکتر مهدی امیدی	دکتر رجبعلی اسفندیار	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۸-۱۰	http://dte.bz/iri
۱۱	فقه و فناوری	حجت الاسلام و المسلمین محمدعلی خادمی کوشا	دکتر رجبعلی اسفندیار	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۱۴:۳۰-۱۲:۳۰	http://dte.bz/iri
۱۲	پژوهش های اسلامی - روان شناختی (طرفیت ها و چالش ها)	دکتر عباس پسندیده، دکتر مهدی عباسی	-	پژوهشگاه قرآن و حدیث	۱۶:۳۰-۱۵	https://vc\ .qhu.ac.ir/islamicresearch
۱۳	نقش مفردات قرآن در ترجمه و تفسیر قرآن	دکتر عزت اله مرتضایی	-	مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی	۱۶-۱۷	http://www.mahya.live/seminar
۱۴	بررسی تطبیقی انتقادی معنویت اسلامی و معنویت مدرن	دکتر محمد کاشی زاده، دکتر مسلم گریوانی	دکتر محمدباقر پور امینی	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۱۹:۳۰-۱۷:۳۰	https://join.skype.com/sjLtsH\En^nk

سه شنبه ۲۵ آذرماه ۱۳۹۹

ردیف	موضوع	ارائه دهنده	دبیر	مجری	ساعت	لینک حضور در جلسه
۱۵	قرآن و سبک زندگی	حجت الاسلام و المسلمین عیسی زاده،	دکتر رجبعلی اسفندیار	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۸-۱۰	http://dte.bz/iri
۱۶	نقش روش اجتهاد در تولید علوم انسانی - اسلامی	حجت الاسلام والمسلمین عبدالحسین خسرو پناه	حجت الاسلام والمسلمین محمد جواد رودگر	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۹-۱۰	https://join.skype.com/bOkuwYKKdK\1s
۱۷	کارآمدی و آینده همکاری علمی حوزه و دانشگاه	دکتر بهروزی لک، دکتر صدیق اورعی، حجت الاسلام و المسلمین سیدسجاد ایزدهی، دکتر سیدعلیرضا واسعی، دکتر محمد شجاعیان و دکتر مجید کافی	دکتر مجید کافی	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	۹-۱۲	https://conf.rihu.ac.ir/webinar
۱۸	جایگاه دانشی قرآن و حدیث در علوم	حجت الاسلام و المسلمین عبدالهادی مسعودی، حجت الاسلام و المسلمین سیدمحمدکاظم طباطبایی	دکتر مهدی سلیمانی	پژوهشگاه قرآن و حدیث	۱۱:۳۰-۱۰	https://vc\ .qhu.ac.ir/islamicresearch
۱۹	جایگاه اندیشه های کلامی معاصر در پاسخ گویی به نیازهای جامعه	حجت الاسلام و المسلمین محمدصفر جبرئیلی، دکتر محمدحسن قدردان قراملکی	دکتر محمد کاشی زاده	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۱۳-۱۵	https://join.skype.com/f\1\1uCjC\TxW
۲۰	استحصال فراداده های تاریخی در پایگاه جامع تاریخ	دکتر محمدعلی رحیمی ثابت	-	مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی	۱۶-۱۷	http://www.mahya.live/seminar

برنامه نشست های علمی همایش مجازی علوم انسانی- اسلامی؛ پژوهش و فناوری

چهارشنبه ۲۶ آذرماه ۱۳۹۹

ردیف	موضوع	ارائه دهنده	دبیر	مجری	ساعت	لینک حضور در جلسه
۲۱	شاخص های پژوهش در منابع مرجع	حجج اسلام آقایان محمد مهدی یعقوب نژاد، عیسی عیسی زاده، محمدصادق یوسفی مقدم و علی خراسانی	دکتر سیدعلی سادات	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۸-۱۰	http://dte.bz/iri
۲۲	نقش متقابل دانش کلام و علوم انسانی	حجت الاسلام و المسلمین محمدتقی سبحانی و حجت الاسلام و المسلمین عبدالحسین خسروپناه	دکتر سیدعلی حسینی زاده	پژوهشگاه قرآن و حدیث	۱۰-۱۲	https://vc\ .qhu.ac.ir/kalaam
۲۳	حکمت طبیعی به مثابه ساحتی میان رشته ای در تمدن اسلامی	دکتر حامد آرزایی	حجت الاسلام دکتر رضا لک زایی	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۱۲-۱۰	http://dte.bz/iri
۲۴	نظام ساختاری مدیریت، برنامه ریزی و گزارش دهی در پژوهش	دکتر کریم ابراهیمی	سید اسماعیل موسوی پور	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۱۲:۳۰-۱۴:۳۰	http://dte.bz/iri
۲۵	زیست بوم پژوهش های رقمی	دکتر مصطفی علیمرادی	-	مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی	۱۶-۱۷	http://www.mahya.live/seminar

همایش مجازی «علوم انسانی- اسلامی؛ پژوهش و فناوری»

پنجشنبه ۲۷ آذرماه ۱۳۹۹

ردیف	موضوع	ارائه دهنده	دبیر	مجری	ساعت	لینک حضور در جلسه
۲۶	حکمت اسلامی و محیط زیست	دکتر منصور شاه ولی	دکتر رحیمعلی اسفندیار	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۸-۱۰	http://dte.bz/iri
۲۷	همکاری علمی حوزه و دانشگاه در راستای بازسازی و تحول علوم انسانی	دکتر حکیمیان، آیت الله اعرافی، دکتر رحیمی شعریاف، آیت الله غروی، دکتر کافی و دکتر فتحعلیخانی	دکتر مجید کافی	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و انجمن های علمی حوزه	۹-۱۲	https://conf.rihu.ac.ir/webinar
۲۸	فلسفه دین اسلامی	۱. پیام تصویری آیت الله جوادی آملی ۲. آیت الله علی اکبر رشاد، ۳. ابوالفضل ساجدی ۴. علیرضا قلنمی نیا	دکتر ابوالفضل ساجدی	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۱۵-۱۷	https://www.aparat.com/iictchannel/live
۲۹	مدیریت منابع علمی و لزوم آن برای پژوهشگران	دکتر احد هراتی	-	مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی	۱۶-۱۷	http://www.mahya.live/seminar

۷۴

اختتامیه ۲۷ آذرماه ۱۳۹۹

ردیف	موضوع	لینک
۳۰	تلاوت آیاتی از کلام الله مجید و پخش سرود جمهوری اسلامی ایران خیرمقدم و گزارش همایش: حجت الاسلام والمسلمین دکتر نجف لکزایی (دبیر محترم مجمع پژوهشگاه های علوم انسانی- اسلامی و رییس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی؛ سخنرانی: حجت الاسلام والمسلمین استاد احمد واعظی (رئیس محترم دفتر تبلیغات اسلامی حوزه): جناب آقای دکتر شریفی (مدیر کل دفتر سیاست گذاری و برنامه ریزی پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری): آیت الله رشاد (رئیس پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی): حجت الاسلام والمسلمین عرب صالحی (رئیس پژوهشکده حکمت و دین پژوهی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی): حجت الاسلام والمسلمین دکتر برنجکار (مشاور عالی و قائم مقام محترم رییس پژوهشگاه قرآن و حدیث): حجت الاسلام والمسلمین دکتر نگارش (رئیس محترم پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق(ع))؛ جناب آقای دکتر رحیمی (معاون محترم پژوهشی و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری).	http://dte.bz/iri

رَبِّهِمْ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

آن کسانی که دانشگاه‌ها، مراکز تحقیقی، مرکز علمی را می خواهند
از علم و از تحقیق و پژوهش دور کنند، برای دشمن کار می کنند.

ویژه نامه همایش مجازی

«علوم انسانی- اسلامی، پژوهش و فناوری»

www.Dte.ir
www.Isca.ac.ir

۰۲۵-۳۱۱۵۲۷۲۷

آذرماه ۹۹